

JUSTITSMINISTERIET

**Rapport
om gennemførelse i dansk ret af
ændringsprotokollerne af 12. februar 2004 til
Pariskonventionen og Tillægskonventionen om
erstatning for atomskade**

afgivet
af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet

Januar 2008

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Indledning.....	5
1.1. Arbejdsgruppens nedsættelse og notat til arbejdsgruppen	5
1.2. Arbejdsgruppens sammensætning og møder	12
Kapitel 2. Rapportens opbygning og sammenfatning af arbejdsgruppens forslag	13
Kapitel 3. De gældende konventioner om erstatning for atomskade	15
3.1. Indledning	15
3.2. Pariskonventionen	15
3.3. Tillægskonventionen (Bruxelleskonventionen)	17
3.4. Konvention om civilretligt ansvar ved søtransport af nukleart materiale	18
Kapitel 4. Atomskadeerstatningsloven.....	21
Kapitel 5. Ændringsprotokollerne.....	25
5.1. Ændringsprotokollen af 12. februar 2004 til Pariskonventionen.....	25
5.1.2 Definitioner	25
5.1.2.1. Artikel 1, litra a, nr. i og ii – definition af ”nuklear ulykke” og ”nukleart anlæg”	25
5.1.2.2. Artikel 1, litra a, nr. vii-x – definition af ”nuklear skade”	25
5.1.2.2.1. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 3 – driftstabs- og afsavnserstatning	27
5.1.2.2.2. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 4 – erstatning for udgifter til genoprettende foranstaltninger.....	27
5.1.2.2.3. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 5 – andet formuetab	28
5.1.2.2.4. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 6 – erstatning for udgifter til beskyttende foranstaltninger	28
5.1.3. Artikel 2 – Anvendelsesområde	29
5.1.4. Artikel 3 og artikel 7 - Ansvar for nuklear skade.....	31
5.1.5. Artikel 4 – anlægsindehaverens ansvar for nuklear ulykke under transport	32
5.1.6. Artikel 8 – Forældelse	32
5.1.7. Artikel 9 – Ansvarsfritagelsesgrunde	33
5.1.8. Artikel 10 - Forsikring og sikkerhedsstillelse	33
5.1.9. Artikel 11 - skadelidtes medvirken	34
5.1.10. Artikel 13 og 14 - Værneting og lovvalg.....	34
5.1.11. Artikel 17 – Konfliktløsning.....	35
5.2. Ændringsprotokollen af 12. februar 2004 til Tillægskonventionen.....	35

5.2.1. Artikel 2 – Anvendelsesområde	36
5.2.2. Artikel 3 - Ansvar for nuklear skade	37
5.2.3. Artikel 6 – Forældelse	38
5.2.4. Artikel 10 - Samarbejdet mellem de kontraherende stater	38
5.2.5. Artikel 17 – Konfliktløsning.....	39

Kapitel 6. De øvrige nordiske landes og Tysklands overvejelser vedrørende gennemførelsen af ændringsprotokollerne..... 41

6.1. Det nordiske samarbejde	41
6.2. Sverige.....	41
6.3. Finland.....	42
6.4. Norge.....	42
6.5. Tyskland	43

Kapitel 7. Arbejdsgruppens overvejelser vedrørende gennemførelsen af ændringsprotokollen til Pariskonventionen og Tillægskonventionen .....

7.1. Indledning	45
7.2. Skadesbegrebet i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.....	45
7.2.1. Gældende ret	45
7.2.2. Arbejdsgruppens overvejelser.....	51
7.3. Ansvar for nuklear skade og sikkerhedsstillelse	52
7.3.1. Gældende ret	53
7.3.2. Arbejdsgruppens overvejelser.....	53
7.4. Forældelse.....	56
7.4.1. Gældende ret	57
7.4.2. Arbejdsgruppens overvejelser.....	58
7.5. Bestemmelser vedrørende sagsanlæg.....	61
7.5.1. Gældende ret	61
7.5.2. Arbejdsgruppens overvejelser.....	62
7.6. Værneting og lovvalg	63
7.6.1. Gældende ret	64
7.6.2. Arbejdsgruppens overvejelser.....	65

Kapitel 8. Arbejdsgruppens lovudkast til ændring af lov om erstatning for atomskader 67

Bilag

1. Ændringsprotokollen til Pariskonventionen (dansk oversættelse).....	83
2. Ændringsprotokollen til Tillægskonventionen (dansk oversættelse).....	101

Kapitel 1. Indledning

1.1. Arbejdsgruppens nedsættelse og notat til arbejdsgruppen

Justitsministeriet besluttede i oktober 2005 at nedsætte en uformel arbejdsgruppe om gennemførelse i dansk ret af ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og Tillægskonventionen (også kaldet Bruxelles-konventionen) om erstatning for atomskade.

Der blev til brug for arbejdsgruppens arbejde udarbejdet følgende notat:

”1. Baggrund.

1.1. Lov om erstatning for atomskader (lov nr. 332 af 19. juni 1974 med senere ændringer, herefter ”atomskadeerstatningsloven”) gennemfører to OECD-konventioner med tilhørende protokoller, henholdsvis Paris-konventionen af 29. juli 1960 om ansvaret over for tredjemand på den nukleare energis område, som ændret ved protokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982, og Bruxelles-konventionen af 31. januar 1963, som ændret ved protokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982.

Formålet med konventionerne er at sikre, at ofre for nukleare ulykker har adgang til at få erstatning.

a. Paris-konventionen vedrører ansvaret for indehaveren af et nukleart anlæg og dermed de skadelidtes mulighed for via anlægsindehaveren eller dennes forsikringsselskab at få dækning for deres tab. Indehaveren af et nukleart anlæg er i medfør af konventionen objektivt ansvarlig for skade forårsaget ved en nuklear ulykke. Der kan være tale om en ulykke i et nukleart anlæg eller under transport af en nuklear substans. Anlægsindehaveren er forpligtet til at tegne forsikring eller stille anden økonomisk sikkerhed for det erstatningsansvar, der kan ifaldes efter konventionen. Anlægsindehaverens ansvar er i medfør af konventionen begrænset til 15 mio. SDR (Special Drawing Rights), svarende til ca. 135 mio. kr. Staterne har dog mulighed for at fastsætte en højere eller lavere ansvarsbegrænsning end de 15 mio. SDR. Konventionen fastlægger, at tab af liv, personskade og tingskade er tab, der skal erstattes i medfør af konventionen. Derudover indeholder konventionen bestemmelser om forældelse, værneting, lovvalg og fuldbyrdelse.

b. Bruxelles-konventionen supplerer Paris-konventionen og angår adgangen til supplerende erstatning tilvejebragt af offentlige midler i de tilfælde, hvor de skadelidtes tab ikke kan dækkes inden for Paris-konventionens rammer.

Konventionen finder anvendelse på skade forvoldt ved nukleare ulykker, bortset fra ulykker som udelukkende finder sted på en ikke-kontraherende stats territorium. Udbetaling af erstatning efter Bruxelles-konventionen er betinget af, at en anlægsindehaver er ansvarlig efter Paris-konventionen, at anlægget er beliggende i en kontraherende stat til Bruxelles-konventionen, og at skaden er lidt på en kontraherende stats territorium eller på eller over det åbne hav om bord i et skib eller luftfartøj registreret i en kontraherende stat, eller på eller over det åbne hav af en statsborger i en kontraherende stat. Det er desuden en betingelse, at en kontraherende stats domstol er kompetent i medfør af Paris-konventionen.

Bruxelles-konventionen med tilhørende protokoller garanterer for hver nuklear ulykke en samlet erstatningssum for tab på op til 300 mio. SDR (ca. 2,7 mia. kr.). Beløbet tilvejebringes gennem et tretrinssystem. Første trin, som udgøres af ansvaret efter Paris-konventionen, må ikke være mindre end 5 mio. SDR (ca. 45 mio. kr.), og det dækkes ved hjælp af en forsikring eller anden økonomisk sikkerhed. Andet trin, som udgør differencen mellem første trin og 175 mio. SDR (ca. 1,6 mia. kr.), skal dækkes af offentlige midler, der stilles til rådighed af anlægsstaten. Tredje trin udgør differencen mellem andet trin og 300 mio. SDR (ca. 2,7 mia. kr.), og det skal dækkes af offentlige midler, der stilles til rådighed af de kontraherende stater efter Bruxelles-konventionens bestemmelser herom.

Den enkelte stats bidrag til tredje trin aktualiseres først ved en konkret nuklear skade. Bidraget beregnes efter en særlig fordelingsnøgle, hvorefter 50 % af bidraget fastsættes på grundlag af hver enkelte stats bruttonationalindkomst (BNI), og de resterende 50 % fastsættes på grundlag af forholdet mellem den termiske effekt af de i staten værende atomanlæg og den samlede effekt i samtlige konventionsstater.

c. Konventionerne er som nævnt gennemført i dansk ret ved atomskadeerstatningsloven. Loven fastsætter regler for, hvem der er erstatningsansvarlig i tilfælde af, at der ved en ulykke i et nukleart anlæg eller under transport af nuklear substans forvoldes nuklear skade. Loven indeholder endvidere bestemmelser om statens hæftelse for erstatningsbeløb, som på grund af lovens begrænsning af ansvaret for anlægsindehaveren ellers ikke vil kunne fyldestgøres. Derudover er der i loven bestemmelser om forældelse, værneting og fuldbyrdelse.

Anlægsindehaverens maksimale erstatningsansvar er i den danske lov begrænset til 60 mio. SDR. (ca. 541 mio. kr.), hvilket er et højere niveau end påkrævet efter Paris-konventionen. Anlægsindehaveren er forpligtet til at tegne og opretholde en forsikring, der dækker indehaverens maksimale ansvar. Statens supplerende erstatningspligt er i overensstemmelse med Bruxelles-konventionen begrænset til differencen mellem anlægsindehaverens maksimale ansvar og 300 mio. SDR (ca. 2,7 mia. kr.). Heraf dækkes 125 mio. SDR (ca. 1,1 mia. kr.) efterfølgende af de stater, der har ratificeret Bruxelles-konventionen, svarende til konventionens tredje trin.

Loven fastsætter ikke bestemmelser om, hvilke skadestyper der skal dækkes, men det er forudsat, at lovens begreb ”nuklear skade” omfatter de traditionelle skader (tab af liv, personskade og tingsskade).

Loven med senere ændringer gælder også i Grønland. Loven gælder derimod ikke for Færøerne, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne.

d. Danmark har ikke længere selv nukleare anlæg i drift. Folketinget har ved folketingsbeslutning nr. B 48 den 13. marts 2003 meddelt samtykke til, at en afvikling (dekommissionering) af de nukleare anlæg på Forskningscenter Risø kan ske hurtigst muligt, således at arealerne kan frigives til ubegrænset brug inden for en tidshorisont på op til 20 år. Afviklingen blev påbegyndt i efteråret 2004 og er endnu ikke tilendebragt. De danske nukleare anlæg under afvikling er ejet af den danske stat, som er selvforsikrende.

1.2. Den 12. februar 2004 vedtog 16 OECD-lande, herunder Danmark, en ændringsprotokol til Paris-konventionen, og 13 af disse lande, herunder ligeledes Danmark, vedtog desuden en ændringsprotokol til Bruxelles-konventionen. Danmark har efterfølgende undertegnet ændringsprotokollerne med sædvanligt ratifikationsforbehold. Ændringsprotokollerne har til formål at sikre, at større erstatningsbeløb står til rådighed ved nukleare ulykker, og at flere skadelidte i forbindelse med flere forskellige skadestyper kan opnå erstatning.

I forbindelse med vedtagelsen af ændringsprotokollerne tilsluttede de kontraherende stater sig en indstilling fra OECD-Rådet om anvendelse af et ”reciprocitetsprincip” på erstatning for nuklear skade i medfør af Paris-konventionen, jf. nedenfor pkt. c.

a. Ændringsprotokollen til Paris-konventionen indebærer en udvidelse af konventionens anvendelsesområde.

Begrebet ”nukleart anlæg” omfatter således fremover også anlæg til slutdeponering af nuklear substans samt reaktorer, fabrikker og anlæg, der er under afvikling (dekommissionering).

Efter Tjernobyli-ulykken i 1986 stod det klart, at de største økonomiske tab udsprang af udgifter til beskyttende og genoprettende foranstaltninger i forbindelse med miljøforurening samt forringede indtjeningsmuligheder for de erhvervsdrivende mv. Som følge heraf fastsætter ændringsprotokollen, at konventionen – ud over at dække de traditionelle skader (tab af liv, personskade og tingsskade) – fremover også skal dække afledte økonomiske tab, herunder driftstab, udgifter til beskyttende og forebyggende foranstaltninger samt tab foranlediget af skade påført miljøet. Det er overladt til den enkelte kontraherende stat at bestemme, i hvilket omfang disse nye erstatningsposter skal dækkes, men det er forudsat, at posterne skal dækkes i et vist omfang.

Anlægsindehaverens adgang til at overdrage ansvaret til en tredjemand begrænses, idet ansvaret i forbindelse med transport af nuklear substans efter ændringsprotokollen kun kan overdrages, såfremt vedkommende har direkte økonomisk interesse i den nukleare substans. Formålet med indførelsen af denne begrænsning er at forhindre, at anlægsindehavere i kontraherende stater, som pålægger et forholdsvist lavt ansvarsbeløb i forbindelse med transport, påtager sig ansvaret for skade opstået under transport med det ene formål at reducere transportomkostningerne i kraft af anlægsindehaverens billigere ansvarsforsikringspræmie.

Derudover begrænses adgangen til at lade anlægsindehaverens ansvar nedsætte eller bortfalde til tilfælde, hvor skadelidte har medvirket til skaden ved forsæt eller grov uagtsomhed. Betydningen af skadelidtes medvirken reguleres i dag ikke af konventionen, men er overladt til den enkelte kontraherende stat at bestemme.

Den absolutte forældelsesfrist for krav vedrørende tab af liv og personskade forlænges fra 10 år til 30 år regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke. For andre krav er forældelsesfristen 10 år. Endelig forlænges en eventuel supplerende kort forældelsesfrist i national ret fra 2 år til 3 år. Den supplerende forældelsesfrist løber fra det tidspunkt, hvor skadelidte havde eller med rimelighed burde have kendskab til skaden og den ansvarlige indehaver.

Ændringsprotokollen indeholder også nogle ændringer til konventionens bestemmelse om værneting. Derudover præciseres det, at ”national ret” og ”national lov” i henhold til konventionen, er den ret eller den lov, som gælder i den stat, hvis domstol er kompetent, bortset fra lovvalgsregler.

I ændringsprotokollen til Paris-konventionen fastsættes anlægsindehaverens erstatningsansvar til 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.). Det forhøjede ansvarsbeløb kommer også til at gælde for statsborgere i stater, der ikke har tiltrådt konventionen, hvis de pågældende stater i stedet er kontraherende parter i en lignende konvention om atomskade. Blandt andet Estland, Letland, Litauen, Polen og Bulgarien har tiltrådt Wien-konventionen, der fastsætter et noget lavere erstatningsbeløb. Ved en nuklear ulykke i de nævnte stater, vil der være lavere erstatningsbeløb til rådighed for de skadelidte. Tyskland har som følge heraf meddelt, at man vil forbeholde sig ret til at fastsætte et lavere ansvarsbeløb end 700 mio. euro over for stater, der ikke fastsætter tilsvarende erstatninger. Det er efterfølgende ved en fælles deklaration besluttet, at de øvrige stater kan begrænse adgangen til de nye, højere ansvarsbeløb til stater, der selv fastsætter tilsvarende erstatninger.

I begge ændringsprotokoller ændres anlægsindehaverens erstatningsansvar fra et maksimumansvar til et minimumansvar. Ændringen medfører, at det bliver muligt for de kontraherende stater at indføre et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren.

b. Ændringsprotokollen til Bruxelles-konventionen indskrænker blandt andet konventionens anvendelsesområde. I ændringsprotokollen undtages således skader, der er lidt i eller over en stats søterritorium, når denne stat ikke har kontraheret Bruxelles-konventionen. Det gælder uanset, om der er tale om en stat, som har kontraheret Paris-konventionen. Det er fortsat en betingelse, at den kontraherende stats domstole er kompetente i medfør af Paris-konventionen. Adgangen til det supplerende erstatningsbeløb i medfør af Bruxelles-konventionen forudsætter i fremtiden, at den stat, hvor der lides skade, har ratificeret Bruxelles-konventionen.

Med ændringsprotokollen sker der en markant forøgelse af den erstatningssum, som står til rådighed for de skadelidte ved en nuklear ulykke. Den samlede erstatningssum forhøjes således fra ca. 2,7 mia. kr. til ca. 11,2 mia. kr. Ændringsprotokollen bygger – som Bruxelles-konventionen – på et tretrinssystem, men de enkelte trin er markant forhøjet.

Fordelingsnøglen til tilvejebringelse af erstatningsbeløb efter tredje trin ændres således, at 35 % af bidraget fastsættes på grundlag af de enkelte staters bruttonationalprodukt (BNP), mens 65 % fastsættes på grundlaget af forholdet mellem den termiske effekt af de i staten værende atomanlæg og den samlede effekt i samtlige konventionsstater. Danmarks fremtidige bidrag til den fælles pulje må derfor forventes at blive forholdsmæssigt mindre end i dag, da der fremover lægges større vægt på omfanget af de enkelte staters atomanlæg. Det skal dog bemærkes, at der for fremtiden skal tilvejebringes et noget større beløb under tredje trin ved en konkret ulykke.

c. Det fremgår af en indstilling fra OECD-Rådet om ”reciprocitet”, som de kontraherende stater har tilsluttet sig, at staterne vil kunne fravige ikke-diskriminationsprincippet i Paris-konventionen og reservere erstatningsbeløb, der stilles til rådighed ud over tredje trin i Bruxelles-konventionen (f.eks. i forbindelse med indførelse af et ubegrænset ansvar for anlægshaveren), til egne statsborgere og statsborgere i lande, som ikke har nukleare anlæg, eller som har indført et tilsvarende ubegrænset ansvar.

2. Arbejdsgruppens opgaver mv.

2.1. Arbejdsgruppen skal udarbejde et udkast til lovforslag om ændring af lov om erstatning for atomskader, som muliggør, at Danmark kan ratificere ændringsprotokollerne. I det omfang en ratifikation forudsætter ændringer i andre love, herunder for eksempel retsplejeloven, skal arbejdsgruppen ligeledes udarbejde lovudkast vedrørende disse love.

Følgende spørgsmål mv. bør overvejes i forbindelse med udformningen af lovudkastet:

2.2. Ændringsprotokollen til Paris-konventionen fastlægger, at der ud over erstatning for tab af liv, personskade og tingsskade også kan kræves erstatning for afledte økonomiske tab, udgifter til beskyttende og forebyggende foranstaltninger samt tab foranlediget af skade påført miljøet. Arbejdsgruppen skal overveje, hvorledes denne ændring bedst kan gennemføres i dansk ret, og herunder inddrage forholdet mellem skadesbegrebet i § 2 i lov om erstatning for miljøskade og skadesbegrebet i ændringsprotokollen til Paris-konventionen.

2.3. Ændringsprotokollerne ændrer anlægsindehaverens ansvar fra et maksimumansvar til et minimumansvar. Det er formålet med ændringen, at de kontraherende

stater skal have adgang til at fastsætte regler om ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren. Det bør overvejes, hvilke fordele og ulemper der er ved indførelse af et eventuelt ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren i Danmark. Det bør i den forbindelse undersøges, om der er lande, som påtænker at forbeholde beløb ud over tredje trin i Bruxelles-konventionen til egne statsborgere og statsborgere i kontraherende stater, der sikrer et tilsvarende anlægsindehaveransvar, jf. ”reciprocitetsprincippet”.

2.4. De forsikringsmæssige spørgsmål, herunder muligheden for at forsikre sig eller stille sikkerhed for de nye højere erstatningsbeløb i Paris-konventionen, bør belyses nærmere af arbejdsgruppen. Det bemærkes i den forbindelse, at de danske nukleare anlæg under afvikling er ejet af den danske stat, som er selvforsikrende.

2.5. Arbejdsgruppen anmodes endvidere om at belyse fordele og ulemper ved, at Danmark tager forbehold ved ratifikationen af Paris-konventionen og dermed begrænser adgangen til det nye, højere ansvarsbeløb til stater, der selv fastsætter tilsvarende erstatningsbeløb.

2.6. Det forventes, at justitsministeren vil fremsætte forslag til en ny forældelseslov i januar II 2006. Lovforslaget forventes – på baggrund af Forældelsesudvalgets betænkning – at indeholde en bestemmelse om en generel absolut forældelsesfrist på 30 år for miljøskader. Arbejdsgruppen bør på den baggrund overveje, om der bør indføres en tilsvarende lang forældelsesfrist for de nye skadestyper vedrørende miljøskade, som er omfattet af ændringsprotokollen til Paris-konventionen, samt overveje, hvilke fordele og ulemper der er forbundet med at fravige den 10-årige forældelsesfrist, som er fastsat i medfør af ændringsprotokollerne.

3. Rådet for den Europæiske Union har for så vidt angår ændringsprotokollen til Paris-konventionen besluttet, at medlemsstaterne så vidt muligt bør ratificere denne senest den 31. december 2006. Det må således forventes, at en række EU-lande ratificerer ændringsprotokollerne inden den 31. december 2006. Ændringsprotokollen til Paris-konventionen træder i kraft, når den ratificeres af to tredjedele af de kontraherende stater. Ændringsprotokollen til Bruxelles-konventionen træder dog ikke i kraft, før alle lande har ratificeret den. Danmark er på grund af det retlige forbehold ikke bundet af Rådets beslutning.

For at muliggøre en ratifikation samtidig med de øvrige EU-lande bør arbejdsgruppens lovudkast foreligge senest den 1. juli 2006.”

EU havde som anført oprindeligt bemyndiget medlemslandene til at ratificere ændringsprotokollen til Pariskonventionen inden den 31. december 2006. Da ikke alle EU-lande var klar til at ratificere ændringsprotokollen til Pariskonventionen inden den 31. december 2006 er EU-landene enedes om at udsætte ratifikationen af Pariskonventionen. På et møde i Nuclear Law Committee i november 2007 oplyste flere EU-lande således, at de formentlig ville kunne ratificere ændringsprotokollen til Pariskonventionen inden udgangen af 2008.

1.2. Arbejdsgruppens sammensætning og møder

Arbejdsgruppen havde ved afgivelsen af denne rapport følgende sammensætning:

Professor, dr. jur. Bo von Eyben

Advokat Gitte Danelund, Forsikring & Pension

Chefkonsulent Anders Bjørneboe, Universitets- og Bygningsstyrelsen, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Specialkonsulent Peter Yde, Statens Institut for Strålebeskyttelse, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Fuldmægtig Michael Wiemann, Finansministeriet

Fuldmægtig Vivi Johansen, Søfartsstyrelsen, Økonomi- og Erhvervsministeriet

Lovchef Christian Østrup, Transportministeriet

Fuldmægtig Marianne Østerby Kristensen, Forsvarsministeriet

Kontorchef Lennart Houmann, Justitsministeriet (formand)

Fuldmægtig Tine Pii, Justitsministeriet (sekretær)

Arbejdsgruppen har afholdt 3 møder i perioden fra december 2005 til januar 2008.

Kapitel 2. Rapportens opbygning og sammenfatning af arbejdsgruppens forslag

Rapporten indeholder en gennemgang af Pariskonventionen og Tillægskonventionen (Bruxelleskonventionen) (kapitel 3), atomskadeerstatningsloven (kapitel 4) og ændringsprotokollerne af 2004 til Pariskonventionen og Tillægskonventionen (kapitel 5).

I forbindelse med overvejelserne om, hvordan ændringsprotokollerne fra 2004 kan gennemføres i dansk ret indeholder kapitel 6 en kort beskrivelse af de nordiske landes og Tysklands overvejelser i forbindelse med disse landes gennemførelse af ændringsprotokollerne.

Kapitel 7 indeholder arbejdsgruppens overvejelser om gennemførelsen af ændringsprotokollerne, og kapitel 8 indeholder arbejdsgruppens lovudkast.

I det følgende gennemgås de overordnede punkter, som arbejdsgruppen har drøftet.

Arbejdsgruppen foreslår, at skadesbegrebet i ændringsprotokollen til Pariskonventionen gennemføres i dansk ret under hensyn til danske erstatningsretlige principper. Arbejdsgruppen foreslår således, at der indsættes en bestemmelse i atomskadeerstatningsloven, som svarer til skadesbegrebet i § 2 i lov om erstatning for miljøskader. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at denne bestemmelse vil kunne rumme det udvidede skadesbegreb i den reviderede Pariskonventionen.

Ændringsprotokollen til Pariskonventionen giver mulighed for at indføre et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren. Arbejdsgruppen foreslår, at der indføres et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehavere i Danmark. Arbejdsgruppen foreslår herunder, at Danmark ved ratifikationen af ændringsprotokollen til Pariskonventionen tager forbehold for kun at stille det ubegrænsede erstatningsansvar til rådighed for skadelidte fra lande, der ligeledes har indført ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren.

Uanset om Danmark vælger at indføre et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren eller begrænse ansvaret for anlægsindehaveren til 700 mio. euro, som er minimumskravet i ændringsprotokollen til Pariskonventionen, vil det ikke være muligt for en anlægsindehaver at stille betryggende sikkerhed via de kendte forsikringsordninger. Efter det oplyste er det for tiden kun muligt at stille den konventionsbestemte sikkerhed for op til 550 mio. euro. Arbejdsgruppen foreslår, at anlægsindehaveren skal forpligtes til at stille sikkerhed for minimum 700 mio. euro, selv om det for tiden ikke er muligt at tegne forsikring for dette beløb. Arbejdsgruppen har i den forbindelse lagt vægt på, at de danske nukleare anlæg, der er under afvikling, er ejet af staten, der er selvforsikrende. Det er derfor for Danmarks vedkommende en teoretisk problemstilling, at en eventuel privat anlægsindehaver ikke vil kunne stille sikkerhed for det erstatningsansvar, som bliver pålagt i medfør af atomskadeerstatningsloven. Arbejdsgruppen fremhæver dog, at såfremt det skulle blive aktuelt at etablere nye

nukleare anlæg i Danmark, må det overvejes, om anlægsindehaveren fortsat skal pålægges et ubegrænset erstatningsansvar, herunder stille sikkerhed for op til 700 mio. euro.

For så vidt angår forældelse foreslår arbejdsgruppen, at anlægsindehaverens erstatningsansvar forældes i overensstemmelse med forældelsesreglen i ændringsprotokollen til Pariskonventionen, dvs. der indføres en 30-årig absolut forældelsesfrist for erstatning og godtgørelse i anledning personskade og tab af forsørger, og en 10-årig absolut forældelsesfrist for andre skader. Arbejdsgruppen lægger herved vægt på, at staten i medfør af atomskadeerstatningsloven under visse betingelser kan udbetale erstatning til skadelidte, hvis kravet mod anlægsindehaveren er forældet. Krav, som er forældede i forhold til anlægsindehaveren, kan rettes mod staten. I forhold til staten gælder en forældelsesfrist på 30 år, jf. § 34 i lov om erstatning for atomskader. Den 30-årige forældelsesfrist for krav mod staten vil kun blive relevant i forbindelse med andre skader end personskade, hvis der indføres en 30-årig forældelsesfrist for krav vedrørende erstatning og godtgørelse for personskade og tab af forsørger.

Kapitel 3. De gældende konventioner om erstatning for atomskade

3.1. Indledning

Pariskonventionen blev indgået den 29. juli 1960, og denne konvention regulerer først og fremmest atomanlægsindehaverens ansvar.

Den 31. januar 1963 blev der indgået en tillægskonvention til Pariskonventionen, hvorved der blev skabt mulighed for ved tilskud af offentlige midler at yde erstatning i tilfælde af nukleare ulykker med et væsentligt større beløb end det, der gælder efter Pariskonventionen. Denne tillægskonvention kaldes herefter Tillægskonventionen, da det er den betegnelse konventionen har i lov om erstatning for atomskader. Konventionen kendes også under betegnelsen Bruxelleskonventionen.

Begge konventioner er indgået inden for rammerne af samarbejdet i OECD.

Såvel Pariskonventionen som Tillægskonventionen med tillægsprotokoller af 28. januar 1964 og af 16. november 1982 er ratificeret af Danmark. Ud over Danmark har følgende 14 lande ratificeret Pariskonventionen: Belgien, Finland, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Italien, Holland, Norge, Portugal, Slovenien, Spanien, Sverige, Tyrkiet og Storbritannien. Ud over Danmark har følgende 11 lande ratificeret Tillægskonventionen: Belgien, Finland, Tyskland, Frankrig, Italien, Holland, Norge, Slovenien, Spanien, Storbritannien og Sverige.

3.2. Pariskonventionen

Pariskonventionen finder som udgangspunkt alene anvendelse på nukleare ulykker og skader, der sker på de kontraherende staters område, jf. artikel 2. Den enkelte stat har dog mulighed for ved national lov at give konventionens bestemmelser et bredere anvendelsesområde og f.eks. bestemme, at indehavere af nationale nukleare anlæg også skal være ansvarlige for nukleare skader opstået i ikke-kontraherende stater, når skaderne udspringer af en ulykke, som er sket på statens territorium.

Konventionen vedrører særligt ansvaret for indehaveren af et nukleart anlæg og dermed skadelidtes mulighed for via anlægsindehaveren eller dennes forsikringsselskab at få dækning for deres tab.

Efter konventionens artikel 3 og 4 er indehaveren af et nukleart anlæg objektivt ansvarlig for skade forårsaget ved en nuklear ulykke i anlægget eller under transport af en nuklear substans. Ansvarret omfatter skade, som den nukleare ulykke forvolder på person og ting. Ansvarret omfatter dog ikke skade på ting, der findes på anlæggets område og anvendes i sammenhæng hermed, samt skader på selve anlægget og andre anlæg på samme område. Ansvarret for skader, der er en følge af samme nu-

kleare ulykke, er begrænset til 15 mio. SDR (ca. 122 mio. kr.), jf. artikel 7. Dette beløb omfatter ikke renter og sagsomkostninger, der tilkendes skadelidte under en erstatningssag.

Det følger af Pariskonventionens artikel 10, at anlægsindehaveren er forpligtet til at tegne forsikring eller stille anden økonomisk sikkerhed for det erstatningsansvar, der kan ifaldes efter konventionen.

Konventionen åbner mulighed for, at den enkelte stat kan fastsætte en lavere eller højere ansvarsbegrænsning end 15 mio. SDR, men anlægsindehaveren skal efter konventionens artikel 7 som minimum være ansvarlig for skadelidtes tab på indtil 5 mio. SDR (ca. 40 mio. kr.). En højere ansvarsbegrænsning kan derimod kun fastsættes, hvis staten samtidig stiller krav om, at anlægsindehaveren har tegnet forsikring eller stillet anden økonomisk sikkerhed for det højere beløb.

Efter artikel 9 skal anlægsindehaveren kun fritages for det objektive ansvar, hvis den nukleare skade er forvoldt ved krigshandling, fjendtligheder, borgerkrig, oprør eller en alvorlig naturkatastrofe af usædvanlig karakter.

Det følger af konventionens artikel 8, at retten til erstatning forældes, hvis skadelidte ikke anlægger sag inden for en absolut forældelsesfrist på 10 år regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke. Hvis skaden er forvoldt af nukleart brændsel eller nuklear substans, der på ulykkens tidspunkt var stjålet, tabt, kastet over bord eller opgivet og ikke på ny bragt til stede, udløber den absolutte forældelsesfrist dog senest efter 20 år regnet fra tidspunktet for tyveriet, tabet, overbordkastningen eller opgivelsen.

Det er på visse nærmere betingelser tilladt den enkelte stat at fastsætte en længere absolut forældelsesfrist. De kontraherende stater kan endvidere fastsætte en supplerende kort forældelsesfrist på ikke under 2 år regnet fra det tidspunkt, hvor skadelidte kendte eller burde have fået kendskab til såvel skaden som hvem, der er den ansvarlige indehaver af anlægget.

Sager mod anlægsindehaveren om erstatning for nuklear skade skal efter konventionens artikel 13 anlægges ved domstolene i den kontraherende stat, på hvis territorium den nukleare ulykke fandt sted. Hvis ulykken finder sted uden for de kontraherende staters territorium, eller ulykkesstedet ikke med sikkerhed kan fastslås, skal sagen dog anlægges ved domstolene på det sted, hvor den ansvarlige indehavers anlæg er beliggende.

Den kompetente domstol skal afgøre erstatningssagen på grundlag af de nationale lovbestemmelser, der gennemfører konventionen, og uden forskelsbehandling begrundet i nationalitet, bopæl eller opholdssted, jf. konventionens artikel 14.

Når domstolen har afsagt endelig dom i sagen, og dommen kan fuldbyrdes efter de regler, domstolen anvender, kan dommen ligeledes fuldbyrdes i de øvrige kontraherende stater, uden at der på ny skal ske undersøgelse af sagens omstændigheder, jf. artikel 13, litra d.

3.3. Tillægskonventionen (Bruxelleskonventionen)

Pariskonventionen er som nævnt suppleret af Tillægskonventionen. Konventionerne har en sådan indbyrdes sammenhæng, at ingen stat kan ratificere Tillægskonventionen uden forinden at være kontraherende stat i Pariskonventionen, jf. Tillægskonventionens artikel 19.

Tillægskonventionen finder anvendelse på nuklear skade, hvor den nukleare ulykke ikke udelukkende finder sted på en ikkekontraherende stats territorium, jf. artikel 2. Det er dog et krav, at ansvaret efter Pariskonventionen påhviler anlægsindehaveren i en kontraherende stat, og at skaden er lidt på en kontraherende stats territorium, på eller over det åbne hav ombord på et skib eller luftfartøj registreret i en kontraherende stat, eller på eller over det åbne hav af en statsborger i en kontraherende stat. I sidstnævnte tilfælde er det ved skade på et skib eller luftfartøj tillige et krav, at fartøjet er registreret i en kontraherende stat. Det er i alle tilfælde en betingelse, at kompetencen til at behandle erstatningsspørgsmålet tilkommer en kontraherende stat efter Pariskonventionen.

Konventionen omfatter de situationer, hvor den nukleare ulykke er så omfattende, at de skadelidtes tab ikke kan dækkes inden for anlægsindehaverens begrænsede ansvar efter Pariskonventionen. Tillægskonventionen fastsætter i disse tilfælde en adgang til supplerende erstatning, således at de skadelidte kan få dækning for tab på op til i alt 300 mio. SDR (ca. 2,4 mia. kr.), jf. artikel 3. Dette beløb omfatter ikke renter og sagsomkostninger.

Adgangen til det maksimale erstatningsbeløb er efter konventionens artikel 3 baseret på et erstatningssystem bestående af tre trin, der hver især fastsætter et erstatningsbeløb og den derfor erstatningsansvarlige, som kan være anlægsindehaveren, anlægsstaten og alle de kontraherende lande i fællesskab. Første trin udgøres af ansvaret for anlægsindehaveren, der minimum skal udgøre 5 mio. SDR (ca. 40 mio. kr.). Dette ansvar skal være dækket af en forsikring eller anden økonomisk sikkerhedsstillelse.

Hvis de skadelidtes tab ikke kan dækkes inden for erstatningsbeløbet på første trin, bliver ansvaret efter andet trin relevant. Det andet trin udgør forskellen mellem det tab, der dækkes af anlægsindehaveren efter første trin, og 175 mio. SDR (ca. 1,4 mia. kr.). Erstatning efter andet trin skal betales af den stat, hvor anlægget er beliggende.

Først i det tilfælde, hvor de skadelidtes tab viser sig større end summen af de erstatningsbeløb, der er fastsat for første og andet trin, aktualiseres ansvaret efter systemets tredje trin. Det tredje trin udgør

forskellen mellem 175 mio. SDR (ca. 1,4 mia. kr.) og 300 mio. SDR (ca. 2,4 mia. kr.), dvs. i alt 125 mio. SDR (ca. 1 mia. kr.). Dette tab skal også betales af statsmidler, men – til forskel fra andet trin – tilvejebringes disse midler ved bidrag fra samtlige stater, der har ratificeret Tillægskonventionen.

Den enkelte stats bidrag til Tillægskonventionens tredje trin aktualiseres først ved en konkret nuklear skade. De kontraherende staters samlede bidrag beregnes herved efter en særlig fordelingsnøgle i konventionens artikel 12, hvorefter 50 pct. af bidraget fastsættes på grundlag af hver enkelt stats bruttonationalindkomst (BNI), og de resterende 50 pct. fastsættes på grundlag af forholdet mellem den termiske effekt i de i staten værende atomanlæg og den samlede effekt i samtlige konventionsstater.

Efter Tillægskonventionens artikel 6 forældes retten til supplerende erstatning 10 år efter tidspunktet for den nukleare ulykke. I tilfælde, hvor skaden er forvoldt af nukleart brændsel eller substans, som på ulykkens tidspunkt var stjålet, tabt, kastet over bord eller opgivet og ikke på ny bragt til stede, udløber forældelsesfristen dog senest 20 år efter tidspunktet for tyveriet, tabet, overbordkastningen eller opgivelsen.

Hvis en kontraherende stat i medfør af Pariskonventionens artikel 8 har fastsat en supplerende kort forældelsesfrist, er fristen dog 3 år regnet fra det tidspunkt, skadelidte kendte eller burde kende såvel skaden som den ansvarlige indehaver af anlægget, jf. Tillægskonventionens artikel 7.

Da en nuklear ulykke kan udløse et erstatningsansvar for flere forskellige parter, er det efter Tillægskonventionens artikel 9 pålagt de enkelte stater at drage omsorg for, at skadelidte kan gennemføre sit erstatningskrav uden at skulle anlægge flere forskellige søgsmål under hensyn til oprindelsen af de midler, som erstatningen skal betales med. Skadelidte skal således kunne nøjes med alene at anlægge en enkelt retssag.

Den kontraherende stat, hvis domstole er kompetente til at træffe afgørelse i erstatningssagen, skal efter artikel 10 underrette de øvrige kontraherende stater om den nukleare ulykke, når det står klart, at de forvoldte tab må forventes at ville overstige 175 mio. SDR (ca. 1,4 mia. kr.), dvs. beløbet for erstatningssystemets andet trin. Det er alene denne kontraherende stat, der har kompetencen til at anmode de øvrige kontraherende stater om at stille offentlige midler efter erstatningssystemets tredje trin til rådighed, og kun denne stat kan udbetale midlerne.

3.4. Konvention om civilretligt ansvar ved søtransport af nukleart materiale

Danmark har derudover ratificeret konventionen af 17. december 1971 om civilretligt ansvar ved søtransport af nukleart materiale. Konventionen er gennemført i dansk ret ved § 17 i lov om erstatning for atomskader.

Ifølge Pariskonventionens artikel 6, litra b, skal ingen anden end anlægsindehaveren være ansvarlig for skade forvoldt ved en nuklear ulykke. Pariskonventionen skal dog ikke berøre anvendelsen af nogen på transportområdet afsluttet international overenskomst, som er indgået inden den 29. juli 1960. Bestemmelsen viste sig efter Pariskonventionens ikrafttræden at have den virkning, at transporten af nukleart materiale med skib i det væsentligste ophørte. For at afværge denne virkning blev konventionen om det privatretlige ansvar vedrørende søtransport af nukleart materiale indgået.

Konventionen om civilretligt ansvar ved søtransport af nukleart materiale fører som hovedregel til, at den, der i kraft af en international konvention eller en national lovgivning vedrørende søtransport kan holdes ansvarlig for nuklear skade, fritages for dette ansvar, hvis en anlægsindehaver er ansvarlig for skaden enten i henhold til Paris- eller Wienkonventionen eller i henhold til en national lovgivning, som i enhver henseende er lige så gunstig for personer, der har lidt skade, som en af de to nævnte konventioner.

Konventionen om civilretligt ansvar ved søtransport af nukleart materiale går forud for de internationale konventioner på søtransportområdet, som er vedtaget, inden konventionen blev åbnet for undertegnelse.

Konventionen er ratificeret af Argentina, Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Gabon, Italien, Holland, Liberia, Norge, Spanien, Sverige, Tyskland og Yemen.

Kapitel 4. Atomskadeerstatningsloven

Pariskonventionen og Tillægskonventionen, begge med tilhørende protokoller, er gennemført i dansk ret ved lov nr. 332 af 19. juni 1974 om erstatning for atomskader (nukleare skader) med senere ændringer, herefter kaldet atomskadeerstatningsloven.

Loven vedrører ansvaret for nuklear skade og fastslår de skadelidtes ret til erstatning fra henholdsvis anlægsindehaveren og staten.

Loven fastsætter regler om, hvem der er erstatningsansvarlig i tilfælde af, at der ved en ulykke i et nukleart anlæg eller under transport af nuklear substans forvoldes nuklear skade. Loven omfatter både skader, som opstår i Danmark, og skader, som opstår i udlandet.

Efter atomskadeerstatningslovens §§ 7-8, jf. §§ 13-14, er anlægsindehaveren objektivt ansvarlig for skade forårsaget ved en nuklear ulykke i anlægget eller under transport af en nuklear substans. Ansvarret omfatter dog ikke skade på ting, der findes på anlæggets område og anvendes i sammenhæng hermed, samt skade på selve anlægget og andre anlæg på samme område. Anlægsindehaverens maksimale ansvar for skader, der er en følge af samme nukleare ulykke, er begrænset til 60 mio. SDR (ca. 541 mio. kr.), jf. lovens § 21, stk. 1. Beløbet omfatter ikke renter og sagsomkostninger ved en eventuel erstatningssag, jf. § 21, stk. 2.

Begrænsningen af anlægsindehaverens ansvar er fastsat til et højere niveau end påkrævet efter Pariskonventionens artikel 7, der begrænser ansvaret til 15 mio. SDR (ca. 122 mio. kr.).

Justitsministeren har efter atomskadeerstatningslovens § 21 bemyndigelse til under visse betingelser at fastsætte en lavere ansvarsbegrænsning end 60 mio. SDR (ca. 487 mio. kr.), dog ikke under 5 mio. SDR (ca. 40 mio. kr.). Bemyndigelsen er ikke udnyttet.

Skadelidtes ret til erstatning er sikret ved, at anlægsindehaveren efter lovens § 26 er forpligtet til at tegne og opretholde en forsikring, der dækker indehaverens maksimale ansvar. Justitsministeren kan fritage indehaveren for forsikringspligten, hvis der stilles en efter ministerens skøn lige så betryggende sikkerhed, jf. § 29, stk. 2. Efter lovens § 30 hæfter staten for udbetaling af de erstatningsbeløb, der – uanset de ligger inden for ansvarsbegrænsningen – ikke har kunnet afholdes af indehaverens forsikring eller øvrige sikkerhed.

Staten er efter atomskadeerstatningslovens § 31 også erstatningspligtig for tab, som skadelidte ikke kan kræve erstattet af anlægsindehaveren, fordi det relevante erstatningsbeløb overstiger den fastsatte ansvarsbegrænsning. Denne supplerende erstatningspligt er dog begrænset til differencen mellem anlægsindehaverens maksimale ansvar og 300 mio. SDR (ca. 2,4 mia. kr.), jf. lovens § 32. Statens

maksimale erstatningsansvar svarer således til det maksimale beløb, som skal stilles til rådighed i medfør af Tillægskonventionen. Begrænsningen gælder ikke renter og sagsomkostninger ved en eventuel erstatningssag. Statens erstatningspligt svarer herved til summen af andet og tredje trin i Tillægskonventionens erstatningssystem.

Såvel anlægsindehaveren som staten fritages for erstatningspligten, hvis den nukleare ulykke skyldes krigshandling, fjendtligheder, borgerkrig, oprør eller en alvorlig naturkatastrofe af usædvanlig karakter, jf. atomskadeerstatningslovens § 13, stk. 2, og § 33. Lovens ansvarsfritagelsesgrunde er herved fastsat i nøje overensstemmelse med Pariskonventionens artikel 9.

Der kan i øvrigt ske nedsættelse eller bortfald af det opgjorte erstatningskrav, hvis skadelidte ved forsæt eller uagtsomhed har medvirket til skaden, medmindre der alene er udvist ringe uagtsomhed, jf. atomskadeerstatningslovens § 15.

Skadelidtes krav på erstatning forældes efter reglerne den nye forældelseslov, som trådte i kraft den 1. januar 2008, jf. atomskadeerstatningslovens § 25. Forældelsesfristen er herefter 3 år fra skadetidspunktet. Erstatningskravet er samtidig undergivet en absolut 10-årig forældelsesfrist regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke. Er skaden forårsaget af nuklear substans, som er blevet ulovligt fjernet, tabt eller opgivet og ikke på ny bragt til stede på ulykkestidspunktet, udløber forældelsesfristen dog senest 20 år regnet fra fjernelsen, tabet eller opgivelsen.

Lovens § 25, stk. 4, indeholder en bestemmelse, hvorefter et krav tidligst kan forældes 1 år efter, at indtrædelse i medfør af § 19 er sket. I medfør af lovens § 19 indtræder enhver, som har måttet betale erstatning for en nuklear skade i medfør af en anden international overenskomst end Pariskonventionen og Tillægskonventionen eller i medfør af loven i et andet land, i den skadelidtes rettigheder mod den ansvarlige anlægsindehaver. Bestemmelsen i § 25, stk. 4, svarer til § 12, stk. 2, i den nye forældelseslov om regres mellem solidarisk hæftende skyldnere.

Efter atomskadeerstatningslovens § 34 hæfter staten for de af skadelidtes erstatningskrav, der er forældet over for anlægsindehaveren på grund af udløbet af den absolutte forældelsesfrist på 10 år i lovens § 25, stk. 2. Dette gælder dog kun, hvis det er undskyldeligt, at retsligt skridt mod indehaveren ikke er foretaget inden fristens udløb. Kravet mod staten forældes ligeledes efter reglerne i den nye forældelseslov, dvs. forældelsesfristen er 3 år. Erstatningskravet er samtidig undergivet en absolut 30-årig forældelsesfrist regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke.

Sager mod anlægsindehaveren om erstatning for nuklear skade kan efter atomskadeerstatningslovens § 36 anlægges i Danmark, hvis den nukleare ulykke, som har forvoldt skaden, helt eller delvist er sket her i landet, eller hvis kravet rettes mod indehaveren af et her i landet placeret anlæg, og ulyk-

ken i sin helhed er sket uden for de kontraherende staters territorium, eller ulykkesstedet ikke med sikkerhed kan fastslås.

Domme om erstatning for nuklear skade, der er afsagt af en domstol i en kontraherende stat i overensstemmelse med Pariskonventionens artikel 13, og som kan fuldbyrdes efter den pågældende stats lovgivning, kan inden for ansvarsbegrænsningen i § 21 fuldbyrdes i Danmark, jf. § 37.

Atomskadeerstatningsloven med senere ændringer gælder for Grønland og kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger. Loven er ikke sat i kraft for Færøerne. I den første betænkning om adgangen til at drive nukleare anlæg (atomanlæg) og erstatningsansvaret for skade forvoldt af nukleare ulykker (betænkning 286/1961) blev foreslået en bestemmelse i § 41, stk. 2, hvorefter indehavere af nukleare anlæg, som var i drift ved lovens ikrafttræden, skulle indgive andragende til statsministeren om anlæggets godkendelse. Samtidig fremgik det af lovudkastet bemærkninger, at bestemmelsen i § 41, stk. 2, ville få betydning for Risø-anlægget og for den reaktor, der i Grønland blev drevet af de amerikanske myndigheder. Dette var formentlig baggrunden for, at loven umiddelbart skulle gælde i Grønland.

Kapitel 5. Ændringsprotokollerne

5.1. Ændringsprotokollen af 12. februar 2004 til Pariskonventionen

I ændringsprotokollen til Pariskonventionen går de væsentligste forslag ud på at ændre konventionens udgangspunkt fra en begrænsning af anlægsindehaverens ansvar ved nuklear skade til i videre omfang at tage udgangspunkt i minimumssikring af skadelidtes tab. Ændringsprotokollen indebærer navnlig en væsentlig forhøjelse af de relevante erstatningsbeløb og dermed en forbedring af skadelidtes retsstilling.

I den følgende gennemgang af ændringsprotokollen skal henvisninger til bemærkningerne til Pariskonventionen forstås som henvisninger til de såkaldte ”Exposé des Motifs” til Pariskonventionen, som de er affattet efter tilblivelsen af ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

5.1.2. Definitioner

5.1.2.1. Artikel 1, litra a, nr. i og ii – definition af ”nuklear ulykke” og ”nukleart anlæg”

Konventionens artikel 1 indeholder i dag bl.a. definitioner af, hvad der skal forstås ved begreberne ”nuklear ulykke” og ”nukleart anlæg”. Ændringsprotokollens *artikel 1* indeholder ændringer af konventionens definition af disse begreber.

Begrebet ”nuklear ulykke” afgrænser fortsat den begivenhed, der forvolder skade hos skadelidte. Begrebet defineres nu som enhver hændelse eller række af hændelser med samme oprindelse, som forvolder skade.

Begrebet ”nukleart anlæg” fastlægger, hvorfra den nukleare ulykke skal have sin oprindelse. Efter ændringsprotokollen omfatter begrebet fremover også anlæg til slutdeponering af nuklear substans samt reaktorer, fabrikker og anlæg, der er under afvikling (dekommissionering). For så vidt angår nukleare anlæg, der er under dekommissionering, følger det allerede af en beslutning af 28. april 1987 truffet af Styringskomiteen for nuklear energi, at Pariskonventionen finder anvendelse på sådanne anlæg. Beslutningen vil blive overflødig, når ændringsprotokollen til Pariskonventionen træder i kraft.

5.1.2.2. Artikel 1, litra a, nr. vii-x – definition af ”nuklear skade”

Afgrænsningen af begrebet ”nuklear skade” er afgørende for, hvilke skadetyper skadelidte kan få erstattet som følge af en nuklear ulykke.

Det følger af konventionens artikel 1, der ved en nuklear skade forstås *en persons død eller skade på person samt tab af eller skade på ejendom*.

Med ændringsprotokollen indføres et skadesbegreb, der fremover ikke blot skal omfatte de tab, som i dag dækkes af konventionen, såsom tab af liv, personskade og tingskade, men også heraf afledte økonomiske tab samt tab foranlediget af skade påført miljøet. Det er overladt til den enkelte kontraherende stat at bestemme, i hvilket omfang disse nye erstatningsposter skal dækkes, men det er forudsat, at posterne skal dækkes i et vist omfang.

Ændringsprotokollen indeholder således en definition af fire nye skades- og tabsposter.

Forslaget til udvidelsen af skadesbegrebet har baggrund i Tjernobyl-ulykken i 1986, hvor en betydelig del af de skadelidtes tab vedrørte udgifter til genoprettelse og forebyggelse af miljøskade.

Ved indførelsen af et bredt konventionsbestemt skadesbegreb sikres det nu bl.a., at de skadelidtes adgang til at få dækket tab, der skyldes en forringelse af miljøet, ikke længere er betinget af, at skaden begrebsmæssigt kan klassificeres som en tingskade. Retten til erstatning for nuklear skade skal nu også omfatte udgifter til genoprettende og beskyttende foranstaltninger samt yderligere tab forårsaget af sådanne foranstaltninger og tab af fortjeneste, der står i direkte forbindelse med anvendelse eller udnyttelse af det pågældende miljø.

Afgrænsningen af det nærmere indhold af de anførte tab ved nuklear skade fastlægges af begreberne ”foranstaltninger til genopretning”, ”beskyttende foranstaltninger” og ”rimelige foranstaltninger”.

Det er – medmindre der er tale om beskyttende foranstaltninger – en forudsætning, at tabet eller skaden er opstået eller fremkommet ved ioniserende stråling, der udsendes fra en strålekilde i et nukleart anlæg eller fra nukleart brændsel eller radioaktivt produkt eller affald i et nukleart anlæg eller fra nuklear substans, der kommer fra, har oprindelse i eller sendes til et nukleart anlæg, uanset om tabet eller skaden er en følge af radioaktive egenskaber ved disse stoffer eller en forening af radioaktive egenskaber med giftige, eksplosive eller andre farlige egenskaber.

Det fremgår af bemærkningerne til Pariskonventionen, at definitionen af ”nuklear skade” i ændringsprotokollen er udarbejdet med udgangspunkt i andre internationale konventioner om ansvar, som f.eks. definitionen af ”forureningsskade” i 1992-ansvarskonventionen (Den internationale konvention om det privatretlige ansvar for skade ved olieforurening) og skadebegrebet i HNS-konventionen fra 1996 (International konvention om ansvar og erstatning for skader opstået i forbindelse med søtransport af farlige og skadelige stoffer – Hazardous and Noxious Substances). Derudover er skadesbegrebet næsten identisk med definitionen af ”nuklear skade” i ændringsprotokollen af 1997 til Wienkonventionen og konventionen af 1997 om supplerende erstatning for nuklear skade.

5.1.2.2.1. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 3 – driftstabs- og afsavnerstatning

Driftstabs- og afsavnerstatning ydes for økonomisk tab, der skyldes tab eller skade som følge af en persons død, skade på person og/eller tab af eller skade på ejendom, dersom det økonomiske tab lides af en person, der har ret til at kræve erstatning for et sådant tab eller en sådan skade. Det fremgår af bemærkningerne til Pariskonventionen, at bestemmelsen f.eks. omfatter det indkomsttab, som en fabriksejer lider som følge af et stop i produktionen forårsaget af fabrikslokalernes ødelæggelse i forbindelse med en nuklear ulykke.

5.1.2.2.2. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 4 – erstatning for udgifter til genoprettende foranstaltninger

Erstatning for udgifter til genoprettende foranstaltninger omfatter udgifter til foranstaltninger til genopretning efter miljøforringelser, medmindre forringelsen er ubetydelig. Det er en betingelse, at foranstaltningen rent faktisk er truffet eller skal træffes. Det fremgår af bemærkningerne til Pariskonventionen, at det er op til domstolen at beslutte, om forringelsen af miljøet er betydelig. Udgifter til genoprettende foranstaltninger kan derudover kun kræves erstattet i medfør af ændringsprotokollen, såfremt foranstaltningen anses for rimelig, og er godkendt af de kompetente myndigheder i den stat, hvor foranstaltningen træffes. Foranstaltningen skal derudover tage sigte på at genoprette eller tilbageføre beskadigede dele af miljøet eller på tilfælde, hvor det er rimeligt at tilføre miljøet ækvivalente dele. Det afgøres af loven i den stat, hvor den nukleare skade er lidt, hvem der er beføjet til at træffe sådanne foranstaltninger. Af bemærkningerne til Pariskonventionen fremgår, at det normalt vil være de kompetente offentlige myndigheder, der er berettiget til at træffe sådanne foranstaltninger og kræve udgifterne hertil erstattet. Det følger af, at de genoprettende foranstaltninger oftest omfatter dele af miljøet, som ikke er "ejet" af nogen, men som er tilgængelige for offentligheden.

Det er som nævnt en betingelse, at foranstaltningen kan anses som "rimelig". Det fremgår af ændringsprotokollen, at rimelige foranstaltninger er alle foranstaltninger, som efter lovgivningen i domstolslandet er passende og står i rimeligt forhold til formålet under hensyn til alle omstændigheder, herunder f.eks. arten og omfanget af den lidte skade, sandsynligheden for foranstaltningens effektivitet samt relevant teknisk og videnskabelig sagkundskab. I bemærkningerne til Pariskonventionen fremgår, at genoprettende foranstaltninger omfatter fjernelsen eller reduktionen af radioaktiv forurening fra land, så forureningens ikke længere udgør en betydelig risiko i forhold til områdets fremtidige brug.

5.1.2.2.3. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 5 – andet formuetab

Andet formuetab omfatter tab af fortjeneste, der står i direkte forbindelse med anvendelse eller udnyttelse af det pågældende miljø, og som skyldes en betydelig forringelse af dette miljø. Det er en betingelse, at tabet ikke er en følge af tab af eller skade på ejendom. I bemærkningerne til Pariskonventionen nævnes til eksempel, at fiskere kan blive påført et økonomisk tab som følge af, at fiskene i havet er blevet forurenede af radioaktiv stråling og derfor ikke længere kan sælges. Da fiskerne imidlertid ikke ejer fiskene, så lider fiskerne ikke noget tab af eller skade på deres ejendom som følge af, at fiskene er forurenede. Et andet eksempel, der nævnes i bemærkningerne til bestemmelsen, er turister, som bliver væk fra et bestemt feriehotel, fordi den offentlige badestrand i nærheden af hotellet er forurenede af radioaktiv stråling. Da ejeren af hotellet ikke ejer stranden, har han ikke lidt et tab som følge af tab af eller skade på sin ejendom. Det nævnes i bemærkningerne til Pariskonventionen, at det vil være op til den kompetente domstol at afgøre, hvorvidt erhvervsfiskeren (og hotelejeren) har en tilstrækkelig direkte økonomisk interesse i det forringede miljø, som berettiger til erstatning for det økonomiske tab.

Det fremgår derudover af bemærkningerne til bestemmelsen, at dens anvendelsesområde ikke er bredt. Betingelsen om, at der skal være tale om en ”direkte” økonomisk interesse har til formål at sikre, at der ikke ydes erstatning for nuklear skade, som er for fjern. Da tabet skal være afledt af en direkte økonomisk interesse i det forurenede miljø, bliver fiskerne i eksemplet formentlig kompensert for deres indkomstab, mens den erhvervsdrivende, der sælger varer til fiskerne og som måske lider et økonomisk tab, ikke vil være erstatningsberettiget, da dennes tab vil være for fjernt i forhold til den indtrådte skade. Det skal dog afgøres efter den kompetente rets lov, om fiskerne har en så direkte økonomisk interesse i det forurenede miljø, at de anses for omfattet af den erstatningsberettigede personkreds. Hotelejeren vil også kunne få sit tab erstattet, hvis han kan bevise, at hans hotel og den forurenede strand ligger så tæt på hinanden, at hotellets drift afhænger af, at hotellets gæster kan benytte denne strand.

5.1.2.2.4. Artikel 1, litra a, nr. vii, nr. 6 – erstatning for udgifter til beskyttende foranstaltninger

Den sidste af de fire nye poster er udgifter til beskyttende foranstaltninger og andet tab eller anden skade forvoldt af sådanne foranstaltninger. Beskyttende foranstaltninger defineres i konventionen som alle rimelige foranstaltninger, der træffes af enhver person for at forebygge eller minimere nuklear skade, hvis beslutningen træffes efter en nuklear ulykke eller en hændelse, der skaber en alvorlig, overhængende fare for nuklear skade. Det afgøres efter loven i det land, hvor foranstaltningen er truffet, om det er en betingelse, at de kompetente myndigheder har godkendt iværksættelsen af foranstaltningen.

Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at skadelidte i de fleste retssystemer er forpligtet til at begrænse sit tab i det omfang, det er muligt. Hvis skadelidte ikke opfylder sin tabsbegrænsningspligt kan en eventuel erstatning nedsættes eller bortfalde. En skadelidt bør dog ifølge bemærkningerne have erstattet de udgifter han har haft i forbindelse med forsøget på at begrænse sit tab.

Det er som nævnt en betingelse, at den beskyttende foranstaltning er rimelig. I ændringsprotokollen defineres en rimelig foranstaltning som en foranstaltning, der efter den kompetente domstols ret er passende og står i et rimeligt forhold til formålet under hensyntagen til alle omstændigheder, som f.eks. arten og omfanget af faren for en sådan skade, sandsynligheden for, at foranstaltningen er effektiv på det tidspunkt, hvor den iværksættes, og relevant teknisk og videnskabelig sagkundskab. Kravet om, at foranstaltningen skal være rimelig, er ifølge bemærkningerne til Pariskonventionen indsat for at modvirke spekulative/teoretiske erstatningskrav.

Beskyttende foranstaltninger kan være alt fra at tage jodpiller til evakuering af en hel by. Foranstaltningerne vil oftest blive foretaget af de offentlige myndigheder, men konventionen lader det være op til loven i domstolslandet at afgøre, om myndighederne kan kræve udgifterne til disse foranstaltninger erstattet.

5.1.3. Artikel 2 - Anvendelsesområde

Pariskonventionens anvendelsesområde er i dag fastlagt således, at den ikke finder anvendelse på nukleare ulykker og skader, der sker på ikkekontraherende staters territorium, medmindre den enkelte stat ved national lov har givet konventionen et bredere anvendelsesområde.

Efter ændringsprotokollens artikel 2 er anvendelsesområdet fremover i stedet positivt afgrænset. Konventionen skal således finde anvendelse på nuklear skade, der indtræffer på en *kontraherende stats* territorium eller på statens havområder fastlagt i henhold til folkeretten.

Konventionen skal herudover finde anvendelse på nuklear skade, der indtræder på *ikkekontraherende staters* territorium eller sådanne staters havområder fastlagt i henhold til folkeretten. Det gælder dog kun i de følgende tre tilfælde:

- Konventionen skal finde anvendelse, hvis den ikkekontraherende stat ikke har nukleare anlæg på ulykkestidspunktet. Det bemærkes herved, at begrebet ”nukleare anlæg” efter ændringsprotokollens artikel 1, litra a, nr. ii, også omfatter anlæg under afvikling (dekommissionering) samt anlæg til slutdeponering, jf. nærmere nedenfor.

- Konventionen skal tillige finde anvendelse, hvis den ikkekontraherende stat på ulykkestidspunktet har en lovgivning om erstatningsansvar for nuklear skade, som på grundlag af gensidighed giver tilsvarende fordele som Pariskonventionen og bygger på principper, der er identiske med konventionens centrale principper.
- Herudover skal konventionen finde anvendelse, hvis den ikkekontraherende stat har tiltrådt Wienkonventionen af 21. maj 1963 med senere ændringsprotokoller (herefter ”Wienkonventionen”) samt tiltrådt Fællesprotokollen af 21. september 1988, forudsat at den stat, hvori den ansvarlige anlægsindehaver har sit anlæg beliggende, også har tiltrådt Fællesprotokollen.

Wienkonventionen er udarbejdet i FN-regi (IAEA) og vedrører ligesom Pariskonventionen det civilretlige ansvar for atomskader. Danmark har ikke tiltrådt Wienkonventionen, men derimod ratificeret Fællesprotokollen om anvendelsen af Pariskonventionen og Wienkonventionen.

Fællesprotokollen er i øvrigt ratificeret af Tyskland, Finland, Italien, Norge, Holland, Sverige og Slovenien som kontraherende stater i Pariskonventionen samt af bl.a. Bulgarien, Kroatien, Tjekkiet, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet og Ukraine som kontraherende stater i Wienkonventionen.

Formålet med Fællesprotokollen er at løse de problemer, der opstår som en følge af, at nogle stater har ratificeret Pariskonventionen, og andre har ratificeret Wienkonventionen. Fællesprotokollen tilsigter at fjerne forskellen på kontraherende og ikkekontraherende stater i forhold til konventionernes ansvarsbestemmelser og giver samtidig en løsning på mulige regelkonflikter ved at bestemme, hvornår den ene eller anden konvention vil skulle anvendes.

Danmarks ratifikation af Fællesprotokollen indebærer, at ændringsprotokollens udvidelse af konventionens anvendelsesområde har betydning for Danmark. Hvis der skulle forekomme en nuklear ulykke i Danmark, som forvolder skade i en ikkekontraherende stat, der har tiltrådt Wienkonventionen og Fællesprotokollen, skal skaden herved erstattes efter Pariskonventionen. Omvendt indebærer Danmarks ratifikation af Fællesprotokollen, at en skade opstået i Danmark som følge af en nuklear ulykke i et land, som har tiltrådt Wienkonventionen og Fællesprotokollen, vil kunne kræves erstattet efter Wienkonventionens regler, uanset at Danmark ikke har ratificeret denne konvention.

Pariskonventionen skal derudover finde anvendelse på nuklear skade, der indtræder ombord på et luftfartøj eller et skib, der er registreret i en kontraherende stat, eller som er registreret i en ikkekontraherende stat i et af de tre ovennævnte tilfælde, medmindre skaden indtræder på territoriet for en ikkekontraherende stat, der ikke er omfattet af nævnte grupper af stater.

Ændringsprotokollens udvidelse af anvendelsesområdet for Pariskonventionen er ikke til hinder for, at de kontraherende stater – som i dag – ved national lov kan give konventionens bestemmelser en videre anvendelse på ikkekontraherende stater.

5.1.4. Artikel 3 og artikel 7- Ansvar for nuklear skade

Ændringsprotokollen indebærer ingen ændring i ansvarsgrundlaget for anlægsindehaveren, der fortsat ifalder et objektivt ansvar for nuklear skade. Ændringsprotokollens artikel 3, jf. artikel 1, indebærer imidlertid en udvidelse af de skadestyper for hvilke, anlægsindehaveren er ansvarlig. Dette skyldes, at ansvarets omfang nu beskrives som ”nuklear skade”.

Som ovenfor anført rækker begrebet ”nuklear skade” videre end de tab, der i dag dækkes af konventionen, såsom tab af liv, personskade og tingskade.

Ændringsprotokollen indebærer herudover en ændring af konventionens nuværende regningsenhed for skadelidtes tab, idet protokollen udtrykker anlægsindehaverens ansvar i euro frem for SDR. Det tillades samtidig de enkelte stater at omregne erstatningsbeløbet fra euro til national valuta i afrundet form ved erstatningens udmåling, jf. artikel 7, litra i.

Efter ændringsprotokollens artikel 7, litra a, ændres konventionens udgangspunkt derved, at der – i stedet for den gældende ansvarsbegrænsning for den ansvarlige anlægsindehaver – nu fastsættes et minimum for det tab, indehaveren kan blive erstatningsansvarlig for ved en nuklear ulykke. Ansvar for anlægsindehaveren ændres fra et maksimum på 15 mio. SDR (ca. 122 mio. kr.) til et minimum på 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.).

Det fremgår af ændringsprotokollens artikel 7, litra b, at den enkelte stat – ud fra en samlet vurdering af et nukleart anlægs karakter og de sandsynlige konsekvenser af en nuklear ulykke – kan fastsætte et lavere minimumsbeløb for anlægsindehaverens ansvar. Minimumsbeløbet kan dog ikke fastsættes til et beløb lavere end 70 mio. euro (ca. 522 mio. kr.) for så vidt angår en nuklear ulykke i et anlæg og 80 mio. euro (ca. 597 mio. kr.) for så vidt angår nuklear ulykke under transport.

For stater, der ikke har undertegnet Pariskonventionen, og først tiltrådte den efter 1. januar 1999 (p.t. kun Slovenien), er der i ændringsprotokollens artikel 21, litra c, fastsat en overgangsregel for anlægsindehaverens minimumsansvar. Det tillades herved, at sådanne stater i en periode på højst 5 år fra vedtagelsen af ændringsprotokollen kan begrænse anlægsindehaverens ansvar til et beløb på ikke under 350 mio. euro (ca. 2,6 mia. kr.) for så vidt angår nukleare ulykker, der finder sted i denne periode.

I de tilfælde, hvor konventionen gælder for en ikkekontraherende stat, fordi den pågældende stat har en lovgivning om erstatningsansvar for nuklear skade, der – på grundlag af gensidighed – bygger på principper, der er identiske med konventionens centrale principper, kan en kontraherende stat fastsætte ansvarsbeløb, der er lavere end ovennævnte minimumsbeløb, i det omfang den ikkekontraherende stat også har fastsat lavere beløb, jf. artikel 7, litra g.

Det fremgår af en indstilling fra OECD-Rådet om ”reciprocitet”, som de kontraherende stater har tilsluttet sig, at staterne vil kunne fravige ikkediskriminationsprincippet i Pariskonventionen og ligeledes reservere erstatningsbeløb, der stilles til rådighed ud over tredje trin i Tillægskonventionen (f.eks. i forbindelse med indførelse af et ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren), til egne statsborgere og statsborgere i lande, som ikke har nukleare anlæg, eller som har indført et tilsvarende ubegrænset ansvar.

5.1.5. Artikel 4 – Anlægsindehaverens ansvar for nuklear ulykke under transport

Anlægsindehaverens ansvar for nuklear ulykke under transport kan efter den gældende konvention overdrages fra den anlægsindehaver, der afsender den nukleare substans, til en anden anlægsindehaver. Ændringsprotokollens artikel 4, litra c, fastslår nu, at en sådan overdragelse alene må ske, hvis sidstnævnte anlægsindehaver har en direkte økonomisk interesse i den nukleare substans, der transporteres. Dette krav er indsat for at sikre, at erstatningsansvaret ikke overdrages proforma med henblik på at stille sikkerhed for et lavere beløb, end Pariskonventionen kræver.

5.1.6. Artikel 8 - Forældelse

Ændringsprotokollens artikel 8 indeholder et forslag til en delvis forlængelse af konventionens forældelsesfrister for skadelidtes erstatningskrav.

Ændringsprotokollens artikel 8, litra a, nr. i og ii, indebærer, at der ved skadelidtes ret til erstatning ved dødsfald og personskade sker en forlængelse af den gældende absolutte forældelsesfrist fra 10 år til 30 år regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke. Den absolutte forældelsesfrist for anden skade, herunder navnlig tingsskade, er fortsat 10 år.

Ændringsprotokollen ophæver samtidig den i dag gældende særlige forældelsesfrist på 20 år for skader forvoldt af nukleart brændsel eller nuklear substans, der på ulykkestidspunktet var stjålet, tabt, kastet over bord eller opgivet. Dette skyldes, at det er fundet unødvendigt at opretholde en særlig bestemmelse for en situation, der i praksis må anses som værende yderst sjælden.

Der er fortsat adgang til at fastsætte en længere national forældelsesfrist, men dette må ikke påvirke den konventionsbestemte ret til erstatning, som tilkommer nogen, der har anlagt erstatningssag mod

anlægsindehaveren inden for de i konventionen fastsatte frister på henholdsvis 10 år og 30 år, jf. ændringsprotokollens artikel 8, litra c.

Herudover indebærer artikel 8, litra d, en forlængelse fra 2 til 3 år af en eventuel supplerende kort forældelsesfrist, som kan suspenderes ved skadelidtes utilregnelige uvidenhed om sit krav.

5.1.7. Artikel 9 - Ansvarsfritagelsesgrunde

Anlægsindehaverens objektive ansvar er som udgangspunkt fortsat uafhængigt af årsagen til den nukleare ulykke, der har forvoldt skaden. Ulykkens årsag kan dog stadig have en sådan særlig karakter, at indehaveren helt undtagelsesvist fritages for ansvaret.

Konventionen undtager i dag skade, der er forvoldt ved nukleare ulykker, der direkte skyldes krigshandling, fjendtligheder, borgerkrig, oprør eller en alvorlig naturkatastrofe af usædvanlig karakter. Ændringsprotokollens artikel 9 indebærer en indskrænkning i disse ansvarsfritagelsesgrunde, idet alvorlige naturkatastrofer af usædvanlig karakter ophæves som undtaget skadesårsag.

Det fremgår af bemærkningerne til Pariskonventionen, at da terrorangreb ikke er omfattet af ansvarsfritagelsesgrundene i artikel 9, er anlægsindehaveren ikke ansvarsfri, såfremt en nuklear skade er forårsaget af en nuklear ulykke, der er sket som følge af terrorisme.

5.1.8. Artikel 10 - Forsikring og sikkerhedsstillelse

Efter ændringsprotokollens artikel 10 er anlægsindehaveren fortsat forpligtet til at sikre skadelidtes ret til erstatning ved at tegne og opretholde en forsikring eller stille anden økonomisk sikkerhed for sit ansvar.

Ændringsprotokollens artikel 10, litra c, indebærer imidlertid en udvidelse af skadelidtes faktiske muligheder for at få dækket sit erstatningskrav. Dette sker ved, at de stater, der har nukleare anlæg beliggende, pålægges at indestå for anlægsindehaverens forpligtelser, hvis forsikringen eller den stillede sikkerhed konkret viser sig utilstrækkelig til at kunne dække erstatningskrav på op til 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.). Ved nye kontraherende staters anvendelse af overgangsreglen i artikel 21, litra c, er beløbet i stedet 350 mio. euro (ca. 2,6 mia. kr.).

Denne pligt gælder også, hvor den manglende forsikring eller økonomiske sikkerhed skyldes, at staten konkret har begrænset anlægsindehaverens ansvar til 70 eller 80 mio. euro i medfør af ændringsprotokollens artikel 7, litra b. Staten hæfter således i disse tilfælde for differencen op til 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.) over for skadelidte.

Det følger af ændringsprotokollens artikel 10, litra b, at det i disse tilfælde overlades til den kontraherende stat at fastsætte størrelsen af den økonomiske sikkerhed, som indehaveren skal stille. Beløbet skal dog som minimum udgøre minimumsansvaret som fremgår af artikel 7.

5.1.9. Artikel 11 - Skadelidtes medvirken

Skadelidtes egne forhold kan også være årsagen til den nukleare ulykke. Endvidere kan omfanget af den nukleare ulykke skyldes skadelidtes egne forhold. Betydningen af skadelidtes medvirken reguleres i dag ikke i konventionen. Det er efter konventionens artikel 11 overladt den enkelte kontraherende stat at bestemme, i hvilken udstrækning der skal ydes erstatning for skade omfattet af konventionen. Herunder hører også spørgsmålet, om erstatningspligten påvirkes af, at de skadelidte selv er skyld i eller medskyldige i skaden.

Ved ændringsprotokollens artikel 6, litra e, indføres nu en eksplicit adgang til at lade anlægsindehaverens ansvar nedsætte eller bortfalde, hvis skadelidte ved forsæt eller grov uagtsomhed har medvirket til skaden. Anlægsindehaveren har bevisbyrden for skadelidtes medvirken.

5.1.10. Artikel 13 og 14 - Værneting og lovvalg

Reglerne om det internationale værneting for skadelidtes erstatningskrav forbliver uændrede. Det præciseres dog, at sag også har værneting i en kontraherende stat, hvis en nuklear ulykke sker inden for statens "eksklusive økonomiske zone", jf. artikel 13, litra b. Konventionsstaterne skal i den forbindelse meddele OECD's generalsekretariat, hvordan den eksklusive økonomiske zone afgrænses.

Den Internationale Domstol, der er oprettet ved Konventionen af 20. december 1957 om tilvejebringelse af sikkerhedskontrol på atomenergiens område, er efter artikel 13, litra d, kompetent til at træffe afgørelse om, i hvilket land en sag har værneting, hvis staterne er uenige om afgrænsningen af deres havområder. Kompetencen forudsætter dog, at en af de stridende kontraherende parter fremsætter anmodning herom. Værnetinget udpeges herefter i den stat, sagen har nærmest tilknytning til og som er mest berørt af konsekvenserne af ulykken.

Den kompetente domstol skal fortsat træffe afgørelse på grundlag af de bestemmelser, der gennemfører konventionens bestemmelser i national ret. Ændringsprotokollens artikel 14, litra b, præciserer, at domstolen alene kan anvende internationale lovvalgsregler, hvis spørgsmålet om lovvalg ikke er reguleret af konventionen.

Efter ændringsprotokollens artikel 7, litra j, og artikel 13, litra g og h, suppleres reglerne om internationalt værneting og lovvalg af en processuel forenkling af skadelidtes adgang til erstatning.

De kontraherende stater forpligtes efter de nævnte bestemmelser til at drage omsorg for, at de skadelidte kan gøre deres ret til erstatning gældende uden at skulle anlægge flere forskellige søgsmål under hensyn til oprindelsen af de midler, kravet betales med, samt til at sørge for, at kompetencen til at træffe afgørelse i erstatningstvisten er henlagt til en enkelt domstol. Førstnævnte forpligtelse påhviler allerede i dag de kontraherende stater efter Tillægskonventionens artikel 9, litra b. Bestemmelserne skal ses i lyset af, at der kan være flere forskellige kilder til det relevante erstatningsbeløb, da kravet eventuelt både kan være dækket af anlægsindehaverens forsikring, af anden økonomisk sikkerhed og af statsmidler.

Endvidere forpligtes staterne til også at sikre, at enhver stat kan anlægge erstatningssag på skadelidtes vegne, hvis vedkommende er statsborger, har bopæl eller ophold i staten, og skadelidte har samtykket dertil, jf. ændringsprotokollens artikel 13, litra g, nr. i. Derudover skal staterne sikre, at en person kan anlægge sag i medfør af Pariskonventionen for at gøre rettigheder gældende, der er erhvervet ved subrogation eller overdragelse, jf. ændringsprotokollens artikel 13, litra g, nr. ii.

5.1.11. Artikel 17 - Konfliktløsning

Konflikter mellem de kontraherende stater vedrørende konventionens fortolkning eller anvendelse søges i dag løst ved en undersøgelse af Styrelseskomitéen for NEA (Nuclear Energy Agency). Hvis konflikten ikke kan bilægges i mindelighed, kan sagen i stedet – efter anmodning fra en af de stridende parter – indbringes for Den Internationale Domstol.

Ved ændringsprotokollens artikel 17 indføres en mere mæglingsorienteret model for konfliktløsning. Ændringen af litra a indebærer, at en uenighed skal søges løst via forhandling mellem de involverede parter.

Hvis parterne ikke kan nå til enighed om konfliktens løsning inden for 6 måneder, fastslår artikel 17, litra b, at samtlige kontraherende stater skal mødes med henblik på at søge en mindelig løsning på konflikten mellem de involverede parter.

Hvis en løsning ikke opnås inden for yderligere 3 måneder, kan spørgsmålet efter artikel 17, litra c, efter anmodning fra en af de stridende parter indbringes for Den Internationale Domstol.

5.2. Ændringsprotokollen af 12. februar 2004 til Tillægskonventionen

Efter ændringsprotokollen af 12. februar 2004 til Tillægskonventionen bevares strukturen i tre-trins erstatningssystemet. De væsentligste ændringer går ud på at udbygge erstatningssystemet, således at erstatningsbeløbet for hvert enkelt af de tre trin forhøjes, hvorved de skadelidtes mulighed for at få dækning for nukleare skader ved store nukleare ulykker forøges.

Ændringsprotokollens ændringer af Tillægskonventionen vil i det følgende blive nærmere gennemgået.

5.2.1. Artikel 2 - Anvendelsesområde

Ændringsprotokollens artikel 2 indebærer en ændring af konventionens geografiske anvendelsesområde.

Konventionen finder i dag anvendelse på skade forvoldt ved nukleare ulykker, der ikke udelukkende finder sted på en ikkekontraherende stats område, jf. konventionens artikel 2, litra a. Tillægskonventionen omfatter således ulykker, der sker både i en kontraherende og en ikkekontraherende stat.

Ved ændringsprotokollens artikel 2, litra a, indskrænkes konventionens anvendelsesområde således, at de skadelidte i ikkekontraherende stater ikke længere vil være erstatningsberettiget efter Tillægskonventionen i tilfælde, hvor ulykken delvist er sket i en ikkekontraherende stat, selv om ulykken også indtræder på området for en kontraherende stat. Adgangen til Tillægskonventionens supplerende erstatningsbeløb forudsætter således i fremtiden, at den stat, hvori skaden sker, har ratificeret konventionen.

I forhold til de skadelidte i kontraherende stater indebærer artikel 2, litra a, imidlertid en udvidelse af konventionens geografiske udstrækning og dermed af retten til erstatning. Dette gælder særligt i relation til konventionens anvendelse på skader opstået på maritime områder, herunder den ”eksklusive økonomiske zone”. Konventionen skal således fremover finde anvendelse på nuklear skade, hvor en anlægsindehaver med anlæg beliggende i en kontraherende stat er ansvarlig for skaden i medfør af Pariskonventionen, hvis:

- 1) Skaden er indtruffet på en kontraherende stats territorium,
- 2) Skaden er indtruffet i eller over maritime områder uden for såvel kontraherende som ikkekontraherende staters søterritorium i en af følgende fire situationer:
  - Skaden er indtruffet om bord på et skib, der sejler under en kontraherende stats flag, eller har ramt et sådant skib,
  - Skaden er indtruffet om bord på et luftfartøj registreret i en kontraherende stat eller har ramt et sådant luftfartøj,
  - Skaden er indtruffet på en kunstig ø, formation eller konstruktion under en kontraherende stats jurisdiktion eller har ramt en sådan kunstig ø, formation eller konstruktion,
  - Skaden har ramt en statsborger i en kontraherende stat,

- 3) Skaden er indtruffet i eller over en kontraherende stats eksklusive økonomiske zone eller kontinentalsokkel i forbindelse med udforskning eller udnyttelse af naturrigdomme, forudsat at området henhører under en kontraherende stats jurisdiktion efter Pariskonventionen.

5.2.2. Artikel 3 - Ansvar for nuklear skade

I lighed med ændringsprotokollen til Pariskonventionen indebærer ændringsprotokollen til Tillægskonventionen, at erstatningsbeløbene fremover udtrykkes i euro i stedet for SDR. Beløbene skal som udgangspunkt omregnes fra euro til den kompetente domstols nationale valuta pr. dagen for den nukleare ulykke, jf. artikel 3, litra h.

Ændringsprotokollens artikel 3, litra a og b, bevarer som nævnt strukturen i konventionens tretrinserstatningssystem, men forhøjer erstatningsbeløbene for de enkelte trin. Første trin forhøjes til 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.), andet trin forhøjes til differencen mellem første trin og 1.200 mio. euro (ca. 9 mia. kr.), mens tredje trin forhøjes til differencen mellem 1.200 mio. euro og 1.500 mio. euro (ca. 11,2 mia. kr.). I forhold til i dag sker der herved en forhøjelse af erstatningssystemets samlede erstatningsbeløb fra 300 mio. SDR til 1.500 mio. euro, svarende til en forhøjelse fra ca. 2,4 mia. kr. til ca. 11,2 mia. kr.

Der sker samtidig en ændring af erstatningssystemets første trin. Erstatningsbeløbet til første trin skal fortsat tilvejebringes af anlægsindehaveren ved enten forsikring eller anden økonomisk sikkerhed, men hvis erstatningsbeløbet konkret viser sig utilstrækkeligt, skal staten fremover hæfte for skadelidtes krav over for anlægsindehaveren, jf. herved artikel 3, litra b, nr. i, i ændringsprotokollen til Tillægskonventionen og artikel 10, litra c, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Den enkelte stats bidrag til Tillægskonventionens tredje trin aktualiseres fortsat først ved en nuklear skade, der overstiger beløbsrammen for erstatningssystemets andet trin. Bidragspligten er uafhængig af, om skadelidte konkret måtte have mulighed for i stedet at kræve erstatningsbeløbet af anlægsindehaveren, f.eks. fordi indehaverens ansvar efter den nationale lov ikke er beløbsmæssigt begrænset, jf. artikel 9, litra c.

Ændringsprotokollen ændrer imidlertid den nuværende fordelingsnøgle for de kontraherende stater bidrag til erstatningssystemets tredje trin.

Den fælles erstatningspulje skal således fremover tilvejebringes ved, at 35 pct. af bidraget fastsættes på grundlag af de enkelte stater bruttonationalprodukt (BNP), mens 65 pct. af bidraget fastsættes på grundlag af forholdet mellem den termiske effekt i de i staten værende atomanlæg og den samlede effekt i samtlige konventionsstater.

Ændringen af fordelingsnøglen indebærer, at det ved indbetalingen til puljeordningen fremover skal tillægges væsentlig større vægt, i hvilket omfang den enkelte stat har nukleare anlæg, da vægtningen af kriteriet øges fra 50 pct. til 65 pct.. Det økonomiske kriterium får herved en mindre vægtning fra 50 pct. til 35 pct..

Ændringen af det økonomiske værdimål fra forholdet mellem de enkelte staters bruttonationalindkomst (BNI) til staternes forholdsmæssige bruttonationalprodukt (BNP) skyldes, at sidstnævnte kriterium i dag synes at være den internationalt foretrukne statistiske beregningsmodel.

Sekretariatet for NEA har skønnet, at Danmarks bidrag efter en dansk tiltræden af ændringsprotokollen til Tillægskonventionens tredje trin vil udgøre 0,57 pct. af 300 mio. euro, svarende til ca. 13 mio. kr.

I tilfælde af udenlandske nukleare ulykker, der er så omfattende, at den internationale erstatningsordning træder i kraft, vil en dansk ratifikation af ændringsprotokollen til Tillægskonventionen således kunne indebære, at det danske bidrag efter ændringsprotokollens ikrafttræden i givet fald forhøjes med ca. 3 mio. kr., idet bidraget i dag udgør 1 pct. af 125 mio. SDR, svarende til ca. 10 mio. kr.

5.2.3. Artikel 6 - Forældelse

Med ændringsprotokollens artikel 6 indføres der nye forældelsesfrister i Tillægskonventionen, der svarer til forældelsesfristerne i artikel 8 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen. Ved skadelidtes ret til erstatning ved dødsfald og personskade forlænges den absolutte forældelsesfrist således fra 10 til 30 år regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke, mens forældelsesfristen for anden skade, herunder navnlig tingskade, fortsat er 10 år.

Ændringsprotokollen ophæver – på tilsvarende måde som ændringsprotokollen til Pariskonventionen – den gældende særlige forældelsesfrist for skader forvoldt af nukleart brændsel eller nuklear substans, der på ulykkestidspunktet var stjålet, tabt, kastet over bord eller opgivet.

5.2.4. Artikel 10 - Samarbejdet mellem de kontraherende stater

De kontraherende stater skal allerede i dag underrette hinanden, hvis en nuklear skade er så omfattende, at de skadelidtes erstatningskrav overstiger Tillægskonventionens andet trin, dvs. 175 mio. SDR (ca. 1,4 mia. kr.). Underretningspligten indtræder dermed på det tidspunkt, hvor de kontraherende staters fælles ansvar og bidragspligten efter fordelingsnøglen aktualiseres.

Ændringsprotokollens artikel 10, litra a, indebærer, at der fremover først skal ske underretning af de øvrige kontraherende stater, når det står klart, at skadelidtes tab formodes at ville overstige summen

af erstatningssystemets første og andet trin, dvs. 1.200 mio. euro (ca. 9 mia. kr.). De kontraherende parter vil herved fortsat skulle underrette hinanden, når bidragspligten for tredje trin er relevant, men skadens omfang vil på dette tidspunkt være væsentligt større end i dag, hvor tærsklen til erstatningssystemets tredje trin er 175 mio. SDR (ca. 1,4 mia. kr.).

Hvis flere stater måtte være erstatningspligtige for samme nukleare ulykke, vil de umiddelbart være forpligtet til at stille offentlige midler til rådighed for erstatningssystemets andet trin. Afgørelsen af, hvilken af staterne der i deres indbyrdes forhold skal bære det endelige tab, afhænger af, i hvilket omfang anlægsindehaverne i de respektive stater har medvirket til den nukleare ulykke, jf. ændringsprotokollens artikel 11, litra b.

5.2.5. Artikel 17 - Konfliktløsning

Ændringsprotokollens artikel 17 indebærer, at der i Tillægskonventionen indføres samme regler for konfliktløsning som i den nye artikel 17 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Kapitel. 6. De øvrige nordiske landes og Tysklands overvejelser vedrørende gennemførelsen af ændringsprotokollerne

6.1. Det nordiske samarbejde

Sverige, Finland og Norge har ligeledes tiltrådt Pariskonventionen og Tillægskonventionen. På den baggrund og på grund af Danmarks og disse landes fælles retstraditioner og geografiske nærhed, er disse landes overvejelser i forbindelse med gennemførelse af ændringsprotokollerne til de nævnte konventioner af interesse i forbindelse med den danske gennemførelse. Der har på den baggrund været afholdt to møder mellem de nordiske lande, hvor visse bestemmelser i ændringsprotokollerne er blevet diskuteret.

6.2. Sverige

Sverige producerer nuklear energi. I forbindelse med gennemførelsen af ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og Tillægskonventionen har det svenske ”Atomansvarsutredningen” afgivet en betænkning om ”Översyn av atomansvaret” (M2004:04). Betænkningen blev afgivet i april 2006 og indeholder udkast til en ny lov om ansvar og erstatning for radiologiske ulykker (Förslag til lag om ansvar og erstatning vid radiologiska olycker).

Sverige har endnu ikke vedtaget en lov til gennemførelse af ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og Tillægskonventionen. Det skyldes, at det endnu ikke er afgjort, hvordan anlægsindehaveren vil kunne stille sikkerhed for et eventuelt erstatningsansvar.

I betænkningen foreslås, at anlægsindehaveren pålægges et ubegrænset erstatningsansvar med krav om sikkerhed for op til 1.500 mio. euro (ca. 11,2 mia. kr.). Samtidig foreslås, at i det omfang en nuklear skade opstår i et land uden for Sverige, da skal anlægsindehaverens erstatningsansvar begrænses til det ansvarsbeløb, som det pågældende land har fastsat i forhold til Sverige (reciprocitet). Dette reciprocitetsprincip skal dog ikke finde anvendelse i forhold til lande, som ikke har nukleare anlæg på deres territorium. I betænkningen oplyses, at forbeholdet endvidere ikke foreslås anvendt i forhold til Danmark, Finland og Norge, idet det ville stride med Den Nordiske Miljøbeskyttelseskonvention (miljøbeskyttelseskonvention af 19. februar 1974 mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige). Det er dog forudsat, at Finland indfører et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren.

I medfør af Pariskonventionen er en anlægsindehaver forpligtet til at have en ansvarsforsikring eller anden form for tilsvarende sikkerhedsstillelse. I betænkningen konstateres imidlertid, at det for tiden alene er muligt at tegne forsikring på op til 550 mio. euro (ca. 4,1 mia. kr.) på det private marked. Udvalget foreslår på den baggrund, at der etableres en statslig ordning, hvorefter staten hæfter for

anlægsindehaverens ansvar, og hvor anlægsindehaveren betaler en afgift for denne sikkerhedsstillelse. Afgiften skal efter forslaget fastsættes på markedsvilkår. Den statslige ordning foreslås at skulle dække anlægsindehaverens erstatningsansvar i intervallet fra 550 mio. euro til 1.200 mio. euro (ca. 9 mia. kr.). Udvalget foreslår samtidig, at anlægsindehaveren ikke skal stille sikkerhed for erstatningsansvar ud over 1.500 mio. euro (ca. 11,2 mia. kr.), dvs. tredje trin. Tredje trin under Tillægskonventionen er intervallet mellem 1.200 mio. euro og 1.500 mio. euro.

6.3. Finland

Finland, som producerer nuklear energi, har vedtaget en lov, der gennemfører ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og Tillægskonventionen. Loven er endnu ikke sat i kraft.

I medfør af den finske lov, pålægges anlægsindehaveren et ubegrænset ansvar. Det ubegrænsede ansvar skal dog kun gælde i forhold til skader indtrådt i Finland. For skader indtrådt uden for Finland fastsættes ansvarsbeløbet til 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.). Ansvaret dækkes for så vidt angår 700 mio. euro af ansvarsforsikring. Derefter dækker staten og de øvrige kontraherende stater, jf. ændringsprotokollen til Tillægskonventionen. I det omfang den nukleare ulykke forårsager skader i Finland, som overstiger 1.500 mio. euro (ca. 11,2 mia. kr.), skal anlægsindehaveren erstatte disse skader.

Finland har besluttet at forbeholde sig retten til at fastsætte et lavere ansvarsbeløb end 700 mio. euro over for stater, der ikke selv stiller samme beløb til rådighed.

Det blev ved lovens vedtagelse forudsat, at indførelsen af et ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren ville føre til en tredobling af forsikringspræmierne for anlægsindehaverne. Der forventedes dog ikke som følge heraf en markant prisstigning på elektricitet produceret ved nuklear energi.

På et møde i Nuclear Law Committee i november 2007 oplyste den finske delegation imidlertid, at de finske anlægsindehavere ikke har mulighed for at forsikre det ansvar, som vil komme til at påhvile anlægsindehaveren i medfør af den finske lov, som gennemfører ændringsprotokollerne. Disse forsikringsproblemer vil skulle løses, inden Finland vil kunne ratificere ændringsprotokollerne.

6.4. Norge

Norge, der – ligesom Danmark – ikke producerer nuklear energi har vedtaget *lov nr. 37 af 15. juni 2007 om endringer i lov om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller til Pariskonvensjonen og Brusselkonvensjonen om erstatningsansvar på atomenergiens område*. Loven er endnu ikke sat i kraft, men dette vil ske i forbindelse med ratifikation af ændringsprotokollerne til Paris- og Tillægskonventionen.

Norge har besluttet at fastholde et begrænset erstatningsansvar for anlægsindehavere. I forbindelse med gennemførelsen af ændringsprotokollen til Pariskonventionen er ansvarsbeløbet fastsat til 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.). Ansvarsbeløbet kan i særlige tilfælde nedsættes under hensyn til anlæggets størrelse og art, transportens størrelse og forholdene i øvrigt, dog ikke til under 80 mio. euro (ca. 0,60 mia. kr.).

I forarbejderne til den norske lov er omtalt en række argumenter både for og imod at indføre et ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren. Som argumenter for at indføre et ubegrænset ansvar nævnes, at operatøren eller staten har et ”moralsk ansvar” for at erstatte al skade forårsaget af en nuklear ulykke, og at det derfor umiddelbart kunne forekomme urimeligt, hvis erstatningen skulle reduceres på grund af en eventuel ansvarsbegrænsning. Samtidig er det nærmest usandsynligt, at de norske anlæg ville kunne forårsage en nuklear skade, som overstiger konventionens grænser.

På den anden side vil et ubegrænset ansvar næppe kunne opnå forsikringsdækning på det private forsikringsmarked. De norske nukleare anlæg er statsejede og ansvaret herfor sikres ved en årlig fuld-magt på statsbudgettet. Hvis der skulle sikres tilsvarende dækning for et ubegrænset ansvar ville det kunne føre til, at erstatningsretlige regler efter en katastrofesituation i vidt omfang ville blive styren-de for statens ressourceanvendelse i forbindelse med at afhjælpe katastrofens virkninger, og dermed ville der blive lagt en væsentlig begrænsning for statens prioriteringsmuligheder. Endelig vurderer Norge, at indførelsen af ubegrænset ansvar ikke vil have den store praktiske betydning, da de nær-meste naboer, Sverige og Finland, hver især indfører ordninger, hvor indførelsen af ubegrænset an-svar for anlægsindehavere i Norge ikke vil få betydning.

Det fremgår samtidig af forarbejderne til den norske gennemførelseslov, at spørgsmålet om at indfø-re ubegrænset ansvar bør tages op på ny, såfremt der etableres yderligere nukleare anlæg i Norge, eller de øvrige konventionsstater i vidt omfang indfører ubegrænset ansvar.

Norge har besluttet at forbeholde sig retten til at fastsætte et lavere ansvarsbeløb end 700 mio. euro over for alle stater, der ikke selv stiller samme beløb til rådighed.

6.5. Tyskland

Da Tyskland ligesom Sverige er en af de nærmeste naboer til Danmark, der producerer nuklear energi, er Tysklands overvejelser i forbindelse med gennemførelsen af ændringsprotokollerne også relevante.

Tyskland har 17 nukleare anlæg, som er omfattet af Pariskonventionen.

Spørgsmålet om, hvorvidt Danmark bør indføre ubegrænset erstatningsansvar afhænger i et vist omfang af, om bl.a. Tyskland vil betinge sig gensidighed, dvs. kræve, at bl.a. Danmark har regler om ubegrænset erstatningsansvar, for at danske skadelidte kan få adgang til alle de midler, som stilles til rådighed i Tyskland for de skadelidte efter en nuklear ulykke. Tyskland har allerede i dag indført et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehavere.

Der har i den forbindelse været rettet uformel henvendelse til Tyskland, der har oplyst, at det ubegrænsede erstatningsansvar for anlægsindehaveren opretholdes. Tyskland vil forbeholde sig retten til at fastsætte et lavere ansvarsbeløb over for alle stater, der ikke selv stiller samme beløb til rådighed. Tyskland har herunder oplyst, at det i givet fald også vil gælde i forhold til Danmark.

Kapitel 7. Arbejdsgruppens overvejelser vedrørende gennemførelsen af ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og Tillægskonventionen

7.1. Indledning

Kapitel 5 indeholder en nærmere beskrivelse af indholdet af ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og Tillægskonventionen.

Nedenfor gennemgås de emner, som har været drøftet i arbejdsgruppen. For så vidt angår ændringsprotokollen til Pariskonventionen drejer det sig om skadesbegrebet, ansvaret for nuklear skade, herunder indførelsen af ubegrænset ansvar, forældelse, sagsanlæg, lovvalg og værneting. For så vidt angår Tillægskonventionen drejer det sig om sikkerhedsstillelse og forældelse.

7.2. Skadesbegrebet i ændringsprotokollen til Pariskonventionen

Pariskonventionens artikel 3 indeholder en definition af, hvad der skal forstås ved begrebet ”nuklear skade”. Efter denne bestemmelse omfatter begrebet *en persons død eller skade på person samt tab af eller skade på ejendom*.

Ændringsprotokollen til Pariskonventionen indeholder en bestemmelse i artikel 1, litra a, nr. vii, hvorefter nuklear skade fremover ikke blot skal omfatte de tab, som i dag dækkes af konventionen, såsom tab af liv, personskade og tingsskade, men også heraf afledte økonomiske tab samt tab foranlediget af skade påført miljøet. Det er overladt til den enkelte kontraherende stat at bestemme, i hvilket omfang disse nye erstatningsposter skal dækkes, men det er forudsat, at posterne skal dækkes i et vist omfang. For så vidt angår tab foranlediget af skade påført miljøet fremgår det af bemærkningerne til Pariskonventionen, at det vil være op til den kompetente domstol at afgøre, hvorvidt der foreligger en sådan direkte økonomisk interesse i det forringede miljø, at f.eks. en erhvervsfisker vil være berettiget til erstatning for et økonomisk tab.

Det nye skadesbegreb er nærmere omtalt i kapitel 5.1.2.2.

7.2.1. Gældende ret

Erstatningsansvar for en skade, herunder miljøskade, er betinget af, at skaderne kan anses at have ramt en interesse, der er værnet af de erstatningsretlige regler.

I erstatningsretlig teori og praksis opstilles normalt et rådighedskriterium ved vurderingen af, hvilken personkreds der kan kræve erstatning for en indtruffet skade. Der ydes således som udgangspunkt alene erstatning til en person som skadelidt, hvis den pågældende har en aktuel eller eventuel

rådighedsret over det beskadigede gode, f.eks. som ejer, bruger, pantthaver, servituthaver eller lignende.

For så vidt angår personskade har det hidtil været opfattelsen, at en skadelidt kun kan kræve erstatning i de tilfælde, hvor den pågældende selv har været i fare eller direkte har lidt fysisk overlast. Højesteret har dog senest ved dom af 23. august 2007, som er refereret i UfR 2007.1562 H, udtalt, at ”i hidtidig erstatningspraksis er der tilkendt erstatning for psykisk skade i tilfælde, hvor den pågældende selv er blevet påført psykisk skade eller har været i fare herfor. Det kan ikke udelukkes, at der også i visse andre tilfælde kan blive tale om at tilkende erstatning for psykisk skade, eksempelvis i tilfælde, hvor en person overværer, at en nærtstående bliver dræbt ved en ulykke. Det må imidlertid efter Højesterets opfattelse være en betingelse, at den pågældende er blevet påført en egentlig psykisk lidelse, som rækker ud over sorg og savn”. Den sidste betingelse var ikke opfyldt i den sag, der var forelagt til pådømmelse, og Højesteret tilkendte derfor ikke erstatning til forældrene til et barn, der var død efter fejlbehandling.

Den gældende atomskadeerstatningslov indeholder ikke en definition af begrebet nuklear skade. Nukleare skader er forureningsskader (miljøskader), og det er derfor relevant at undersøge, hvad der gælder for forureningsskader på det erstatningsretlige område.

Miljøskadeerstatningsloven

Miljøskadeerstatningsloven (lov nr. 225 af 6. april 1994 med senere ændringer) indeholder i § 2 en definition af miljøskade. Loven finder ikke anvendelse på skader, der er omfattet af lov om erstatning for atomskader (nukleare skader). Bestemmelsen er dog alligevel relevant, fordi dens skadesbegreb er udformet i overensstemmelse med erstatningsretlige principper.

Efter miljøskadeerstatningslovens § 2 omfatter miljøskade *personskade og tab af forsørger, tingskade, andet formuetab og rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skade eller til genopretning af miljøet*. Det fremgår af forarbejderne til loven, at bestemmelsen i § 2 definerer, hvad der i loven forstås ved udtrykket ”skade”, og er udformet i overensstemmelse med den gældende retstilstand. Erstatning kan herefter kræves for *personskade*, for *tingsskade* og følger heraf samt for *andet formuetab*, forudsat at skadelidtes interesse i det forurenede gode er af en sådan karakter, at den ”væres” af almindelige erstatningsretlige regler. Der kan herefter ikke gives erstatning for ikke-økonomisk tab, medmindre der foreligger særlig hjemmel dertil.

Erstatning kan derudover kræves for *rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skade eller til genopretning af miljøet*. Bestemmelsen vil navnlig omfatte udgifter til genopretning af miljøet, når almene goder er ramt af en forurening.

Følgende fremgår af lovens forarbejder, Folketingstidende 1993-94, Tillæg A, s. 4711 ff.:

”Bestemmelsen i § 2, der definerer, hvad der i loven skal forstås ved udtrykket ”skade”, er udformet i overensstemmelse med den gældende retstilstand. Der kan herefter ikke gives erstatning for ikke-økonomiske tab, medmindre der foreligger særlig hjemmel dertil. Endvidere kan der kun gives erstatning for de rent økonomiske værdier til de personer, der må anses for at høre til den erstatningsretligt værnede personkreds.

Bestemmelsen er dog samtidig formuleret så bredt, at den i relation til skader af økonomisk karakter kan rumme den retsudvikling, som måtte finde sted ved domstolene vedrørende omfanget af den erstatningsberettigede personkreds, jf. nr. 3-4 nedenfor.

[Til § 2]

Til nr. 1

Bestemmelsen fastsætter, at der kan gives erstatning for personskade og tab af forsørger, der er forvoldt ved en forurening af miljøet, jf. § 1. Udtrykket ”personskade” omfatter også de psykiske lidelser, der skyldes chok. Der kan dog kun kræves erstatning herfor i det omfang, den pågældende hører til den erstatningsberettigede personkreds, f.eks. i de tilfælde, hvor den pågældende selv har været i fare eller direkte har lidt fysisk overlast.

De ydelser, som er omfattet af denne bestemmelse, er nærmere reguleret i erstatningsansvarsloven. Uanset at det ikke fremgår udtrykkeligt af bestemmelsens ordlyd, forudsættes det således, at der også kan gives erstatning for ”rimelige begravelsesudgifter” til den, der har bekostet begravelsen, uanset om den pågældende er berettiget til erstatning for tab af forsørger, jf. erstatningsansvarslovens § 12.

Til nr. 2

Bestemmelsen fastsætter, at der kan ydes erstatning for tingsskade, der er forvoldt ved en forurening af miljøet.

Bestemmelsen omfatter navnlig skade på fast ejendom og løsøre, herunder flydende materialer. Den gårdejer, der får ødelagt sine marker og afgrøder på grund af miljøforurening, skal således efter bestemmelsen have mulighed for at få erstatning for det tab, der er lidt herved.

Bestemmelsen dækker tillige det driftstab, der er forbundet med skaden på f.eks. den faste ejendom eller løsøret. Det er herved en forudsætning, at driftstabet er en adækvat følge af tingsskaden på fast ejendom eller løsøre. Hvis driftstabet ikke har forbindelse med tingsskaden, kan der ikke ydes erstatning efter denne bestemmelse, men eventuelt efter bestemmelsen i nr. 3.

Til nr. 3

Efter denne bestemmelse ydes der erstatning for det rene økonomiske tab.

Det er en forudsætning for at få erstatning efter bestemmelsen, at tabet skyldes en forringelse af miljøet ud over, hvad der efter områdets karakter må forventes eller tåles. Bestemmelsen skal således forstås i sammenhæng med dels forslaget § 1, dels den grundsætning, som har udviklet sig inden for naboretten om, hvilke ulemper der skal tå-

les.

Spørgsmålet om, hvem der efter bestemmelsen kan kræve erstatning for et økonomisk (drifts)tab, må afgøres i retspraksis på grundlag af almindelige erstatningsretlige grundsætninger, herunder reglerne om adækvans og om de erstatningsretligt beskyttede interesser og personkredse.

Til nr. 4

Efter bestemmelsen ydes der erstatning for *rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skader*. Bestemmelsen giver ret til at få betalt omkostninger både med henblik på at begrænse en skade efter nr. 1-3, der allerede er indtrådt, og med henblik på at afværge en skade, der vil kunne indtræde. Bestemmelsen hænger således nøje sammen med den skadelidtes pligt til efter almindelige erstatningsretlige grundsætninger at foretage rimelige foranstaltninger for at afværge eller begrænse sit tab ("tabsbegrænsningspligt").

Hvis det – med henblik på at afværge eller begrænse en skade efter nr. 1-3 – er nødvendigt at fjerne en forurening af almene goder, såsom luften og havet m.v., giver bestemmelsen mulighed for, at der kan ydes erstatning for de rimelige omkostninger, der er forbundet hermed. Det kan f.eks. være rimelige omkostninger til undersøgelse af det forurenede område og nærmere analyse af de forurenende stoffer på kemiske laboratorier m.v. I kravet om "rimelige omkostninger" ligger bl.a., at skadelidte skal sørge for at begrænse sine omkostninger så vidt som muligt.

I forslaget er det ikke nærmere reguleret, hvem der er berettiget til at foretage foranstaltninger for at afværge eller begrænse en skade efter nr. 1-3 og kræve omkostningerne hertil erstattet af den ansvarlige. Dette spørgsmål må derfor afgøres på grundlag af den gældende retstilstand vedrørende den erstatningsretligt beskyttede personkreds. Udgangspunktet er herefter, at kun den person, der har en aktuel eller eventuel rådighedsret over den pågældende ting eller den faste ejendom m.v., kan foretage afværgeforanstaltninger og kræve omkostningerne hertil erstattet af den ansvarlige.

Efter bestemmelsen kan der endvidere kræves erstatning for *rimelige omkostninger til genopretning af miljøet*.

Formålet med bestemmelsen er at give skadelidte ret til at få dækket de omkostninger, der er nødvendige for at bringe miljøet op på samme standard som forud for skaden (forureningen). I det omfang, der kan iværksættes foranstaltninger til at afværge eller begrænse forurening af de almene goder, vil omkostningerne hertil kunne erstattes efter bestemmelsen. Omkostningerne kan dog kun erstattes, hvis de må anses for "rimelige".

Da de almene goder er karakteriseret ved, at ingen har en særlig ret over dem, kan private personer, herunder miljøorganisationer, der afholder udgifterne til afværgelse af forurening af eller til genopretning af miljøet, normalt kun kræve erstatning af den ansvarlige, hvis der er en særlig lovhjemmel hertil. Det skyldes, at de pågældende ikke vil kunne opfylde det traditionelle rådighedskriterium, hvorefter skadelidte skal have en aktuel eller eventuel rådighedsret over det beskadigede gode, før der kan kræves erstatning.

Miljøorganisationer og andre private organisationer kan således ikke i almindelighed forlange at få erstattet omkostningerne til genopretning af miljøet, når der er sket forurening af almene goder som f.eks. luften og havet. Private organisationer er efter den gældende retstilstand i særlige tilfælde blevet anerkendt som erstatningsberettigede, jf.

dommen om forurening af et vandløb i UfR 1988.878 V, der er omtalt ovenfor under de almindelige bemærkninger, afsnit 3.5. I et sådant og andre tilsvarende tilfælde vil private organisationer imidlertid kunne kræve erstatning efter bestemmelsen.

I det omfang, miljømyndighederne efter reglerne i miljøbeskyttelseslovgivningen har ret eller pligt til at foretage afværgeforanstaltninger eller genopretning af miljøet, jf. herved miljøbeskyttelsesloven §§ 69-70, vil omkostningerne hertil ligeledes kunne erstattes efter bestemmelsen.

Bestemmelsen indebærer ikke, at omkostningerne til afværgelse eller forebyggelse af skader efter nr. 1-3 eller til genopretning af miljøet skal være afholdt. Er omkostningerne ikke afholdt, forudsætter bestemmelsen dog, at den erstatningsansvarlige kan nægte at udbetale noget beløb, før der er ført et tilstrækkeligt bevis for, at beløbet vil blive anvendt til foretagelse af rimelige afværgeforanstaltninger eller til genopretning af miljøet.

Forslagets § 2 svarer til § 2 i lovudkastet fra Miljøerstatningsudvalget. Der henvises til betænkningen, s. 56-65, s. 142-146 og s. 172-176, og til afsnit 5.3. ovenfor i de almindelige bemærkninger.”

Miljøskadeerstatningsloven bygger på betænkning 1237/1992 om erstatning for miljøskader, som blev afgivet af et udvalg under Justitsministeriet. Udvalget havde foreslået en bestemmelse svarende til den gældende § 2 i miljøskadeerstatningsloven. Udvalgets lovudkast indeholdt imidlertid yderligere bemærkninger til § 2, nr. 3, jf. betænkningen s. 173-174. Ud over de bemærkninger, der er medtaget i lovens forarbejder til § 2, nr. 3, havde udvalget anført følgende:

”Det spiller herved navnlig en rolle at afklare i hvilket omfang der kan kræves erstatning for afledte næringstab eller for følgeskader af en miljøforurening.

Som et illustrerende eksempel kan nævnes spørgsmålet om, hvem der kan kræve erstatning for det tab, der lides ved, at en badestrand bliver forurenet. Efter den gældende retstilstand er der ikke tvivl om, at f.eks. ejeren af badestranden vil kunne kræve erstatning for det tab, som forureningen har forårsaget [...]. Det kan endvidere ikke udelukkes, at det hotel, som ikke ejer, men er oprettet ved badestranden, og som mister sine gæster på grund af forureningen af stranden, efter omstændighederne vil kunne kræve erstatning for det økonomiske tab, som lides herved. Derimod kan det næppe antages, at den gældende retstilstand giver de ansatte på hotellet, der mister deres arbejde, fordi hotellet må lukke på grund af forureningen, eller de mennesker, der bor på hotellet, ret til at kræve erstatning for deres indkomsttab. Heller ikke hotellets kreditorer, der lider et økonomisk tab ved, at hotellet må lukke på grund af forureningen, kan kræve erstatning af forurenere.

Ligesom ved følgeskader af strømafbrydelser [...], kan det imidlertid give anledning til tvivl at fastlægge nærmere, ud fra hvilke kriterier afgrænsningen af den erstatningsretligt beskyttede personkreds vedrørende følgeskader af en miljøforurening skal foretages. I det omfang der i retspraksis eventuelt sker en udvidelse af den erstatningsberettigede personkreds, vil flere personer derfor kunne få erstatning efter bestemmelsen.”

Søloven

Det er omtalt i kapitel 5, at definitionen af ”nuklear skade” er inspireret af 1992-ansvarskonventionen og HNS-konventionen fra 1996. 1992-ansvarskonventionen er gennemført i dansk ret i søloven. HNS-konventionen fra 1996 er gennemført ved lov nr. 599 af 24. juni 2005 om ændring af søloven. Denne lovændring er endnu ikke trådt i kraft.

Af 1992-ansvarskonventionens artikel 2, nr. 3, og HNS-konventionens artikel 1, nr. 9, fremgår, at der ved ”forureningsskade” forstås tab eller skade forårsaget uden for skibet ved forurening hidrørende fra udflydning eller udtømning af olie fra skibet, uanset hvor sådan udflydning eller udtømning måtte ske, dog således at erstatning for ødelæggelse af miljøet bortset fra tabt fortjeneste ved en sådan ødelæggelse, begrænses til udgifterne ved rimelige forholdsregler for genanskaffelse, der allerede er eller vil blive taget, udgifterne ved forebyggende forholdsregler samt yderligere tab eller skade forårsaget af forebyggende forholdsregler.

Artikel 2, nr. 3, i 1992-ansvarskonventionen er gennemført i sølovens § 191, stk. 2, som har følgende ordlyd:

”§ 191. [...]

Stk. 2. Ved forureningsskade forstås tab eller skade uden for skibet, som skyldes forurening forårsaget af olie, der udtømmes eller udflyder fra skibet, dog således at erstatning for forringelse af miljøet, ud over tabt fortjeneste ved en sådan forringelse, begrænses til udgifterne ved rimelige forholdsregler for genopretning, der allerede er taget, eller som skal tages. Ved forureningsskade forstås endvidere udgifter, skade eller tab, som følge af rimelige forholdsregler truffet for at afværge eller begrænse forureningsskade, efter at hændelser, som forårsager forureningsskade eller medfører alvorlig og umiddelbar fare for forureningsskade, er indtruffet.”

Artikel 1, nr. 9, i HNS-konventionen er gennemført i sølovens § 211, stk. 2, der endnu ikke er sat i kraft. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”§ 211. [...]

Stk. 2. Ved HNS-skade forstås skade, som resulterer i

- 1) tab af liv eller personskade om bord på eller uden for det skib, der transporterer HNS-stoffer,
- 2) tab af eller skade på ejendom uden for det skib, der transporterer HNS-stoffer,
- 3) tab eller skade på grund af forurening af miljøet, dog således at erstatning for forringelse af miljøet bortset fra tabt fortjeneste som følge af en sådan forringelse begrænses til udgifterne ved rimelige forholdsregler i forbindelse med genoprettelse, der er truffet eller vil blive truffet, og
- 4) udgifter, skade eller tab, som følger af rimelige forholdsregler, der er truffet for at afværge eller begrænse en HNS-skade, efter at hændelser, som forårsager eller medfører alvorlig og umiddelbar fare for HNS-skade, er indtruffet.”

Det fremgår ikke af forarbejderne til søloven, om der i forbindelse med gennemførelsen af konventionerne er taget stilling til, om skadesbegrebet i konventionerne er i overensstemmelse med dansk rets almindelige erstatningsretlige principper.

Både den Internationale Olieskadeerstatningsfonds efterfølgende praksis, som Danmark har været med til at vedtage, jf. International Oil Pollution Compensation Fund 1992, Claims Manual, April 2005 Edition, (Adopted by the 1992 Fund Assembly in October 2004), og international domspraksis, jf. bl.a. et større antal franske domme om "pure economic loss" i kølvandet på ERIKA-ulykken, vedrørende fortolkningen af skadesbegrebet i 1992-ansvarskonventionen og konventionen om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening 1992 (1992-fondskonventionen) viser, at skadesbegrebet med hensyn til "andet formuetab" ("pure economic loss" i fondens terminologi) fortolkes som skitseret i afsnit 5.1.2.2.3 ovenfor.

7.2.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Det gældende skadesbegreb i Pariskonventionen blev anset for at være i overensstemmelse med dansk rets almindelige erstatningsretlige regler og principper. Atomskaadeerstatningsloven indeholder derfor ikke en særlig definition af "skade".

Arbejdsgruppen har overvejet, om den nye definition af "nuklear skade" er i overensstemmelse med dansk rets almindelige erstatningsretlige regler og principper. Herunder har arbejdsgruppen særligt drøftet artikel 1, litra a, nr. vii, pkt. 5, om tab af fortjeneste, der står i direkte forbindelse med anvendelse eller udnyttelse af det pågældende miljø, og som skyldes en betydelig forringelse af dette miljø. Det er muligt, at denne bestemmelse vil være i overensstemmelse med dansk erstatningsrets almindelige principper. Arbejdsgruppen lægger i den forbindelse vægt på de bemærkninger fra betænkningen om erstatning for miljøskader, som er gengivet under pkt. 7.1.1 ovenfor, og hvoraf det fremgår, at det ikke kan udelukkes, at det hotel, som ikke ejer, men er oprettet ved badestranden, og som mister sine gæster på grund af forureningen af stranden, efter omstændighederne vil kunne kræve erstatning for det økonomiske tab, som lides herved. Arbejdsgruppen henviser også til at skadesbegrebet udvikles af domstolene, herunder Højesterets dom af 23. august 2007, som er refereret i UfR 2007.1562 H.

Som nævnt er skadesbegrebet i ændringsprotokollen til Pariskonventionen inspireret af skadesbegreberne i 1992-ansvarskonventionen og HNS-konventionen fra 1996. Begge konventioner er eller vil blive gennemført i søloven.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at der ikke er behov for at ændre det gældende skadesbegreb, således som det bl.a. fremgår af § 2 i miljøskadeerstatningsloven. Arbejdsgruppen vurderer, at ordlyden af § 2 i miljøskadeerstatningsloven, kan rumme skadesbegrebet i ændringsprotokollen til Pa-

riskonventionen. Arbejdsgruppen foreslår derfor, at der indsættes en bestemmelse i lov om erstatning for atomskader, som svarer til miljøskadeerstatningslovens § 2. Det er samtidig hensigten, at det skal fremgå klart af forarbejderne, at bestemmelsen bl.a. gennemfører artikel 1, litra a, nr. vii, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen. Spørgsmålet om, hvem der efter bestemmelsen kan kræve erstatning for et økonomisk (drifts)tab, vil herefter skulle afgøres i retspraksis.

Atomskadeerstatningsloven indeholder i § 1, litra h, en definition af ”nuklear skade”. Definitionen knytter sig imidlertid til det, der ligger forud for en indtrådt skade, men ikke til selve den indtrådte skade. Arbejdsgruppen foreslår, at definitionen i § 1, litra h, bibeholdes i loven, og at der i lovens kapitel II om erstatning og forsikring, som anført indsættes en bestemmelse med samme ordlyd som miljøskadeerstatningslovens § 2.

Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 2 og nr. 5.

7.3. Ansvar for nuklear skade og sikkerhedsstillelse

I ændringsprotokollen til Pariskonventionen forhøjes anlægsindehaverens erstatningsansvar fra et maksimum på 15 mio. SDR (ca. 122 mio. kr.) til et minimum på 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.), jf. artikel 7, litra a.

Det fremgår af ændringsprotokollens artikel 7, litra b, at den enkelte stat – ud fra en samlet vurdering af et nukleart anlægs karakter og de sandsynlige konsekvenser af en nuklear ulykke – kan fastsætte et lavere minimumsbeløb for anlægsindehaverens ansvar. Minimumsbeløbet kan dog ikke fastsættes til et beløb lavere end 70 mio. euro (ca. 522 mio. kr.) for så vidt angår en nuklear ulykke i et anlæg og 80 mio. euro (ca. 597 mio. kr.) for så vidt angår nuklear ulykke under transport.

Ændringsprotokollen indebærer en ændring af konventionens nuværende regningsenhed for skadelidtes tab, idet protokollen udtrykker anlægsindehaverens ansvar i euro frem for SDR. Det tillades samtidig de enkelte stater at omregne erstatningsbeløbet fra euro til national valuta i afrundet form ved erstatningens udmåling, jf. artikel 7, litra i.

I de tilfælde, hvor konventionen gælder i forhold til en ikkekontraherende stat, fordi den pågældende stat har en lovgivning om erstatningsansvar for nuklear skade, der – på grundlag af gensidighed – bygger på principper, der er identiske med konventionens centrale principper, kan en kontraherende stat fastsætte ansvarsbeløb, der er lavere end ovennævnte minimumsbeløb, i det omfang den ikkekontraherende stat også har fastsat lavere beløb, jf. artikel 7, litra g.

Det fremgår af en indstilling fra OECD-Rådet om ”reciprocitet”, som de kontraherende stater har tilsluttet sig, at staterne vil kunne fravige ikke-diskriminationsprincippet i Pariskonventionens artikel

2, litra a, nr. iii, og reservere erstatningsbeløb, der stilles til rådighed ud over tredje trin i Tillægs-konventionen (f.eks. i forbindelse med indførelse af et ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren), til egne statsborgere og statsborgere i lande, som ikke har nukleare anlæg, eller som har indført et tilsvarende ubegrænset ansvar. De kontraherende stater kan således i forbindelse med ratifikationen af ændringsprotokollen til Pariskonventionen tage et sådan forbehold.

7.3.1. Gældende ret

Efter atomskadeerstatningslovens kapitel II er anlægsindehaveren objektivt ansvarlig for skade forårsaget ved en nuklear ulykke i anlægget eller under transport af en nuklear substans (med undtagelse af skade på ting, der findes på anlæggets område og anvendes i sammenhæng hermed, samt skader på selve anlægget og andre anlæg på samme område). Anlægsindehaverens maksimale ansvar for skader, der er en følge af samme nukleare ulykke, er begrænset til 60 mio. SDR (ca. 487 mio. kr.), jf. lovens § 21, stk. 1.

Begrænsningen af anlægsindehaverens ansvar er herved fastsat på et højere niveau end påkrævet efter Pariskonventionens artikel 7, der begrænser ansvaret til 15 mio. SDR (ca. 122 mio. kr.). Beløbet omfatter ikke renter og sagsomkostninger ved en eventuel erstatningssag, jf. lovens § 21, stk. 2.

Justitsministeren har efter atomskadeerstatningslovens § 21 bemyndigelse til under visse betingelser at fastsætte en lavere ansvarsbegrænsning end de 60 mio. SDR (ca. 487 mio. kr.). Bemyndigelsen er ikke udnyttet.

7.3.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Ubegrænset erstatningsansvar og sikkerhedsstillelse

Arbejdsgruppen har overvejet, om Danmark bør indføre et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren.

I forhold til Pariskonventionen har Danmark en interesse i at få andel i erstatningsbeløb, som vil komme til udbetaling i tilfælde af en nuklear ulykke opstået i en anden konventionsstat, men med skadeforvoldelse i Danmark. Det er i den forbindelse umiddelbart utænkeligt, at de danske nukleare anlæg, der er under afvikling, forårsager nuklear skade for mere end 1.500 mio. euro (11,2 mia. kr.). Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling har i et notat af 24. april 2006 oplyst, at ulykker på de nukleare anlæg i Danmark ikke vil kunne give anledning til grænseoverskridende aktivitetsmængder ud over det trivielle (dvs. uskadelige mængder). Denne oplysning er ligeledes givet i en international VVM-redegørelse (en såkaldt artikel 37-redegørelse), som er godkendt i EU.

Hovedargumentet for at indføre ubegrænset erstatningsansvar i Danmark er, at danske skadelidte risikerer at blive stillet dårligere i visse sammenhænge, hvis Danmark ikke indfører et ubegrænset erstatningsansvar. Det skyldes, at nogle lande vil tage forbehold for kun at stille det ubegrænsede erstatningsbeløb til rådighed for stater, der ligeledes har indført ubegrænset ansvar for anlægsindehavere (det såkaldte reciprocitetsprincip, som er omtalt ovenfor).

Fordelen ved at indføre et ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren vil – i forhold til lande, der har ratificeret Pariskonventionen – være, at skadelidte i Danmark vil være berettiget til erstatning af beløb, som udredes af anlægsindehaveren, der ligger ud over Tillægskonventionens tredje trin.

Uanset om Danmark vælger at indføre et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren eller begrænse ansvaret for anlægsindehaveren til 700 mio. euro, som er ændringsprotokollens minimumskrav, vil det ikke være muligt for en anlægsindehaver at stille betryggende sikkerhed via de kendte forsikringsordninger. Således er det oplyst, at det i Sverige er muligt for en anlægsindehaver at stille sikkerhed for et beløb på indtil 550 mio. euro (4,1 mia. kr.), dvs. at det ikke er muligt at stille sikkerhed for minimumsbeløbet på 700 mio. euro (5,2 mia. kr.). Det må antages, at hvis der i Danmark skulle tegnes forsikring for ansvaret i medfør af Pariskonventionen, så ville den samme situation som i Sverige gøre sig gældende. Danmarks nukleare anlæg er imidlertid ejet af staten, der er selvforsikrende. Det er derfor alene en teoretisk problemstilling, hvorvidt det er muligt for en dansk anlægsindehaver at stille tilstrækkelig sikkerhed for ansvarsbeløbet.

I forbindelse med arbejdsgruppens overvejelser er det blevet undersøgt, hvordan de nærmeste naboer, dvs. Sverige og Tyskland, som har nukleare anlæg, vil forholde sig. Sverige har i en betænkning oplyst, at såfremt der indføres et ubegrænset ansvar for anlægsindehavere i Sverige, vil Sverige ikke i forhold til Danmark betinge det ubegrænsede ansvarsbeløb af, at Danmark ligeledes indfører ubegrænset ansvar. Tyskland har derimod oplyst, at Tyskland, som allerede i dag har indført et ubegrænset ansvar, vil forbeholde adgangen til det ubegrænsede ansvarsbeløb til lande, der ligeledes har indført ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren. Dette vil også gælde i forhold til Danmark.

Eftersom det vurderes, at der for tiden ikke umiddelbart vil kunne opstå nukleare ulykker i Danmark, der vil kunne forårsage nuklear skade med grænseoverskridende effekt, og da Tyskland vil forbeholde sig at stille det ubegrænsede ansvar til rådighed til lande, der ligeledes har indført ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren, har arbejdsgruppen vurderet, at der bør indføres et ubegrænset ansvar for anlægsindehavere i Danmark.

Pariskonventionen indeholder ikke krav om, at der skal stilles sikkerhed for ansvarsbeløb ud over de 700 mio. euro (ca. 5,2 mia. kr.). Arbejdsgruppen foreslår, at lovudkastet udarbejdes, således at der derfor skal stilles sikkerhed for et beløb på op til 700 mio. euro. Det er for tiden ikke muligt at tegne forsikring på det private marked for 700 mio. euro.

Hvis der indføres et ubegrænset ansvar, og det på et senere tidspunkt skulle blive aktuelt for private at etablere nukleare anlæg i Danmark, da bør det overvejes på ny om et ubegrænset ansvar kan opretholdes, herunder hvordan anlægsindehaveren skal stille sikkerhed for erstatningsansvaret.

Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 12 og 17.

Forbehold i forhold til lande med lavere ansvarsbeløb

I forbindelse med en eventuel ratifikation af ændringsprotokollen til Pariskonventionen skal Danmark overveje, om der skal tages forbehold for kun at anvende et eventuelt ubegrænset ansvar i forhold til lande, der ligeledes har indført et ubegrænset ansvar. Formålet med et sådan forbehold skulle være at sikre, at Danmark ikke kommer i en situation, hvor en nuklear ulykke forårsager skader for over 1.500 mio. euro, og hvor den danske stat, som er selvforsikrende, forpligtes til at yde erstatning til skadelidte i lande, som ikke stiller samme erstatningsbeløb til rådighed ved en nuklear ulykke.

I den svenske betænkning gøres det gældende, at der er grunde som taler både for og imod at et sådant forbehold. Det anføres endvidere, at det ikke er muligt på forhånd endeligt at tage stilling til spørgsmålet om reciprocitet. Det skyldes, at omstændighederne omkring en nuklear ulykke kan være meget forskellige. Det foreslås på den baggrund at indføre en lovregel, hvorefter den svenske regering i konkrete tilfælde kan tage stilling til, om der bør kræves reciprocitet. I det svenske lovudkast foreslås herefter indsat en bestemmelse, hvorefter ”om en radiologisk skada uppkommer utanför Sverige får regeringen [...] i varje enskilt fall besluta at anläggningsinnehavarens erstatningsansvar skal begränsas til det ansvarsbelopp som gäller i den andra staten i förhållande til Sverige”. Dette krav kan ikke stilles til stater, som ikke har nukleare anlæg på deres territorium.

I det norske lovforslag gentages de svenske overvejelser, og Norge har på den baggrund besluttet at tage forbehold. Norge vil herefter indsætte en bestemmelse i loven, der indebærer, at ”når erstatning kan kræves for skade som oppstår i en stat som nevnt i Pariskonvensjonen artikkel 2, bokstav a (ii) eller (iv), jf. § 18, nr. 1, kan Kongen fastsette et lavere erstatningsbeløp enn nevnt i paragrafen her, i den utstrekning denne staten ikke på gjensidig grunnlag stiller tilsvarende ytelser til rådighet”.

Det forventes, at også Finland og Tyskland vil tage et sådant gensidighedsforbehold. Der henvises herom til kapitel 6.

Arbejdsgruppen har vurderet, om Danmark ligeledes bør tage forbehold efter artikel 7, litra g. Der er tale om en teoretisk diskussion, idet der næppe vil kunne opstå en situation, hvor den danske stat bliver erstatningsansvarlig for en nuklear ulykke.

Arbejdsgruppen kan derfor tilslutte sig de svenske og norske synspunkter, hvorefter der bør være mulighed for at tage stilling i konkrete tilfælde. På den baggrund foreslår arbejdsgruppen, at Danmark tager forbehold ved ratifikationen af Pariskonventionen. Samtidig foreslås en bestemmelse indsat i atomskadeerstatningsloven, som svarer til den svenske og den norske regel, jf. ovenfor.

Arbejdsgruppen foreslår, at Danmark ved ratifikation af ændringsprotokollen til Pariskonventionen tager forbehold i overensstemmelse med den tekst, som de undertegnende lande er blevet enige om. Et forbehold vil have følgende ordlyd:

”Danmark tager, uden virkning i forhold til artikel 2, litra a, nr. iii, forbehold for at anvende lavere erstatningsbeløb end mindstebeløbet fastsat i artikel 7, litra a, for nuklear skade lidt i en anden stat end Danmark i det omfang denne stat ikke på gensidigt grundlag stiller tilsvarende erstatningsbeløb til rådighed”.

Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 12.

7.4. Forældelse

Ændringsprotokollen til Pariskonventionen artikel 8, litra a, i og ii, indebærer, at der ved skadelidtes ret til erstatning ved dødsfald og personskade sker en forlængelse af den gældende absolutte forældelsesfrist fra 10 år til 30 år regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke. Den absolutte forældelsesfrist for anden skade, herunder navnlig tingsskade, er fortsat 10 år. Der henvises nærmere herom til kapitel 5.

Der er fortsat adgang til at fastsætte en længere national forældelsesfrist, men dette må ikke påvirke den konventionsbestemte ret til erstatning, som tilkommer nogen, der har anlagt erstatningssag mod anlægsindehaveren inden for de i konventionen fastsatte frister på henholdsvis 10 år og 30 år, jf. ændringsprotokollens artikel 8, litra b og c.

Herudover indebærer artikel 8, litra d, en forlængelse fra 2 til 3 år af den korte forældelsesfrist, som kan suspenderes ved skadelidtes utilregnelige uvidenhed om sit krav.

Artikel 6 i ændringsprotokollen til Tillægskonventionen indeholder ligeledes en forældelsesregel, hvorefter krav omfattet af Tillægskonventionen forældes efter de samme frister, som findes i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

7.4.1. Gældende ret

Den nye forældelseslov trådte i kraft den 1. januar 2008 (lov nr. 522 af 6. juni 2007). I forbindelse med indførelsen af den nye forældelseslov er en lang række love blevet ændret, herunder bl.a. atomskadeerstatningsloven, jf. § 7 i lov nr. 523 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige lovbestemmelser om forældelse af fordringer m.v. (Ændringer som følge af en ny lov om forældelse af fordringer, ophævelse af købelovens reklamationsfrister ved visse køb m.v.).

I medfør af den nye forældelseslovs § 3, stk. 3, nr. 1, indtræder forældelse senest 30 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade (1. led) og for fordringer på erstatning for skade forvoldt ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller ved forstyrrelser ved støj, rystelser eller lignende (miljøskade)(2. led). Det fremgår af bemærkningerne til forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 1, 2. led, om miljøskadekrav, at reglen omfatter både krav på personskadeerstatning og anden erstatning i anledning af forurening som nævnt i bestemmelsen [...]. Der henvises til Folketingstidende 2006-07, Tillæg A, s. 5649 ff.

Det fremgår af forarbejderne til den seneste ændring af lov om erstatning for atomskader, at forældelse af krav efter atomskadeerstatningsloven som udgangspunkt bør reguleres ved de almindelige forældelsesregler. Derudover fremgår det af forarbejderne, at Arbejdsgruppen vedrørende gennemførelsen af ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og Tillægskonventionen om erstatning for atomskade i dansk ret har skullet overveje, hvilke lovændringer det vil kræve at gennemføre ændringsprotokollerne, og at ændringsprotokollerne indeholder ændringer af bl.a. konventionernes forældelsesregler.

Efter atomskadeerstatningsloven forældes krav på erstatning hos anlægsindehaveren efter forældelsesloven, jf. § 25, stk. 1, dvs. 3 år fra skadens indtræden.

Ifølge § 25, stk. 2, i lov om erstatning for atomskader, er erstatningskravet undergivet en absolut 10-årig forældelsesfrist regnet fra tidspunktet for den nukleare ulykke, der har forvoldt skaden. Sidstnævnte frist afbrydes ved anlægsindehaverens anerkendelse af erstatningskravet eller ved skadelidtes retslige skridt. Er skaden forårsaget af nuklear substans, som er blevet ulovligt fjernet, tabt eller opgivet og ikke på ny bragt til stede på ulykkestidspunktet, udløber forældelsesfristen dog senest efter 20 år regnet fra fjernelsen, tabet eller opgivelsen.

§ 25, stk. 2, blev ikke ændret ved indførelsen af den nye forældelseslov. Det fremgår af forarbejderne til den seneste ændring af lov om erstatning for atomskader, at der ikke blev foreslået ændringer af lovens § 25, stk. 2, idet indholdet af bestemmelsen følger af artikel 8 a, 8 b og 8 d i Pariskonventionen.

Efter atomskadeerstatningslovens § 34 hæfter staten for de af skadelidtes erstatningskrav, der er forældet over for anlægsindehaveren på grund af udløbet af den absolutte forældelsesfrist på 10 år i lovens § 25, stk. 2. Dette gælder dog kun, hvis det er undskyldeligt, at retsligt skridt mod indehaveren ikke er foretaget inden fristens udløb. Kravet mod staten forældes efter reglerne i den nye forældelseslov, dvs. 3 år fra skadens indtræden. Forældelse indtræder dog senest 30 år efter den nukleare ulykke, der har forvoldt skaden.

Det fremgår af forarbejderne til den seneste ændring af lov om erstatning for atomskader, at begyndelsestidspunktet for den 30-årige forældelsesfrist således ikke skulle følge den nye forældelseslov. Det fremgår ikke af forarbejderne, i hvilke tilfælde tidspunktet for den skadevoldende handlings ophør og tidspunktet efter den nukleare ulykke, der har forvoldt skaden, vil være forskellige. Der henvises til Folketingstidende 2006-07, Tillæg A, s. 5649 ff.

Af forarbejderne til § 34, der er fra 1974 fremgår, at bestemmelsen vedrører statens ansvar for skader, der først viser sig efter forældelsesfristens udløb. Bestemmelsen fører til, at krav, der ville være omfattet af Tillægskonventionen, hvis der ikke var indtrådt forældelse, kan nedsættes, såfremt der er sket nedsættelse af krav, der er omfattet af denne konvention. Det bemærkes i den sammenhæng, at da anlægsindehaverens ansvar er begrænset, kan erstatningerne blive nedsat. Det blev antaget, at bestemmelsen formentlig ville føre til, at staten kom til at dække alle senskader fuldt ud, idet der næppe vil indtræde ulykker, der forårsager skader for over 900 mio. kr. Statens ansvar ville herefter blive forøget i forhold til dagældende ret, idet staten ikke ville kunne få tilskud fra andre stater i medfør af Tillægskonventionen. Baggrunden for at indsætte bestemmelsen var, at man ikke mente at burde give disse krav en ringere stilling end krav vedrørende skader, der havde vist sig inden forældelsesfristens udløb. Der henvises til Folketingstidende 1973-74, Tillæg A, sp. 737.

7.4.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Forældelsesfristen

Det følger af ændringsprotokollens artikel 8, litra a, i og ii, at der ved beregningen af forældelsesfrister fremover skal sondres mellem personskade og tab som følge af anden skade. Dette indebærer som nævnt, at der ved skadelidtes ret til erstatning ved dødsfald og personskade sker en forlængelse af den gældende absolutte forældelsesfrist fra 10 til 30 år fra tidspunktet for den nukleare ulykke, mens den absolutte forældelsesfrist for anden skade fortsat er 10 år.

For så vidt angår forældelsesfristen på 30 år for personskade er ændringsprotokollen i overensstemmelse med den nye forældelseslov, idet begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen efter ændringsprotokollen dog er tidspunktet for den nukleare ulykke, der har forvoldt skaden. Anden skade end personskade, som er omfattet af atomskadeerstatningsloven, ville umiddelbart – hvis skaden ikke var omfattet af atomskadeerstatningsloven – også være omfattet af den 30-årige forældelsesfrist i

forældelsesloven, idet denne skade vil være *forvoldt ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund*. For sådan skade fastsætter ændringsprotokollen imidlertid en forældelsesfrist på 10 år.

Ændringsprotokollen giver som nævnt mulighed for at fastsætte en længere forældelsesfrist i national ret. Det er dog en betingelse, at de skadelidte, som indleder erstatningssag inden for de i konventionen fastsatte forældelsesfrister, ikke berøres af disse senere opståede krav.

Arbejdsgruppen har på den baggrund overvejet, om forældelsesfristen for anden skade end personskade ligeledes bør fastsættes til 30 år. Dette kunne ske ved at ophæve atomskadeerstatningslovens § 25, stk. 2, således at bestemmelsen i den nye forældelseslovs § 3, stk. 3, ville finde anvendelse på forureningsskader omfattet af atomskadeerstatningsloven.

Arbejdsgruppen er nået frem til, at § 25, stk. 2, bør udformes i overensstemmelse med ændringsprotokollens artikel 8, litra a. Arbejdsgruppen har herved lagt vægt på, at det ikke kan afvises, at de skadelidte, som rejser erstatningskrav inden for fristerne fastsat i medfør af ændringsprotokollen vil blive berørt af senere fremsatte erstatningskrav. Arbejdsgruppen henviser i den forbindelse til, at det ikke kan udelukkes, at afgørelsen af de erstatningskrav som anmeldes inden for forældelsesfristen i medfør af ændringsprotokollen i visse tilfælde ville kunne blive udskudt til et senere tidspunkt, hvor anlægsindehaveren mv. har overblikket over, hvilke erstatningskrav der kan forventes fremsat efter udløbet af ændringsprotokollens forældelsesfrist, men inden udløbet af forældelseslovens forældelsesfrist. Arbejdsgruppen er opmærksom på, at forslaget om et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren formentlig vil føre til, at der ikke vil være samme behov for at afvente yderligere erstatningskrav. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at den begrænsede sikkerhedsstillelse for erstatningsansvaret kan føre til samme situation.

Atomskadeerstatningslovens § 25, stk. 2, foreslås herefter ændret således, at bestemmelsen kun vedrører fordringer på erstatning for anden skade end personskade. For disse krav fastholdes forældelsesfristen på 10 år. For krav vedrørende personskade foreslås forældelsesfristen forlænget fra 10 år til 30 år. Da forældelsesfristen for disse krav er omfattet af forældelseslovens § 3, stk. 3, 2. led, hvorefter der gælder en forældelsesfrist på 30 år foreslås ingen særlig bestemmelse herom i atomskadeerstatningsloven, idet det følger af atomskadeerstatningslovens § 25, stk. 1, at krav på erstatning hos indehaveren af et nukleart anlæg forældes efter forældelsesloven.

Arbejdsgruppen har herved også lagt vægt på, at der i visse tilfælde gælder en 30-årig forældelsesfrist for statens erstatningsansvar i medfør af lovens § 34, stk. 1. Når § 25, stk. 1, ændres i overensstemmelse med artikel 8 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen, vil § 34, stk. 1, kun få betydning for anden nuklear skade end personskade og tab af forsørger. Arbejdsgruppen foreslår, at § 34, stk. 1, ændres således, at det fremgår, at den 30-årige forældelsesfrist for krav mod staten kun vedrører anden nuklear skade end personskade og tab af forsørger.

Ændringsprotokollen til Tillægskonventionen indfører forældelsesfrister svarende til ændringsprotokollen til Pariskonventionen, dvs. forældelse efter 30 år for personskade og tab af liv og efter 10 år for andre nukleare skader. Videreførelsen af den 30-årige forældelsesfrist for statens erstatningspligt fører til, at staten (fortsat) skal udrede erstatning, som ikke afholdes af anlægsindehaveren på grund af forældelse, og som – hvis kravet ville have været omfattet af Tillægskonventionen tredje trin, såfremt der ikke var indtrådt forældelse – ikke kan kræves refunderet af de lande, der har tiltrådt Tillægskonventionen.

Forældelsesfristerne for nukleare skader vil herefter være i overensstemmelse med de frister, der gælder for andre forureningsskader efter dansk ret, idet det dog i visse tilfælde ikke vil være anlægsindehaveren (forurenere), men staten, som vil være erstatningsansvarlig. Dansk Dekommissionering er statsejet, og der er derfor tale om en teoretisk problemstilling.

Da ændringsprotokollen ophæver den særlige 20-årige forældelsesfrist for skade forårsaget af nukleart brændsel eller nuklear substans, som er blevet stjålet, tabt, kastet over bord eller opgivet, vil atomskadeerstatningslovens § 25, stk. 2, 2. pkt., skulle ophæves.

Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 16 og nr. 23.

Forældelsesfristens begyndelsestidspunkt

Arbejdsgruppen har desuden overvejet, hvorvidt begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen efter Pariskonventionen og Tillægskonventionen, hvorefter forældelsen løber fra tidspunktet for den nukleare ulykke, er i overensstemmelse med begyndelsestidspunktet i forældelsesloven, hvorefter forældelse indtræder senest 30 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning eller godtgørelse i anledning af personskade og for fordringer vedrørende miljøskader i øvrigt.

Efter forældelsesloven løber forældelsesfristen fra tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør, og det indebærer, at begyndelsestidspunktet ved skader, der skyldes enkeltstående begivenheder, er datoen for den skadevoldende hændelse.

Arbejdsgruppen er af den opfattelse, at datoen for den skadevoldende hændelse umiddelbart svarer til tidspunktet for den nukleare ulykke.

Arbejdsgruppen foreslår på den baggrund, at bestemmelserne i atomskadeerstatningsloven om et særligt begyndelsestidspunkt for forældelsesfristerne ophæves, og at der i stedet henvises til de generelle bestemmelser i forældelsesloven.

Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 17 og nr. 24.

7.5. Bestemmelser vedrørende sagsanlæg

I medfør af artikel 13, litra g, nr. i, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen forpligtes staterne til at sikre, at enhver stat kan anlægge erstatningssag på skadelidtes vegne, hvis vedkommende er statsborger, har bopæl eller ophold i staten, og skadelidte har givet samtykke.

Derudover skal enhver person kunne anlægge sag i medfør af konventionen med henblik på at gøre krav gældende, der er erhvervet ved subrogation eller overdragelse, jf. artikel 13, litra g, nr. ii.

7.5.1. Gældende ret

Mandatarer

Bestemmelsen i artikel 13, litra g, nr. i, vedrører spørgsmålet om, hvorvidt en stat kan optræde som mandatar for sine statsborgere mv. i en sag omfattet af konventionen.

I Danmark er der fast praksis for, at en part i visse tilfælde kan lade sig repræsentere af en mandatar i retssager. Mandataren fører sagen på partens vegne på samme måde som en procesfuldmægtig, og mandatarens optræden i sagen bygger på partens bemyndigelse, der når som helst kan tilbagekaldes. Mandataren hæfter for sagsomkostninger, som den repræsenterede måtte blive pålagt, og mandataren behøver ikke at være advokat eller omfattet af retsplejelovens § 260, stk. 2, om rettergangsfuldmægtige. Mandataren kan på sin side lade sig repræsentere af en advokat eller af en anden person omfattet af retsplejelovens § 260, stk. 2.

Langt de fleste mandatarer er foreninger, der optræder som mandatar for et medlem inden for foreningens interesseområde. Samtidig er der også et antal sager, hvor mandataren ikke er en forening, eller hvor en forening optræder for andre end et af foreningens medlemmer. Der findes således eksempler på, at en offentlig myndighed optræder som mandatar for én konkret person med henblik på at afklare retstilstanden på et mere generelt plan. Som eksempler kan nævnes UfR 2004.318 H og UfR 2003.510 Ø (Forbrugerombudsmanden i en sag om kreditaftaler) og UfR 2003.1883 V (Forbrugerrådet i en sag om betaling for telefonopkald foretaget af opkaldsprogram hentet på internettet).

Det er dog et (ulovbestemt) krav, at mandataren skal have en interesse i sagen. I mange tilfælde vil der være tale om en ideel interesse i at varetage mandatarens medlemmers interesser, mens der i færre tilfælde foreligger direkte økonomisk interesse i sagen for mandataren selv. Endelig ses tilfælde, hvor mandataren havde en generel interesse i det pågældende spørgsmål. Sammenfattende kan man måske opstille den regel, at en fysisk eller juridisk person kan optræde som mandatar i en retssag, når denne har en retlig interesse i udfaldet af sagen, svarende til kriteriet for, hvornår en person kan indtræde i en sag som biintervenient.

Sagsanlæg vedrørende krav erhvervet ved subrogation eller overdragelse

Ændringsprotokollen til Pariskonventionen kræver, at enhver person skal kunne anlægge sag i medfør af konventionen med henblik på at gøre krav gældende, der er erhvervet ved subrogation eller overdragelse, jf. artikel 13, litra g, nr. ii.

Konventionen regulerer ikke spørgsmålet om, hvorvidt et krav skal kunne subrogeres eller overdrages, men alene spørgsmålet om, hvorvidt der kan anlægges sag for et krav erhvervet ved subrogation eller overdragelse. I dansk ret er der ikke noget til hinder for at en person anlægger sag vedrørende krav, som den pågældende har erhvervet ved subrogation eller overdragelse. Spørgsmålet om, hvorvidt erhververen kan anlægge sag mod anlægsindehaveren vil efter dansk ret afhænge af om der er sket subrogation eller overdragelse af kravet.

7.5.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Regler om adgangen til at optræde som mandatar er ulovbestemte. Arbejdsgruppen har overvejet, hvorvidt der bør indføres en lovregel om staters adgang til at optræde som mandatar for skadelidte. Ændringsprotokollen til Pariskonventionen indeholder ikke krav om, at de kontraherende stater skal udpege en kompetent myndighed til at behandle erstatningskrav fra skadelidte, som har pådraget sig nuklear skade som følge af nuklear ulykke opstået i en anden konventionsstat. Det må imidlertid antages, at det vil være en offentlig myndighed i den pågældende stat, som vil anlægge sag på vegne af de skadelidte.

Spørgsmålet er herefter, om den offentlige myndighed kan siges at have en retlig interesse i udfaldet af de skadelidtes sag.

Den offentlige myndighed som i givet fald vil anlægge sagen vil være hjemmehørende i en stat, som også har tiltrådt Pariskonventionen og måske også Tillægskonventionen. De kontraherende stater må antages at have interesse i, at f.eks. Danmark handler i overensstemmelse med konventionen f.eks. ved opgørelse af erstatning til skadelidte. Arbejdsgruppen finder imidlertid ikke, at de ulovbestemte regler om mandatarer i alle tilfælde med sikkerhed vil være i overensstemmelse med ændringsprotokollen til Pariskonventionen. Dette skyldes bl.a. den sparsomme praksis vedrørende mandatarer, hvor det almindeligvis har været foreninger og organisationer, der har optrådt som mandatarer for deres medlemmer.

Norge har i forbindelse med gennemførelsen af ændringsprotokollerne indsat en bestemmelse om repræsentation på vegne af skadelidte mv. i lovens § 46, hvorefter ”en stat kan fremme krav om erstatning for atomskade på vegne af egne statsborgere eller personer som er bosatt eller har ophold på sit territorium, og som har samtykket i dette”.

Arbejdsgruppen foreslår, at der indsættes en tilsvarende bestemmelse i atomskadeerstatningsloven.

Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 26.

Arbejdsgruppen har endvidere set på, om reglerne i retsplejelovens kapitel 23 a om gruppesøgsmål kunne udgøre en tilstrækkelig gennemførelse af ændringsprotokollens artikel 13, litra g, nr. i. I medfør af retsplejelovens § 254 a kan ensartede krav, som fremsættes på vegne af flere personer behandles under et gruppesøgsmål. Som grupperepræsentant kan udpeges et medlem af gruppen, en forening, privat institution eller anden sammenslutning, når søgsmålet falder inden for rammerne af sammenslutningens formål, eller en offentlig myndighed, der ved lov er bemyndiget til det, jf. retsplejelovens § 254 c. Ændringsprotokollens artikel 13, litra g, nr. i, forudsætter, at en stat skal kunne repræsentere sine statsborgere. Udenlandske stater vil ikke umiddelbart i medfør af gruppesøgsmålsreglerne kunne møde som grupperepræsentant i et søgsmål omfattet af atomskadeerstatningsloven. Derudover er det kun ensartede krav, der kan behandles under et gruppesøgsmål. Sager vedrørende erstatning i medfør af atomskadeerstatningsloven vil omhandle flere forskellige skadestyper, og der vil derfor ikke være tale om ensartede krav. Reglerne om gruppesøgsmål kan derfor ikke umiddelbart anvendes til gennemførelse af ændringsprotokollens artikel 13, litra g, nr. i.

For så vidt angår kravet om, at enhver skal kunne anlægge sag vedrørende krav erhvervet ved subrogation eller overdragelse, foreslår arbejdsgruppen ingen lovændringer. Ændringsprotokollen til Pariskonventionen berører ikke spørgsmålet om, hvordan et krav kan erhverves ved subrogation eller overdragelse. Dette er således overladt til national ret. Det vil afhænge af grundlaget for subrogation eller overdragelse, om erhververen indtræder i skadelidtes sted og dermed kan anlægge sag.

7.6. Værneting og lovvalg

Reglerne om det internationale værneting for skadelidtes erstatningskrav ændres ikke. Det præciseres dog, at en kontraherende stat også er rette værneting, hvis en nuklear ulykke sker inden for statens "eksklusive økonomiske zone", jf. ændringsprotokollen til Pariskonventionen artikel 13, litra b.

Af artikel 13, litra h, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen fremgår, at kun én national domstol skal have kompetence til at påkende sager i forbindelse med en given nuklear ulykke, idet kriterierne for udvælgelsen af denne domstol fastlægges i den pågældende stats nationale lov.

Efter ændringsprotokollen til Pariskonventionen artikel 7, litra j, forpligtes de kontraherende stater til at sikre, at skadelidte kan gøre retten til erstatning gældende uden at skulle anlægge flere forskellige søgsmål under hensyn til oprindelsen af de midler, kravet opfyldes med. Endvidere skal det sikres, at kompetencen til at træffe afgørelse i erstatningstvisten er henlagt til en enkelt domstol. Først-

nævnte forpligtelse påhviler allerede i dag de kontraherende stater efter Tillægskonventionens artikel 9, litra b. Bestemmelserne skal ses i lyset af, at der kan være flere forskellige kilder til det for skadelidte relevante erstatningsbeløb, da kravet eventuelt både kan være dækket af anlægsindehaverens forsikring, af anden økonomisk sikkerhed og på grundlag af statsmidler.

Derudover præciseres det i ændringsprotokollen til Pariskonventionen artikel 14, litra b, at der ved national lov forstås den materielle lovgivning, som gælder i det land, hvor den kompetente domstol er beliggende, men ikke dette lands lovvalgsregler. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med Pariskonventionens artikel 14, litra c, hvorefter national lov skal finde anvendelse uden forskelsbehandling begrundet i statsborgerskab, bopæl og opholdssted. Det fremgår af bemærkningerne, at formålet med at udelukke anvendelsen af lovvalgsregler er at undgå, at den kompetente domstol skulle komme frem til, at et andet lands lov skal finde anvendelse frem for loven i det land, hvor den ansvarlige anlægsindehaver er hjemmehørende.

7.6.1. Gældende ret

Det følger af atomskadeerstatningslovens § 36, at sag imod anlægsindehaveren, herunder eventuelt forsikringsgesellschaftet, kan anlægges her i riget, hvis den nukleare ulykke, som har forvoldt skaden, helt eller delvis er sket her i riget, eller kravet rettes mod indehaveren af et anlæg her i riget og ulykken i sin helhed er sket uden for nogen konventionsstats territorium, eller ulykkesstedet ikke med sikkerhed kan fastslås.

Bestemmelsen angiver ikke, hvilken domstol der konkret skal behandle sagen. Retsplejeloven henlægger heller ikke sager om atomskade til en bestemt ret.

Bestemmelsen i ændringsprotokollen til Pariskonventionen artikel 7, litra j, er allerede i dag opfyldt ved retsplejelovens § 250 om subjektiv kumulation, hvorefter der er adgang til at sagsøge flere parter under én sag, hvor kravene har den anførte indbyrdes sammenhæng, og hvor krav processuelt kan behandles af én domstol.

Atomskadeerstatningsloven indeholder ikke en bestemmelse om lovvalg. Det fremgår af betænkning 286/1961 om adgangen til at drive nukleare anlæg (atomanlæg) og erstatningsansvaret for skade forvoldt af nukleare ulykker, s. 59, at det efter Pariskonventionen ikke er udelukket ved national lov at bestemme, at f.eks. visse spørgsmål vedrørende erstatningskravene afgøres efter de retsregler, der gælder i den stat, hvor den ansvarlige anlægsindehavers anlæg er beliggende.

Det er således forudsat i forarbejderne til atomskadeerstatningsloven, at den kompetente domstol kan anvende lovvalgsregler.

Efter dansk ret er lovvalget ved erstatning uden for kontrakt som udgangspunkt ikke lovreguleret, men afgøres efter domstolsskabte principper.

Den generelle hovedregel i dansk ret antages at være skadesstedets lov ("lex loci delicti"). Det betyder, at en sag om krav på erstatning uden for kontrakt afgøres efter loven i det land, hvor den skadegørende handling blev foretaget, eller hvor skaden indtrådte.

Spørgsmålet om anvendelsen af lex loci delicti har i teorien bl.a. været diskuteret i relation til "distancedelikter", dvs. tilfælde hvor den skadegørende handling eller undladelse foretages i et land, mens skaden indtræder i et andet land. Som eksempler kan nævnes miljøforurening, herunder også nukleare ulykker, der forvolder nuklear skade.

I praksis er der i nyere tid i stigende grad anvendt et princip om, at lovvalget sker efter den individualiserende metode. Metoden indebærer, at lovvalget sker til fordel for loven i det land, som retsforholdet har den nærmeste tilknytning til. En væsentlig faktor ved denne vurdering vil ofte være skadesstedet. Det afhænger dog af sagens konkrete omstændigheder, hvilket land retsforholdet har den nærmeste tilknytning til. Den individualiserende metode må formentlig anses som den praktiske hovedregel i sager om trafikuheld, der har et grænseoverskridende element – f.eks. fordi ulykken indtræder i et andet land end skadelidtes og/eller skadevolders bopælsland.

7.6.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen foreslår, at atomskadeerstatningslovens § 36 ændres således, at det præciseres, at den danske domstol også har kompetence, hvis en nuklear ulykke sker inden for den danske "eksklusive økonomiske zone".

Arbejdsgruppen har overvejet, hvilken domstol, der bør udpeges til at behandle sager omfattet af atomskadeerstatningsloven, og arbejdsgruppen foreslår, at Københavns Byret udpeges som kompetent domstol. Arbejdsgruppen lægger i den forbindelse vægt på, at udgangspunktet i retsplejeloven er, at sager anlægges ved byretten i første instans, og at København i øvrigt anses for rette værneting, hvis sagsøgeren ikke har bopæl her i landet.

For så vidt angår spørgsmålet om lovvalg finder arbejdsgruppen, at formålet med artikel 14, litra b, bedst iagttages ved at indsætte en lovvalgsregel, hvorefter retten skal anvende de danske materielle retsregler (og således ikke de danske lovvalgsregler). Arbejdsgruppen lægger herved vægt på, at det i forarbejderne til atomskadeerstatningsloven oprindeligt blev forudsat, at lovvalgsregler kunne finde anvendelse, at lovvalg uden for kontrakt i dag er ulovreguleret, og det kan derfor ikke uden videre antages, at retten i ethvert tilfælde vil anvende danske materielle retsregler.

Der henvises til lovudkastets § 1, nr. 25 og 26.

Kapitel 8. Arbejdsgruppens lovudkast med bemærkninger

Forslag

til

Lov om ændring af lov om erstatning for atomskader (Ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren, skadesbegreb, forældelse mv.)

§ 1

I lov nr. 332 af 19. juni 1974 om erstatning for atomskader, som ændret ved lov nr. 732 af 7. december 1988, § 4 i lov nr. 363 af 18. maj 1994, § 9 i lov nr. 433 af 31. maj 2000 og § 7 i lov nr. 523 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

1. I § 1, *litra e*, nr. 5, udgår ”samt”, og i § 1, *litra e*, indsættes efter nr. 5 som nye numre:

”6) anlæg til slutdeponering af nuklear substans,

7) reaktorer, fabrikker eller anlæg, der er under afvikling (dekommissionering), samt”.

Nr. 6 bliver herefter nr. 8.

2. § 1, *litra h*, affattes således:

”h) *nuklear skade*:

skade, som er forårsaget af ioniserende stråling, der udsendes fra en strålingskilde i et nukleart anlæg eller fra nukleart brændsel eller radioaktivt produkt eller affald i et nukleart anlæg eller fra nuklear substans, der kommer fra, har oprindelse i eller sendes til et nukleart anlæg, uanset om tabet eller skaden er forårsaget af radioaktive egenskaber ved disse stoffer eller en forening af radioaktive egenskaber med giftige, eksplosive eller andre farlige egenskaber;”.

3. § 1, *stk. 1, litra j-m*, ophæves, og i stedet indsættes:

”j) *Pariskonventionen*:

konvention om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, der blev indgået i Paris den 29. juli 1960 og ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964, ændringsprotokol af 16. november 1982 eller ændringsprotokol af 12. februar 2004;

k) *Tillægskonventionen*:

tillægskonvention til Pariskonventionen, der blev indgået i Bruxelles den 31. januar 1963 og ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964, ændringsprotokol af 16. november 1982 og ændringsprotokol af 12. februar 2004;

l) *Wienkonventionen*:

konvention om ansvar for atomskade, der blev indgået i Wien den 21. maj 1963, eller ændringsprotokollen hertil, som blev indgået i Wien den 12. september 1997;

m) *Fællesprotokollen*:

protokol om anvendelse af Wienkonventionen og Pariskonventionen, der blev indgået i Wien den 21. september 1988;

n) *konventionsstat*:

stat, som har tiltrådt Pariskonventionen.”

4. § 5, stk. 1 og 2, affattes således:

”§ 5. Ved en nuklear ulykke, som er indtruffet her i riget, kan en skadelidt kræve erstatning i medfør af denne lov for nuklear skade som følge heraf, hvis den nukleare skade er indtrådt:

- 1) her i riget, herunder inden for rigets eksklusive økonomiske zone,
- 2) i en anden stat, der har tiltrådt Pariskonventionen, herunder denne stats eksklusive økonomiske zone,
- 3) i en stat, der ikke har tiltrådt Pariskonventionen, herunder denne stats havområde fastlagt i henhold til folkeretten, hvis vedkommende stat på tidspunktet for den nukleare ulykke havde tiltrådt Wienkonventionen samt Fællesprotokollen,
- 4) i en stat, der ikke har tiltrådt Pariskonventionen, herunder denne stats havområde fastlagt i henhold til folkeretten, hvis vedkommende stat på tidspunktet for den nukleare ulykke ikke havde noget nukleart anlæg på sit territorium eller havområde fastlagt i henhold til folkeretten, eller
- 5) i en stat, der ikke har tiltrådt Pariskonventionen, herunder denne stats havområde fastlagt i henhold til folkeretten, hvis vedkommende stat på tidspunktet for den nukleare ulykke havde regler om erstatningsansvar for nuklear skade, som er i overensstemmelse med principperne i Pariskonventionen.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse på skader, som opstår ombord på et skib eller luftfartøj, der er registreret i en stat, som er omtalt i stk. 1. Dette gælder dog ikke, hvis den nukleare skade indtræder i en stat, der ikke har tiltrådt Pariskonventionen, herunder denne stats havområde fastlagt i henhold til folkeretten, medmindre skaden er omfattet af stk. 1, nr. 3-5.”

5. Efter § 5 indsættes:

”§ 5 a. Skade efter denne lov omfatter:

- a) personskade,
- b) tingsskade,
- c) andet formuetab, og
- d) rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skade eller til genopretning af miljøet.”

6. I § 8 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

”*Stk. 3.* Indehaveren af et anlæg kan kun påtage sig ansvaret for en forsendelse af nuklear substans, dersom den pågældende har en direkte økonomisk interesse i den nukleare substans.”

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 4 og 5.

7. I § 13, stk. 2, ændres ”borgerkrig, oprør eller en alvorlig naturkatastrofe” til: ”borgerkrig eller oprør”.

8. § 14, stk. 2, 2. pkt. ophæves, og i § 14, stk. 2, sidste pkt., ændres ”Reglerne i 1. og 2. pkt.” til: ”Reglen i 1. pkt.”.

9. § 15 affattes således:

”§ 15. Anlægsindehaverens erstatningsansvar kan nedsættes eller bortfalde, hvis anlægsindehaveren kan godtgøre, at skadelidte forsætligt eller ved grov uagtsomhed har medvirket til skaden.”

10. I § 17, stk. 1, udgår ”af 21. maj 1963 om ansvar for nuklear skade”, og ”sådan” ændres til: ”nuklear”.

11. § 20, stk. 1, affattes således:

”§ 20. Er en nuklear skade forvoldt både ved en nuklear ulykke og ved en anden ulykke, anses skaden at være forvoldt ved den nukleare ulykke i det omfang den anden ulykkes andel i skaden ikke med rimelighed kan udskilles fra den nukleare skade.”

12. § 21, 1. og 2. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

”§ 21. Såfremt en anlægsindehaver her i riget bliver erstatningsansvarlig for nuklear skade indtrådt uden for Danmark, kan justitsministeren fastsætte et lavere ansvarsbeløb, dersom denne stat har fastsat et lavere ansvarsbeløb i forhold til Danmark.”

13. § 21, stk. 2, ophæves.

14. I § 22, stk. 1, 1. pkt. og 2. pkt., udgår ”efter § 21”.

15. § 23 ophæves.

16. § 25, stk. 2, affattes således:

”Stk. 2. Forældelse indtræder senest 10 år efter den skadevoldende handlingens ophør for fordringer på erstatning for anden skade end personskade.”

17. § 26, stk. 1, affattes således:

”§ 26. Indehaveren af et nukleart anlæg her i riget skal tegne og opretholde en forsikring på 700 mio. euro til dækning af det ansvar for nuklear skade, som indehaveren kan ifalde efter dette kapitel eller anden konventionsstats lov. Justitsministeren kan dog i særlige tilfælde under hensyn til anlæggets størrelse og art, omfanget af det transporterede og de sandsynlige følger af en nuklear ulykke i for-

bindelse med transport, som omfattes af ansvaret, og omstændighederne i øvrigt fastsætte en lavere forsikringssum, dog ikke under 80 millioner euro.”

18. I § 30 udgår ”inden for begrænsningen efter § 21”

19. I § 31, stk. 1, ændres ”ansvarsbegrænsningen i henhold til §§ 21-22” til: ”begrænsningen af sikkerhedsstillelsen i henhold til § 26”, § 31, stk. 1, litra a, ophæves, og § 31, stk. 1, litra d, der bliver litra c, affattes således:

”c) skaden er indtrådt:

- 1) her i riget eller i anden stat, der har tiltrådt Tillægskonventionen;
- 2) på eller over havområder, der ligger uden for et søterritorium tilhørende en stat, som har tiltrådt Tillægskonventionen, såfremt skaden har ramt statsborger i en stat, der har tiltrådt Tillægskonventionen; skaden er indtrådt om bord på eller lidt af et skib registreret her i riget; skaden er indtrådt om bord på eller lidt af et luftfartøj registreret her i riget; eller skaden er indtrådt på eller lidt af en kunstig ø, formation eller konstruktion under jurisdiktion af en stat, der har tiltrådt Tillægskonventionen; eller
- 3) i eller over en stats eksklusive økonomiske zone eller kontinentalsokkel i forbindelse med udforskning eller udnyttelse af naturrigdomme, såfremt staten har tiltrådt Tillægskonventionen.”

20. § 31, stk. 2, 1. pkt., ophæves.

21. § 32, stk. 1, 1. pkt., affattes således:

”De samlede erstatninger, som i anledning af samme nukleare ulykke skal betales af staten i medfør af denne lov, er begrænset til et beløb svarende til 1.500 millioner euro.”

22. § 32, stk. 3, ophæves.

23. § 34, stk. 1, 1. pkt., affattes således:

”Er et erstatningskrav for anden skade end personskade, der her i riget er forvoldt ved en nuklear ulykke, for hvilken indehaveren af et anlæg her i riget er ansvarlig, bortfaldet i medfør af § 25, stk. 2, eller tilsvarende bestemmelse i anden konventionsstats lov, udredes erstatningen af staten.”

24. § 34, stk. 1, 4. og 5. pkt., ophæves.

25. I § 36, stk. 1, ændres ”kan anlægges her i riget” til ”anlægges ved Københavns Byret”, og i § 36, stk. 1, litra a, indsættes efter ”her i riget”: ”, herunder inden for rigets eksklusive økonomiske zone”.

26. Efter § 36 indsættes:

”Lovvalg

§ 36 a. For sager anlagt her i riget i medfør af denne lov finder dansk ret, bortset fra lovvalgsreglerne, anvendelse.

Repræsentation af skadelidte

§ 36 b. I sager omfattet af denne lov kan en stat som mandatar udføre retssager for egne statsborgere eller personer med bopæl eller ophold på statens territorium.

Omregning til dansk mønt

§ 36 c. Omregning til dansk mønt foretages efter kursen på den dag, ulykken skete.”

§ 2

Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af justitsministeren. Ministeren kan herunder fastsætte, at loven træder i kraft på forskellige tidspunkter.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Bestemmelsen vedrører definitionen af nukleart anlæg eller af andre relevante anlæg. Bestemmelsen gennemfører artikel 1, litra a, nr. ii, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen. I ændringsprotokollen til Pariskonventionen ændres konventionen således, at der ved nukleart anlæg også skal forstås *anlæg til slutdeponering af nuklear substans samt reaktorer, fabrikker eller anlæg, der er under afvikling (dekommissionering)*.

For så vidt angår anlæg til slutdeponering er der ikke tale om en indholdsmæssig ændring af konventionen, idet sådanne anlæg allerede ansås for omfattet af Pariskonventionen ved beslutning af 11. april 1984 (NE/M(84)1) truffet af Styringskomiteen vedrørende nuklear energi.

Anlæg, der er under dekommissionering, er ligeledes i dag omfattet af Pariskonventionen. Dette følger af beslutning af 28. april 1987 truffet af Styringskomiteen vedrørende nuklear energi. Det følger endvidere af beslutning af 20. april 1990 truffet af Styringskomiteen vedrørende nuklear energi, at en kontraherende stat under visse betingelser kan undlade at anvende Pariskonventionen på et nukleart anlæg, der er under dekommissionering. Betingelserne fremgår af et bilag til beslutningen. Derudover kan den kontraherende part selv have fastsat visse krav.

Til nr. 2

I bestemmelsen fastlægges de radioaktive egenskaber som den nukleare skade skal være forårsaget af for at kunne anses for nuklear skade, der er omfattet af loven. Bestemmelsen gennemfører artikel 1, litra a, vii, sidste afsnit, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Det fremgår af bemærkningerne til Pariskonventionen, at en ”nuklear ulykke” er defineret som en eller flere hændelser med samme oprindelse, som forårsager nuklear skade. Som eksempler på hændelser, der vil være omfattet af konventionen, nævnes et ukontrolleret udslip af radioaktiv stråling over en vis periode, som forårsager nuklear skade, hvis udslippet skyldes et enkelt fænomen, selv om der har været en afbrydelse af den radioaktive stråling. Derudover vil konventionen også omfatte radioaktive udslip, som forårsager nuklear skade, selv om udslippet sker i forbindelse med den daglige drift af nukleare anlæg eller med sædvanlig transport af nuklear substans. Dette gælder også, selv om nationale forskrifter om grænser for radioaktivt udslip er overholdt.

Til nr. 3

I bestemmelsen foreslås det præciseret, hvad der skal forstås ved henholdsvis *Pariskonventionen*, *Tillægskonventionen*, *Wienkonventionen* og *Fællesprotokollen*.

Samtidig foreslås bestemmelsen i § 1, stk. 1, litra m, om definitionen af særlige trækingsrettigheder (SDR) ophævet. Det skyldes, at der i stedet henvises til euro, som ikke kræver en nærmere definition. Bestemmelsen i § 1, litra m, indeholder derudover en bestemmelse om tidspunktet for omregning af SDR til dansk mønt. Denne del af bestemmelsen foreslås videreført i lovens § 36 c.

Til § 1, nr. 4

I bestemmelsen fastlægges, under hvilke betingelser en skadelidt, der har været udsat for en nuklear ulykke, som er indtruffet her i riget, kan kræve erstatning for nuklear skade. Bestemmelsen gennemfører artikel 2 i tillægsprotokollen til Pariskonventionen, hvorved konventionens anvendelsesområde som udgangspunkt udvides. Efter den gældende artikel 2 i Pariskonventionen finder konventionen ikke anvendelse på nukleare ulykker indtrådt på en ikkekontraherende stats område eller på skade opstået i en sådan stat, medmindre andet følger af loven i det land, hvor anlægsindehaveren har hjemsted. Det følger af atomskadeerstatningslovens § 5, at loven finder anvendelse på skader opstået i ikkekonventionslande, såfremt skaden er forvoldt ved en nuklear ulykke indtrådt i Danmark. Danmark har således givet loven et bredere anvendelsesområde, end Pariskonventionen kræver. Artikel 2 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen giver ikke mulighed for at give konventionen et bredere anvendelsesområde i medfør af nationale bestemmelser.

Det foreslås derfor, at § 5 ændres i overensstemmelse med artikel 2 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen. Det afgørende for, om der herefter kan kræves erstatning i medfør af atomskadeerstatningsloven, er, om skaden er lidt på et af de steder, der er nævnt i bestemmelsen. Lovens geografiske anvendelsesområde vil herefter være delt op i fire sagskategorier. Det drejer sig om skade opstået i lande, der har tiltrådt Pariskonventionen, skade opstået i lande, der har tiltrådt Wienkonventionen og Fællesprotokollen til Wien- og Pariskonventionen, skade opstået i lande, der ikke har nukleare anlæg, og endelig skade opstået i lande, som har national lovgivning baseret på lignende erstatningsretlige principper, og som medfører, at tilsvarende ansvarsbeløb er til rådighed.

Det fremgår af bemærkningerne til Pariskonventionen, at ”nuklear skade, der lides ombord på et skib eller luftfartøj” også bør omfatte et skib eller luftfartøj, der påføres en nuklear skade.

Til nr. 5

Bestemmelsen i § 5 a, der definerer, hvad der i loven skal forstås ved udtrykket ”nuklear skade”, er udformet i overensstemmelse med gældende erstatningsret. Bestemmelsen svarer til § 2 i lov om erstatning for miljøskader.

Bestemmelsen gennemfører Pariskonventionens artikel 1, litra a, pkt. vii, om nuklear skade. I bestemmelsen defineres nærmere, hvad der skal forstås ved nuklear skade. Efter ændringsprotokollen til Pariskonventionen er tab af liv, personskade, tingsskade, afledte økonomiske tab, samt udgifter til

genoprettende og beskyttende foranstaltninger og tab af fortjeneste, der står i direkte forbindelse med anvendelse eller udnyttelse af miljøet, omfattet af begrebet ”nuklear skade”. Det forudsættes, at bestemmelsen i atomskadeerstatningsloven vil blive fortolket i overensstemmelse med Pariskonventionen.

Skadesbegrebet i ændringsprotokollen til Pariskonventionen er udarbejdet på baggrund af lignende internationale konventioner om erstatningsansvar. Der kan i den forbindelse henvises til definitionen af 1992-ansvarskonventionen (Den internationale konvention om det privatretlige ansvar for skade ved olieforurening) og skadebegrebet i HNS-konventionen fra 1996 (International konvention om ansvar og erstatning for skader opstået i forbindelse med søtransport af farlige og skadelige stoffer). 1992-ansvarskonventionen er ratificeret af Danmark, mens HNS-konventionen fra 1996 er undertegnet, men endnu ikke ratificeret af Danmark. Derudover svarer skadesbegrebet næsten stort set til skadesbegrebet i Wienkonventionen og Konventionen om supplerende erstatning for nuklear skade fra 1997.

Til litra a

Bestemmelsen fastsætter, at der kan gives erstatning for personskade, der er forvoldt ved en nuklear ulykke, jf. § 1, litra i. De ydelser, som er omfattet af denne bestemmelse, er nærmere reguleret i erstatningsansvarsloven. Bestemmelsen omfatter erstatning og godtgørelse for personskade, herunder erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helbredelsesudgifter, tab eller forringelse af erhvervsevne, godtgørelse for svie og smerte, godtgørelse for varigt mén og tortgodtgørelse, jf. erstatningsansvarslovens §§ 1-9 og § 26. Bestemmelsen omfatter også forsørgertabserstatning mv., jf. erstatningsansvarslovens §§ 12-14 a, og godtgørelse til efterladte, jf. erstatningsansvarslovens § 26 a.

Til litra b

Det er en forudsætning for at få erstatning efter bestemmelsen, at tabet skyldes en *nuklear ulykke*.

Bestemmelsen omfatter navnlig skade på fast ejendom og løsøre. Den gårdejer, der får ødelagt sine marker og afgrøder på grund af en nuklear ulykke, skal således efter bestemmelsen have mulighed for at få erstatning for det tab, der er lidt herved.

Bestemmelsen dækker tillige det driftstab, der er forbundet med skaden på f.eks. den faste ejendom eller løsøret. Det er herved en forudsætning, at driftstabet er en adækvat følge af tingsskaden på fast ejendom eller løsøre. Hvis driftstabet ikke har forbindelse med tingsskaden, kan der ikke ydes erstatning efter denne bestemmelse, men eventuelt efter bestemmelsen i litra c.

Til litra c

Efter denne bestemmelse kan der ydes erstatning for det rene økonomiske tab.

Det er en forudsætning for at få erstatning efter bestemmelsen, at tabet skyldes en forringelse af miljøet ud over, hvad der efter områdets karakter må forventes eller tåles.

Spørgsmålet om, hvem der efter bestemmelsen kan kræve erstatning for et økonomisk (drifts)tab, må afgøres i retspraksis på grundlag af almindelige erstatningsretlige grundsætninger, herunder reglerne om adækvans og om de erstatningsretligt beskyttede interesser og personkredse.

Til litra d

Efter bestemmelsen ydes der erstatning for *rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skader*. Bestemmelsen giver ret til at få betalt omkostninger både med henblik på at begrænse en skade efter nr. 1-3, der allerede er indtrådt, og med henblik på at afværge en skade, der vil kunne indtræde. Bestemmelsen hænger således nøje sammen med den skadelidtes pligt til efter almindelige erstatningsretlige grundsætninger at foretage rimelige foranstaltninger for at afværge eller begrænse sit tab ("tabsbegrænsningspligt").

Hvis det – med henblik på at afværge eller begrænse en skade efter litra a-c – er nødvendigt at fjerne en forurening af almene goder, såsom luften og havet mv., giver bestemmelsen mulighed for, at der kan ydes erstatning for de rimelige omkostninger, der er forbundet hermed. Det kan f.eks. være rimelige omkostninger til undersøgelse af det forurenede område og nærmere analyse af de forurenende stoffer på kemiske laboratorier mv. I kravet om "rimelige omkostninger" ligger bl.a., at skadelidte så vidt muligt skal sørge for at begrænse sine omkostninger.

I forslaget er det ikke nærmere reguleret, hvem der er berettiget til at foretage foranstaltninger for at afværge eller begrænse en skade efter litra a-c og kræve omkostningerne hertil erstattet af den ansvarlige. Dette spørgsmål om den erstatningsretligt beskyttede personkreds må afgøres i retspraksis. Udgangspunktet er, at kun den person, der har en aktuel eller eventuel rådighedsret over den pågældende ting eller den faste ejendom mv., kan foretage afværgeforanstaltninger og kræve omkostningerne herved erstattet af den ansvarlige.

Efter bestemmelsen kan der endvidere kræves erstatning for *rimelige omkostninger til genopretning af miljøet*.

Formålet med bestemmelsen i det foreslåede litra d er at give skadelidte ret til at få dækket de omkostninger, der er nødvendige for at bringe miljøet op på samme niveau som forud for skaden (foru-

reningen). I det omfang, der kan iværksættes foranstaltninger til at afværge eller begrænse forurening af de almene goder, vil omkostningerne hertil kunne erstattes efter bestemmelsen. Omkostningerne kan dog kun erstattes, hvis de må anses for ”rimelige”.

Da de almene goder er karakteriseret ved, at ingen har en særlig ret over dem, kan private personer, herunder miljøorganisationer, der afholder udgifterne til afværgelse af forurening af eller til genopretning af miljøet, normalt kun kræve erstatning af den ansvarlige, hvis der er en særlig lovhjemmel hertil. Det skyldes, at de pågældende ikke vil kunne opfylde det traditionelle rådighedskriterium, hvorefter skadelidte skal have en aktuel eller eventuel rådighedsret over det beskadigede gode, før der kan kræves erstatning.

I det omfang, miljømyndighederne efter reglerne i miljøbeskyttelseslovgivningen har ret eller pligt til at foretage afværgeforanstaltninger eller genopretning af miljøet, jf. herved miljøbeskyttelsesloven §§ 69-70, vil omkostningerne hertil ligeledes kunne erstattes efter bestemmelsen.

Bestemmelsen indebærer ikke, at omkostningerne til afværgelse eller forebyggelse af skader efter nr. 1-3 eller til genopretning af miljøet skal være afholdt. Er omkostningerne ikke afholdt, forudsætter bestemmelsen dog, at den erstatningsansvarlige kan nægte at udbetale noget beløb, før der er ført et tilstrækkeligt bevis for, at beløbet vil blive anvendt til foretagelse af rimelige afværgeforanstaltninger eller til genopretning af miljøet.

Til nr. 6

Bestemmelsen gennemfører artikel 4, litra c, i tillægsprotokollen til Pariskonventionen.

I forhold til den gældende Pariskonvention kræves det i tillægsprotokollen hertil, at ansvaret for en forsendelse af nuklear substans kun kan overdrages til en anden anlægsindehaver, hvis denne har en direkte økonomisk interesse i den nukleare substans, der er under transport. Formålet med ændringen er at undgå, at der indgås aftaler, hvorefter ansvaret for transport af nuklear substans overdrages til en person med det formål, at loven i et andet land, som kræver et lavere ansvarsbeløb og stiller lempeligere krav til forsikringspligten, skal finde anvendelse.

Kravet om en direkte økonomisk interesse i den nukleare substans indebærer ikke, at det kun er afsenderen eller modtageren af den nukleare substans, der kan påtage sig ansvaret for transporten. Det kan også være ejeren af den nukleare substans.

Til nr. 7

Bestemmelsen gennemfører artikel 9 i tillægsprotokollen til Pariskonventionen.

Ifølge artikel 9 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen er anlægsindehaveren ikke ansvarlig for skade forvoldt ved en nuklear ulykke, som direkte skyldes krigshandling, fjendtligheder, borgerkrig eller oprør. I den gældende Pariskonvention finder undtagelsen om ansvarsfrihed tillige anvendelse, såfremt skaden er forvoldt ved en alvorlig naturkatastrofe af usædvanlig karakter, medmindre den for anlægget gældende lov bestemmer andet. Denne undtagelse ophæves imidlertid ved ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Anlægsindehaveren undtages ikke for ansvar, selv om en nuklear skade opstår som følge af terrorhandlinger.

Til nr. 8

Den foreslåede ændring er en konsekvens af, at der indføres ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren.

Til nr. 9

Bestemmelsen gennemfører artikel 6, litra e, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen, hvorefter erstatningen til skadelidte helt eller delvis kan nedsættes, hvis anlægsindehaveren godtgør, at den nukleare skade helt eller delvis er forvoldt af skadelidte ved grov uagtsomhed eller en forsætlig handling eller undladelse. Dette skal dog kun gælde, hvis det følger af national ret, dvs. det er op til de kontraherende lande at afgøre, hvorvidt der skal indføres en sådan mulighed for at lempe ansvaret for anlægsindehaveren.

I medfør af den gældende Pariskonventions artikel 11 er det overladt den enkelte kontraherende stat at bestemme, i hvilken udstrækning der skal ydes erstatning for skade omfattet af konventionen. Herunder hører også spørgsmålet, om erstatningspligten påvirkes af, at skadelidte selv har medvirket til skadens indtræden. Artikel 11 er ikke ændret i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Efter atomskadeerstatningslovens § 15 kan anlægsindehaverens erstatningsansvar ved skadelidtes medvirken til skadens indtræden nedsættes eller bortfalde, medmindre der kun er udvist ringe uagtsomhed. Bestemmelsen tillader således ikke nedsættelse af erstatningen, hvis der foreligger simpel uagtsomhed. Bestemmelsen kan i medfør af Pariskonventionens artikel 11 videreføres uændret. Det synes imidlertid bedst overensstemmende med konventionens udgangspunkt om en minimumssikring af skadelidtes tab, at atomskadeerstatningslovens § 15 foreslås ændret, således at skadelidtes erstatningskrav fremover kun kan nedsættes eller bortfalde, hvis der er udvist forsæt eller grov uagtsomhed.

Til nr. 10

Bestemmelsen foreslås ændret, så der alene henvises til Wienkonventionen. Konventionen foreslås defineret i § 1, litra l.

Til nr. 11

Bestemmelsen gennemfører artikel 3, litra b, i den gældende Pariskonvention, som ikke er blevet ændret ved ændringsprotokollen. Der er tale om en ændring med henblik på at bringe bestemmelsen i overensstemmelse med Pariskonventionen.

Til nr. 12

Udkastet til § 21 gennemfører det såkaldte reciprocitetsprincip. Der henvises herom til rapportens afsnit 7.3.

Forslaget indebærer, at justitsministeren konkret kan bestemme, at anlægsindehaverens ansvar for nuklear skade, som er omfattet af atomskadeerstatningsloven, skal begrænses til det ansvarsbeløb, som gælder i en anden stat, der har fastsat et lavere ansvarsbeløb for nukleare skader indtrådt i Danmark som følge af en nuklear ulykke i denne anden stat.

Samtidig ophæves bestemmelsen om begrænsning af anlægsindehaverens erstatningsansvar.

Til nr. 13

Forslaget er en konsekvens af, at anlægsindehaverens ansvar ikke længere er begrænset.

Til nr. 14

Forslaget er en konsekvens af, at anlægsindehaverens ansvar ikke længere er begrænset.

Til nr. 15

Forslaget indebærer en ophævelse af § 23, der regulerer nedsættelse af erstatninger i det omfang de nukleare skader overstiger de ansvarsbeløb, som anlægsindehaveren er ansvarlig for. Da anlægsindehaverens ansvar imidlertid foreslås at skulle være ubegrænset, vil der ikke være behov for at nedsætte eventuelle erstatninger på dette grundlag.

Til nr. 16

Bestemmelsen gennemfører ændringsprotokollen til Pariskonventionens artikel 8, litra a og d.

Det foreslås at atomskadeerstatningslovens § 25 om forældelse udarbejdes i overensstemmelse med ændringsprotokollens artikel 8, litra a og d. Der indføres herefter en 30-årig forældelsesfrist for personskader og tab af forsørger, jf. lovens § 25, stk. 1, hvor der henvises til, at forældelsesloven finder anvendelse, og en 10-årig forældelsesfrist for andre nukleare skader, jf. udkastet til § 25, stk. 2. Personskade og tab af forsørger som følge af en nuklear ulykke vil være miljøskader, som er omfattet af forældelseslovens § 3, stk. 2, nr. 1, 2. led, hvorefter forældelse indtræder senest 30 år efter den ska-

devoldende handlings ophør for fordringer på erstatning for skade forvoldt ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller ved forstyrrelser ved støj, rystelser eller lignende.

Samtidig foreslås det at opretholde den 30-årige forældelsesfrist for statens erstatningsansvar i medfør af lovens § 34, idet denne bestemmelse dog alene vil skulle finde anvendelse på andre nukleare skader end personskader og tab af forsørger.

Retstillingen vil herefter være, at der – ligesom det er tilfældet for forureningsskader i medfør af den nye forældelseslov – samlet set vil gælde en forældelsesfrist på 30 år for nukleare skader.

Til nr. 17

Bestemmelsen gennemfører artikel 10, litra a og b, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Herefter stilles der krav om, at anlægsindehaveren tegner eller opretholder forsikring eller anden økonomisk garanti. Når indehaverens ansvar ikke er begrænset til et bestemt beløb, fastsætter staten i det land, hvor det nukleare anlæg er beliggende, en grænse for den økonomiske garanti, som de ansvarlige anlægsindehavere skal stille. Beløbsgrænsen kan ikke være lavere end de ansvarsbeløb, der følger af artikel 7 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Da det i lovudkastet foreslås at indføre ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren, foreslås det samtidig, at der stilles krav om økonomisk sikkerhed for det ansvarsbeløb, der følger af artikel 7 i ændringsprotokollen til Pariskonventionen.

Til nr. 18

Bestemmelsen foreslås ændret som følge af forslaget om at indføre ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren. Samtidig foreslås en henvisning til bestemmelserne i lovens §§ 31 og 32, som begrænser statens erstatningsansvar.

Til nr. 19

Bestemmelsen er en gennemførelse af artikel 2 i ændringsprotokollen til Tillægskonventionen. Bestemmelsen fastslår, hvornår staten er erstatningsansvarlig i medfør af Tillægskonventionen. Da arbejdsgruppen foreslår, at der indføres et ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren, er bestemmelsen udarbejdet i overensstemmelse hermed.

Til nr. 20

Bestemmelsen foreslås ændret som følge af ændringerne af § 31, stk. 1, jf. lovudkastets § 1, nr. 17.

Til nr. 21

Efter ændringsprotokollen til Tillægskonventionen forhøjes de samlede erstatningsbeløb, som skal betales af anlægsindehaveren og staten, fra 300 millioner SDR (ca. 2,7 mia. kr.) til 1.500 millioner euro (ca. 11,2 mia. kr.).

Det foreslås i lovudkastet at indføre ubegrænset ansvar for anlægsindehaveren. Samtidig foreslås § 26 ændret således, at anlægsindehaveren er forpligtet til at stille sikkerhed for op til 700 millioner euro. Ændringsprotokollen til Tillægskonventionen fører til, at staten skal dække erstatningskrav på op til 1.200 millioner euro, i det omfang den nukleare skade overstiger sikkerhedsstillelsen i medfør af § 26 (Tillægskonventionens andet trin). Såfremt den nukleare skade overstiger 1.200 millioner euro, skal de stater, der har tiltrådt Tillægskonventionen, dække op til 1.500 millioner euro i fællesskab (Tillægskonventionens tredje trin). Det foreslås, at staten kun skal kunne komme til at dække 800 millioner euro, svarende til andet og tredje trin i medfør af Tillægskonventionen. Det er herved forudsat, at sikkerhedsstillelsen i medfør af udkastets § 26 kun kan nedsættes, såfremt en nuklear skade ikke kan overstige forsikringssummen.

Til nr. 22

Bestemmelsen foreslås ændret som konsekvens af forslaget om at indføre ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren. Der vil herefter ikke ske nedsættelse i medfør af § 23.

Til nr. 23

Bestemmelsen foreslås ændret som følge af forslaget om at indføre en 30-årig forældelsesfrist for personskade i forhold til indehaveren af anlægget, jf. lovudkastets § 1, nr. 16. Den 30-årige forældelsesfrist for erstatningskrav mod staten vil efter forslaget kun finde anvendelse i forhold til anden skade end personskade.

Til nr. 24

Det foreslås, at begyndelsestidspunktet i den gældende lovs § 34, stk. 1, 4. pkt., ophæves. Det skyldes, at der antages at være overensstemmelse mellem tidspunktet for den nukleare ulykke, der har forvoldt skaden, jf. den gældende atomskadeerstatningslovs § 34, stk. 1, 4. pkt., og tidspunktet for den skadevoldende handlingens ophør, jf. forældelseslovens § 3, stk. 3.

§ 34, stk. 1, 5. pkt. foreslås ophævet som følge af forslaget om at indføre ubegrænset erstatningsansvar for anlægsindehaveren. Der vil herefter ikke ske nedsættelse af erstatning i medfør af hverken § 23, stk. 1, eller § 32, stk. 3.

Til nr. 25

Atomskadeerstatningsloven bestemmer, hvornår en retssag kan anlægges her i riget. I medfør af ændringsprotokollen til Pariskonventionen skal en kontraherende stat sikre, at kun en enkelt domstol

har kompetence til at behandle sager, der er omfattet af konventionen. Det foreslås på den baggrund, at Københavns Byret udpeges som den domstol, der behandler sager, som er omfattet af atomskadeerstatningsloven.

Derudover foreslås bestemmelsen ændret i overensstemmelse med artikel 13, litra b, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen, således at der er værneting i Danmark, hvis den nukleare ulykke indtræffer inden for den eksklusive økonomiske zone.

Til nr. 26

Den foreslåede § 36 a gennemfører artikel 14, litra b, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen. Den kompetente domstol skal herefter anvende dansk ret, bortset fra lovvalgsreglerne.

Forslaget til § 36 b gennemfører artikel 13, litra g, nr. 1, i ændringsprotokollen til Pariskonventionen. Bestemmelsen supplerer de processuelle regler, der i øvrigt gælder om repræsentation mv., i medfør af retsplejeloven og retspraksis om mandatarer.

Derudover foreslås en bestemmelse i § 36 c om omregning til dansk mønt. Bestemmelsen er til dels en videreførelse af atomskadeerstatningslovens § 1, litra m.

Til § 2

Ændringsprotokollerne til Pariskonventionen og til Tillægskonventionen vil blive ratificeret efter lovens vedtagelse. For at sikre, at loven træder i kraft samtidig med, at ændringsprotokollerne træder i kraft for Danmarks vedkommende, foreslås, at tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af justitsministeren. Da ændringsprotokollernes ikrafttrædelsesbestemmelser er forskellige, kan det blive nødvendigt at fastsætte forskellige tidspunkter for forskellige dele af loven.

Til § 3

Den foreslåede bestemmelse i § 5 indebærer, at lovændringen vil kunne sættes i kraft for Færøerne og Grønland ved kongelig anordning.

Atomskadeerstatningsloven gælder for Grønland og kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne.

PROTOKOL

om ændring af konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982

REGERINGERNE i Forbundsrepublikken Tyskland, Kongeriget Belgien, Kongeriget Danmark, Kongeriget Spanien, Republikken Finland, Den Franske Republik, Den Helleniske Republik, Den Italienske Republik, Kongeriget Norge, Kongeriget Nederlandene, Den Portugisiske Republik, Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, Republikken Slovenien, Kongeriget Sverige, Det Schweiziske Forbund og Republikken Tyrkiet,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at det er ønskeligt at ændre konventionen om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, indgået i Paris den 29. juli 1960 inden for rammerne af Organisationen for Europæisk Økonomisk Samarbejde, nu Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling, som ændret ved tillægsprotokol undertegnet i Paris den 28. januar 1964 og ved protokol undertegnet i Paris den 16. november 1982,

ER BLEVET ENIGE om følgende:

I.

Konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982, ændres således:

A. Artikel 1, litra a), nr. i) og ii), affattes således:

- »i) »nuklear ulykke«: enhver hændelse eller række af hændelser med samme oprindelse, som forvolder nuklear skade
- ii) »nukleart anlæg«: reaktorer, undtagen sådanne, som benyttes i transportmidler; fabrikker til fremstilling eller behandling af nuklear substans; fabrikker til adskillelse af nukleart brændsels isotoper; fabrikker til oparbejdning af bestrålet nukleart brændsel; anlæg til bevaring af nuklear

---

¹ Fra Den Europæiske Unions Tidende, 2003, L 338/32.

substans, bortset fra opbevaring i forbindelse med transport af sådan substans; anlæg til slutdeponering af nuklear substans; også sådanne reaktorer, fabrikker eller anlæg, der er under nedlæggelse; samt sådanne andre anlæg, hvori der findes nukleart brændsel eller radioaktivt produkt eller affald, som organisationens Styrelseskomité for Kerneenergi (i det følgende benævnt »styrelseskomitéen«) til enhver tid måtte bestemme; enhver kontraherende part kan beslutte, at flere nukleare anlæg, som tilhører samme anlægsindehaver og ligger på samme område, samt ethvert andet anlæg på dette område, hvori der findes nukleart brændsel eller radioaktivt produkt eller affald, skal anses som ét nukleart anlæg«.

B. I artikel 1, litra a), tilføjes følgende som nr. vii), viii), ix) og x):

»vii) »nuklear skade«:

1) en persons død eller skade på person

2) tab af eller skade på ejendom

og endvidere, i den udstrækning det er fastlagt i den kompetente domstols ret:

3) økonomisk tab, der skyldes tab eller skade som omhandlet i punkt 1 eller 2, for så vidt det ikke er omfattet af disse punkter, dersom det lides af en person, der har ret til at kræve erstatning for et sådant tab eller en sådan skade

4) udgifter til foranstaltninger til genopretning efter miljøforringelser, medmindre forringelsen er ubetydelig, dersom sådanne foranstaltninger faktisk er blevet truffet eller skal træffes, og for så vidt udgifterne ikke er omfattet af punkt 2

5) tab af fortjeneste, der står i direkte forbindelse med anvendelse eller udnyttelse af det pågældende miljø, og som skyldes en betydelig forringelse af dette miljø, for så vidt dette ikke er omfattet af punkt 2

- 6) udgifter til beskyttende foranstaltninger og andet tab eller anden skade forvoldt af sådanne foranstaltninger

for så vidt angår punkt 1 til 5, i den udstrækning tabet eller skaden opstår af eller fremkommer ved ioniserende stråling, der udsendes fra en strålingskilde i et nukleart anlæg eller fra nukleart brændsel eller radioaktivt produkt eller affald i et nukleart anlæg eller fra nuklear substans, der kommer fra, har oprindelse i eller sendes til et nukleart anlæg, uanset om tabet eller skaden er en følge af radioaktive egenskaber ved disse stoffer eller en forening af radioaktive egenskaber med giftige, eksplosive eller andre farlige egenskaber

- viii) »foranstaltninger til genopretning«: alle rimelige foranstaltninger, der er godkendt af de kompetente myndigheder i den stat, hvor foranstaltningerne træffes, og som sigter mod at genoprette eller tilbageføre beskadigede eller ødelagte dele af miljøet eller, i tilfælde hvor det er rimeligt, at tilføre miljøet ækvivalente dele. Loven i den stat, hvor den nukleare skade er lidt, bestemmer, hvem der er beføjet til at træffe sådanne foranstaltninger
- ix) »beskyttende foranstaltninger«: alle rimelige foranstaltninger, der træffes af enhver person, efter at der er sket en nuklear ulykke eller en hændelse, der skaber en alvorlig, overhængende fare for nuklear skade, for at forebygge eller minimere nuklear skade som omhandlet i nr. vii), punkt 1 til 5, med forbehold af de kompetente myndigheders godkendelse, hvis en sådan er påkrævet efter loven i den stat, hvor foranstaltningerne er truffet
- x) »rimelige foranstaltninger«: alle foranstaltninger, som efter den kompetente domstols ret er passende og står i et rimeligt forhold til formålet under hensyntagen til alle omstændigheder, som f.eks.:
- 1) arten og omfanget af den lidte nukleare skade eller, hvor der er tale om beskyttende foranstaltninger, arten og omfanget af faren for en sådan skade
  - 2) sandsynligheden for, at sådanne foranstaltninger er effektive på det tidspunkt, hvor de iværksættes, og
  - 3) relevant teknisk og videnskabelig sagkundskab.«

C. Artikel 2 affattes således:

- »a) Denne konvention finder anvendelse på nuklear skade, der lides på territorier, som tilhører, eller i havområder, der i henhold til folkeretten er fastlagt af, eller — undtagen på territorier tilhørende ikke-kontraherende stater, der ikke er omhandlet i nr. ii) til iv) — om bord på skibe eller fly, der er registreret i:
- i) en kontraherende part
  - ii) en ikke-kontraherende stat, som på tidspunktet for den nukleare ulykke er kontraherende part i Wienkonventionen af 21. maj 1963 om civilretligt ansvar for nuklear skade med senere ændringer, som er gældende for den pågældende part, og i fællesprotokollen af 21. september 1988 vedrørende anvendelse af Wien-konventionen og Paris-konventionen, dog forudsat at den kontraherende part i Paris-konventionen, på hvis territorium den ansvarlige indehavers anlæg er beliggende, er kontraherende part i denne fællesprotokol
  - iii) en ikke-kontraherende stat, som på tidspunktet for den nukleare ulykke ikke har noget nukleart anlæg på sit territorium eller i noget havområde, som parten har fastlagt i henhold til folkeretten, eller
  - iv) enhver anden ikke-kontraherende stat, som på tidspunktet for den nukleare ulykke har gældende retsfor skrifter om erstatningsansvar for nuklear skade, som giver tilsvarende fordele på grundlag af gensidighed, og som bygger på principper, der er identiske med denne konventions principper, herunder bl.a. objektivt ansvar for den ansvarlige indehaver, eneansvar for indehaveren eller en bestemmelse med samme virkning, enekompetence for en given domstol, ligebehandling af alle ofre for en nuklear ulykke, anerkendelse og fuldbyrdelse af domme samt fri overførsel af erstatninger, renter og sagsomkostninger.
- b) Intet i denne artikel er til hinder for, at en kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, ved lov kan bestemme, at denne konvention skal have et bredere anvendelsesområde.«

D: Artikel 3 affattes således:

- »a) Indehaveren af et nukleart anlæg er i henhold til denne konvention ansvarlig for al nuklear skade undtagen:
  - i) skade på det nukleare anlæg selv og på andre nukleare anlæg, herunder nukleare anlæg under opførelse, der ligger på samme område som det pågældende anlæg, og
  - ii) skade på ejendom på samme område, som anvendes eller er bestemt til anvendelse i forbindelse med et sådant anlæg

såfremt det godtgøres, at skaden er forvoldt ved en nuklear ulykke, der er sket i det pågældende anlæg, eller hvortil medvirkede nuklear substans fra det pågældende anlæg, jf. dog artikel 4.

- b) Er en nuklear skade forvoldt både ved en nuklear ulykke og ved en ulykke af anden art, anses den del af skaden, som er forvoldt ved den ikke-nukleare ulykke, i den udstrækning den ikke med rimelighed kan udskilles fra den nukleare skade, der er forvoldt ved den nukleare ulykke, for at være skade forvoldt ved den nukleare ulykke. Hvor en nuklear skade er forvoldt både ved en nuklear ulykke og en emission af ioniserende stråling, som ikke er omfattet af denne konvention, skal intet i denne konvention begrænse eller på anden måde indvirke på nogen persons ansvar for så vidt angår den pågældende emission af ioniserende stråling.«

E. I artikel 4 ændres litrabetegnelserne således: litra c) og litra d) bliver til henholdsvis litra d) og litra e), og der indsættes følgende nye litra c):

- »c) Ansvaret kan kun overføres til indehaveren af et andet nukleart anlæg i henhold til litra a), nr. i) og ii), og litra b), nr. i) og ii), dersom den pågældende indehaver har en direkte økonomisk interesse i den nukleare substans, der er under transport.«

F. I artikel 5 affattes litra b) og d) således:

- »b) Forvoldes den nukleare skade ved en nuklear ulykke, som indtræffer i et nukleart anlæg, og vedrører ulykken kun nuklear substans, som opbevares i anlægget i forbindelse med transport af stoffet, skal indehaveren af

anlægget imidlertid ikke være ansvarlig, dersom en anden anlægsindehaver eller person er ansvarlig i medfør af artikel 4.

- d) Hvis en nuklear skade giver anledning til ansvar for mere end én indehaver i henhold til denne konvention, skal de pågældende indehavere være solidarisk ansvarlige; når et sådant ansvar opstår som følge af nuklear skade forvoldt ved en nuklear ulykke, hvortil medvirker nuklear substans under transport i et og samme transportmiddel eller — i tilfælde af opbevaring i forbindelse med transport — i et og samme nukleare anlæg, skal det højeste samlede beløb, for hvilket indehaverne skal være ansvarlige, dog være det højeste beløb, som er fastsat for nogen af dem i medfør af artikel 7. Ingen indehaver skal i noget tilfælde kunne pålægges at betale mere for en nuklear ulykke end det beløb, der er fastsat for ham i medfør af artikel 7.«

G. I artikel 6 affattes litra c) og e) således:

»c) i) Intet i denne konvention berører det ansvar, der påhviler:

- 1) nogen enkeltperson for nuklear skade forvoldt ved en nuklear ulykke, for hvilken anlægsindehaveren i medfør af artikel 3, litra a), eller artikel 9 ikke er ansvarlig efter denne konvention, og som er en følge af en handling eller undladelse foretaget af den pågældende person i den hensigt at forvolde skade
- 2) en person, der er behørigt autoriseret til at drive en reaktor i et transportmiddel, for nuklear skade forvoldt ved en nuklear ulykke, i tilfælde hvor en anlægsindehaver ikke er ansvarlig for skaden i henhold til artikel 4, litra a), nr. iii), eller artikel 4, litra b), nr. iii).

ii) Anlægsindehaveren skal ikke være ansvarlig uden for denne konvention for nuklear skade forvoldt ved en nuklear ulykke.«

»e) Hvis indehaveren godtgør, at den nukleare skade helt eller delvis er forvoldt af den person, der har lidt skaden, enten ved grov uagtsomhed eller

ved en handling eller undladelse foretaget i den hensigt at forvolde skade, kan den kompetente domstol, hvis dens nationale ret giver mulighed herfor, helt eller delvis fritage indehaveren for pligten til at betale erstatning for den skade, den pågældende person har lidt.«

H. Artikel 7 affattes således:

- »a) Enhver kontraherende part fastsætter ved lov, at indehaverens ansvar for nuklear skade forvoldt ved en given nuklear ulykke ikke må være mindre end 700 mio. EUR.

- b) Uanset litra a) og artikel 21, litra c), kan en kontraherende part
  - i) under hensyn til arten af det berørte nukleare anlæg og de sandsynlige følger af en nuklear ulykke forvoldt af dette, fastsætte et lavere ansvarsbeløb i forbindelse med det pågældende nukleare anlæg, idet dog dette beløb i intet tilfælde må være lavere end 70 mio. EUR, og
  - ii) under hensyn til arten af den berørte nukleare substans og de sandsynlige følger af en nuklear ulykke forvoldt af denne, fastsætte et lavere ansvarsbeløb i forbindelse med transport af nuklear substans, idet dog dette beløb i intet tilfælde må være lavere end 80 mio. EUR.

- c) Erstatning for nuklear skade på det transportmiddel, i hvilket den berørte nukleare substans befandt sig på tidspunktet for den nukleare ulykke, må ikke medføre, at anlægsindehaverens ansvar for anden nuklear skade reduceres til et beløb, der er lavere end enten 80 mio. EUR eller det højere beløb, som en kontraherende part har fastsat ved lov.

- d) De ansvarsbeløb, der fastsættes efter litra a) eller b) eller efter artikel 21, litra c), for indehavere af nukleare anlæg på en kontraherende parts territorium, samt bestemmelserne i en kontraherende parts lov i medfør af litra c), finder anvendelse på sådanne indehaveres ansvar, uanset hvor den nukleare ulykke indtræffer.

- e) En kontraherende part kan gøre transit af nuklear substans gennem sit territorium betinget af, at vedkommende fremmede anlægsindehavers maksimale ansvarsbeløb forhøjes, såfremt det skønnes, at beløbet ikke er

tilstrækkeligt til at dække faren for en nuklear ulykke under denne transit: det således forhøjede maksimale beløb må dog ikke overstige det maksimale ansvarsbeløb, som gælder for indehavere af nukleare anlæg beliggende på den pågældende parts eget territorium.

f) Litra e) gælder ikke for

i) søtransport, hvor der efter folkeretten er ret til at søge nødhavn i den pågældende kontraherende parts havne eller ret til uskadelig passage gennem dens territorium, eller

ii) lufttransport, hvor der i henhold til overenskomst eller efter folkeretten er ret til at flyve over eller lande på den pågældende kontraherende parts territorium.

g) I tilfælde, hvor denne konvention gælder for en ikke-kontraherende stat i overensstemmelse med artikel 2, litra a), nr. iv), kan en kontraherende part fastsætte ansvarsbeløb i forbindelse med nuklear skade, der er lavere end de minimumsbeløb, der er fastsat i medfør af denne artikel eller artikel 21, litra c), for så vidt en sådan stat ikke giver modsvarende fordele af tilsvarende størrelse.

h) Renter og sagsomkostninger, der tilkendes af en domstol i erstatnings-søgsmål i medfør af denne konvention, betragtes ikke som erstatning i denne konventions forstand og betales af indehaveren ud over de beløb, for hvilke han er ansvarlig henhold til denne artikel.

i) De i denne artikel omhandlede beløb kan omregnes til de enkelte staters valutaer i afrundede tal.

j) Hver kontraherende part sikrer, at personer, der har lidt nuklear skade, kan gøre deres ret til erstatning gældende uden at skulle anlægge særskilt søgsmål for hver kilde til erstatningsmidler.«

I. Artikel 8 affattes således:

»a) Ret til erstatning i medfør af denne konvention bortfalder eller forældes, dersom sag ikke er anlagt

i) inden 30 år fra tidspunktet for den nukleare ulykke, når der er tale om en persons død eller om skade på person

- ii) inden ti år fra tidspunktet for den nukleare ulykke, når der er tale om al anden nuklear skade.

- b) Der kan imidlertid ved national lov fastsættes en tidsfrist, der er længere end de i litra a), nr. i) eller ii), fastsatte, dersom den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, har truffet foranstaltninger til at dække indehaverens ansvar med hensyn til erstatningssøgsmål, der er påbegyndt efter udløbet af fristerne i litra a), nr. i) eller ii), og inden for den længere tidsfrist.

- c) Er der fastsat en længere frist i overensstemmelse med litra b), må et erstatningssøgsmål, der indledes inden for denne frist, i intet tilfælde påvirke den ret til erstatning i medfør af denne konvention, som tilkommer nogen, der har anlagt sag mod anlægsindehaveren
  - i) inden 30-års-fristen, når der er tale om en persons død eller om skade på person
  - ii) inden for tiårsfristen, når der er tale om al anden nuklear skade.

- d) Der kan ved national lov fastsættes en frist for bortfald eller forældelse af erstatningsretten på ikke under tre år, således at fristen regnes enten fra det tidspunkt, hvor den, der har lidt den nukleare skade, fik kendskab til såvel den nukleare skade som den ansvarlige indehaver, eller fra det tidspunkt, hvor skadelidte med rimelighed burde have haft et sådant kendskab, idet dog de frister, der er fastsat i henhold til litra a) og b), ikke må overskrides.

- e) I tilfælde, hvor artikel 13, litra f), nr. ii), finder anvendelse, bortfalder eller forældes retten til erstatning imidlertid ikke, såfremt der inden for de i litra a), b) eller d), fastsatte frister enten
  - i) før den i artikel 17 omhandlede internationale domstol har truffet afgørelse, er rejst sag ved en af de domstole, blandt hvilke den internationale domstol kan vælge; såfremt den internationale domstol bestemmer, at den kompetente domstol er en anden end den, ved hvilken sagen allerede er anlagt, kan den fastsætte en frist, inden for hvilken sagen skal være anlagt ved den således udpegede kompetente domstol, eller

- ii) er rettet anmodning til en kontraherende part om at foranledige, at der af den internationale domstol træffes afgørelse om, hvilken domstol der skal være kompetent ifølge artikel 13, litra f), nr. ii), og sag anlægges efter en sådan afgørelse inden for den tidsfrist, som den internationale domstol måtte fastsætte.

- f) Medmindre andet er bestemt ved national lov, kan enhver person, som har lidt nuklear skade ved en nuklear ulykke, og som har rejst erstatningssag inden for den i denne artikel bestemte tidsfrist, ændre sit krav som følge af enhver forværring af den nukleare skade efter udløbet af denne frist, forudsat at endelig dom ikke forinden er afsagt af den kompetente domstol.«

J. Artikel 9 affattes således:

»Anlægsindehaveren er ikke ansvarlig for skade forvoldt ved en nuklear ulykke, som direkte skyldes krigshandling, fjendtligheder, borgerkrig, eller oprør.«

K. Artikel 10 affattes således:

- »a) Til dækning af ansvaret i medfør af denne konvention stilles der krav om, at indehaveren tegner og opretholder forsikring eller anden økonomisk garanti på det beløb, der er fastsat efter artikel 7, litra a), artikel 7, litra b), eller artikel 21, litra c), af en type og på vilkår, der fastsættes af den kompetente offentlige myndighed.

- b) Når indehaverens ansvar ikke er begrænset til et bestemt beløb, fastsætter den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, en grænse for den økonomiske garanti, som den ansvarlige indehaver skal stille, forudsat at denne grænse ikke er lavere end det beløb, der er fastsat i artikel 7, litra a), eller artikel 7, litra b).

- c) Den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, sikrer udbetalingen af erstatning for nuklear skade, som det påhviler indehaveren at udrede, ved at stille de nødvendige midler til rådighed, i den udstrækning forsikring eller anden økonomisk garanti ikke foreligger eller er utilstrækkelig til at dække en sådan erstat-

ning, således at der er dækning for et beløb, der ikke må være mindre end det beløb, der er fastsat i artikel 7, litra a), eller artikel 21, litra c).

- d) Ingen forsikrer eller anden økonomiske garant må midlertidigt eller endeligt kunne bringe den i litra a) eller b) nævnte forsikring eller anden økonomiske garanti til ophør uden skriftligt at have givet meddelelse med mindst to måneders varsel til den kompetente offentlige myndighed eller, for så vidt forsikringen eller den økonomiske garanti vedrører transport af nuklear substans, så længe den pågældende transport varer.
- e) De fra forsikring, genforsikring eller anden økonomisk garanti hidrørende beløb må kun anvendes til erstatning for nuklear skade forvoldt ved en nuklear ulykke.«

L. Artikel 12 affattes således:

»Erstatning, som skal udbetales i medfør af denne konvention, forsikrings- og genforsikringspræmier, beløb hidrørende fra forsikring, genforsikring eller anden økonomisk garanti, som kræves i medfør af artikel 10, samt de i artikel 7, litra h), omhandlede renter og sagsomkostninger skal frit kunne overføres mellem de kontraherende parters valutaområder.«

M. Artikel 13 affattes således:

- »a) Medmindre andet er bestemt i denne artikel, kan søgsmål i medfør af artikel 3, artikel 4 og artikel 6, litra a), alene påkendes ved domstolene i den kontraherende stat, på hvis territorium den nukleare ulykke fandt sted.
- b) Dersom en nuklear ulykke finder sted i en kontraherende parts eksklusive økonomiske zone eller, når en sådan zone ikke er fastlagt, i et område, der ikke går uden for grænserne for en eksklusiv økonomisk zone, hvis en sådan skulle blive fastlagt, kan søgsmål vedrørende nuklear skade forvoldt ved denne nukleare ulykke alene påkendes i medfør af denne konvention ved den pågældende parts domstole, dog forudsat at organisationens generalsekretær har modtaget anmeldelse om et sådant område fra den pågældende kontraherende part forud for den nukleare ulykke. Intet i dette litra må fortolkes, som om det giver ret til at udøve kompetence eller til at afgrænse et havområde på en måde, der strider mod international havret.

- c) Dersom en nuklear ulykke finder sted uden for de kontraherende parts territorium eller i et område, om hvilket der ikke er foretaget nogen anmeldelse i medfør af litra b), eller dersom ulykkesstedet ikke med sikkerhed kan fastslås, kan sådanne søgsmål alene påkendes ved den kontraherende parts domstole, på hvis territorium den ansvarlige indehavers anlæg er beliggende.

- d) Dersom en nuklear ulykke finder sted i et område, for hvilket omstændighederne i artikel 17, litra d), gør sig gældende, påkendes søgsmål vedrørende ulykken ved de domstole, som den i artikel 17 omhandlede internationale domstol på begæring af en berørt kontraherende part udpeger som domstolene hos den kontraherende part, der har den nærmeste tilknytning til ulykken og er mest berørt af ulykkens følger.

- e) Hverken udøvelsen af kompetence i henhold til denne artikel eller anmeldelsen om et område i medfør af litra b), skaber ret eller pligt eller danner præcedens med hensyn til afgrænsning af havområder mellem stater med kyster over for eller ved siden af hinanden.

- f) Dersom påkendelsen i medfør af litra a), b) eller c), ville tilkomme domstolene hos mere end én kontraherende part, tilfalder kompetencen
  - i) hvis den nukleare ulykke finder sted delvis uden for nogen kontraherende parts territorium og delvis på én enkelt kontraherende parts territorium, domstolene hos sidstnævnte kontraherende part, og

  - ii) i alle andre tilfælde de domstole, som den i artikel 17 omhandlede internationale domstol på begæring af en berørt kontraherende part udpeger som domstolene hos den kontraherende part, der har den nærmeste tilknytning til ulykken og er mest berørt af ulykkens følger.

- g) Den kontraherende part, hvis domstole har kompetencen, sikrer i forbindelse med søgsmål om erstatning for nuklear skade:
  - i) at enhver stat kan anlægge sag på vegne af personer, der har lidt nuklear skade, når disse er statsborgere i den pågældende stat eller har deres bopæl eller opholdssted på denne stats territorium og har givet deres samtykke dertil, og

- ii) at enhver person kan anlægge sag i medfør af denne konvention for at gøre rettigheder gældende, der er erhvervet ved subrogation eller overdragelse.

- h) Den kontraherende part, hvis domstole er kompetente i medfør af denne konvention, sikrer, at kun én af dens domstole har kompetence til at påkende sager i forbindelse med en given nuklear ulykke, idet kriterierne for udvælgelsen af denne domstol fastlægges i den pågældende kontraherende parts nationale lov.

- i) Domme, som efter domsforhandling eller udeblivelse er afsagt af den i medfør af denne artikel kompetente domstol, er, når de er eksigible i henhold til den af domstolen anvendte ret, tillige eksigible på enhver af de øvrige kontraherende parters territorium, så snart de af den pågældende kontraherende part krævede formaliteter er opfyldt. Sagens realitet må ikke efterprøves på ny. Denne bestemmelse finder ikke anvendelse på domme, som kun er foreløbigt eksigible.

- j) Såfremt der anlægges sag mod en kontraherende part i medfør af denne konvention, kan den pågældende kontraherende part, bortset fra eksekutionsskridt, ikke påberåbe sig jurisdiktionel immunitet over for den i medfør af denne artikel kompetente domstol.«

N. Artikel 14, litra b), affattes således:

- »b) Ved »national ret« og »national lov (lovgivning)« forstås den ret eller den lov (lovgivning), som gælder i den stat, hvis domstole i henhold til denne konvention er kompetente til at påkende krav opstået ved en nuklear ulykke, bortset fra lovvalgsregler. Denne ret og lov (lovgivning) finder anvendelse på alle spørgsmål af såvel materiel-retlig som processuel art, for hvilke denne konvention ikke indeholder særlige bestemmelser.«

O. Artikel 15, litra b), affattes således:

- »b) For så vidt erstatning for nuklear skade overstiger de i artikel 7, litra a), fastsatte 700 mio. EUR, vil enhver sådan foranstaltning i en hvilken som helst form kunne træffes under anvendelse af vilkår, som kan afvige fra denne konventions bestemmelser.«

P. Efter artikel 16 indføres følgende nye artikel 16a:

»Artikel 16a

Denne konvention berører ikke en kontraherende parts rettigheder og pligter i henhold til de almindelige folkeretlige regler.«

Q. Artikel 17 affattes således:

- »a) Opstår der strid mellem to eller flere kontraherende parter om denne konventions fortolkning eller anvendelse, rådfører stridens parter sig med hinanden med henblik på at bilægge striden ved forhandling eller anden mindelig løsning.
- b) Bilægges en strid som omhandlet i litra a) ikke inden seks måneder efter, at en af stridens parter har erkendt dens eksistens, mødes de kontraherende parter for at bistå de berørte parter med at finde en mindelig løsning.
- c) Dersom striden ikke er bilagt inden tre måneder efter datoen for det i litra b) omhandlede møde, forelægges striden på begæring af en af dens parter for Den Europæiske Domstol for Atomenergi (European Nuclear Energy Tribunal), der blev oprettet ved konventionen af 20. december 1957 om tilvejebringelse af sikkerhedskontrol på atomenergiens område.
- d) Uenigheder om afgrænsning af havområder falder uden for denne konventions anvendelsesområde.«

R. Artikel 18 affattes således:

- »a) Forbehold med hensyn til en eller flere af denne konventions bestemmelser kan tages på et hvilket som helst tidspunkt forud for ratifikationen, accepten, godkendelsen eller tiltrædelsen af denne konvention eller forud for meddelelsen i medfør af artikel 23 for ethvert af de i meddelelsen omhandlede territorier; forbeholdene kan kun tilstedes, hvis deres ordlyd udtrykkeligt er godkendt af signatarmagterne.
- b) En sådan godkendelse kræves dog ikke af en signatarmagt, som ikke selv har ratificeret, accepteret eller godkendt denne konvention inden for et tidsrum af et år efter den dato, hvor organisationens generalsekretær har

underrettet den pågældende signatarmagt om et sådant forbehold i overensstemmelse med artikel 24.

- c) Ethvert forbehold, der er accepteret i henhold til denne artikel, kan på et hvilket som helst tidspunkt tilbagekaldes ved meddelelse stilet til organisationens generalsekretær.«

S. Artikel 19 affattes således:

- »a) Denne konvention skal ratificeres, accepteres eller godkendes. Ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenterne deponeres hos organisationens generalsekretær.
- b) Denne konvention træder i kraft, når mindst fem signatarmagter har deponeret deres ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenter. For hver signatarmagt, som derefter ratificerer, accepterer eller godkender denne konvention, træder den i kraft ved deponeringen af ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumentet.«

T. Artikel 20 affattes således:

»Ændringer i denne konvention vedtages ved indbyrdes overenskomst mellem alle kontraherende parter. De træder i kraft, når de er ratificeret, accepteret eller godkendt af to tredjedele af de kontraherende parter. For hver kontraherende part, der derefter ratificerer, accepterer eller godkender ændringerne, træder de i kraft på datoen for denne ratifikation, accept eller godkendelse.«

U. I artikel 21 tilføjes der følgende nye litra c):

- »c) Uanset artikel 7, litra a), kan regeringen i et land, som ikke har undertegnet denne konvention, men som tiltræder den efter den 1. januar 1999, ved lov fastsætte, at indehaverens ansvar for nuklear skade forvoldt ved en given nuklear ulykke i en periode på højst fem år fra vedtagelsen af protokollen af ... (dato) om ændring af denne konvention kan begrænses til et overgangsbeløb på ikke under 350 mio. EUR for så vidt angår en nuklear ulykke, der finder sted i denne periode.«

V. I artikel 22 bliver litra c) til litra d), og der indsættes følgende nye litra c):

»c) De kontraherende parter rådfører sig med hinanden ved udløbet af hver femårsperiode efter denne konventions ikrafttrædelsesdato om alle de spørgsmål af fælles interesse, som anvendelsen af denne konvention rejser, og særlig om det hensigtsmæssige i at forhøje ansvarsbeløbene og den økonomiske garanti.«

W. Artikel 23, litra b), affattes således:

»b) Enhver signatarmagt eller kontraherende part kan ved sin undertegnelse, ratifikation, accept, godkendelse eller tiltrædelse af denne konvention eller på ethvert senere tidspunkt meddele organisationens generalsekretær, at denne konvention skal finde anvendelse på sådanne af dens territorier, herunder territorier, for hvis internationale forbindelser den er ansvarlig, for hvilke denne konvention ikke finder anvendelse i medfør af litra a), og som er nævnt i meddelelsen. Enhver sådan meddelelse kan for så vidt angår et hvilket som helst af de deri nævnte territorier tilbagekaldes med et års varsel herom til organisationens generalsekretær.«

X. Artikel 24 affattes således:

»Organisationens generalsekretær underretter alle signatarmagter og regeringer om modtagelsen af ethvert dokument vedrørende ratifikation, accept, godkendelse, tiltrædelse eller tilbagekaldelse samt om enhver meddelelse i medfør af artikel 13, litra b), og artikel 23 og om styrelseskomitéens beslutninger i medfør af artikel 1, litra a), nr. ii), artikel 1, litra a), nr. iii), og artikel 1, litra b). Han underretter dem ligeledes om denne konventions ikrafttrædelsesdato, om ordlyden af vedtagne ændringer i konventionen og om sådanne ændrings ikrafttrædelsesdato samt om ethvert forbehold taget i henhold i artikel 18.«

Y. I nedennævnte artikler ændres »skade« til »nuklear skade«:

— artikel 4, litra a) og b)

— artikel 5, litra a) og c)

— artikel 6, litra a), b), d), f) og h).

Z. I den franske udgave ændres i artikel 4, første punktum, ordet »stockage« til »entrepotage«, og i litra a) i samme artikel ændres ordet »transportées« til »en cours de transport«. I den engelske udgave ændres i artikel 6, litra h), ordet »workmen's« til »workers«.

AA. Konventionens bilag II udgår.

II.

- a) I forholdet mellem parterne i denne protokol udgør protokollens bestemmelser en integrerende del af konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982 (i det følgende benævnt »konventionen«), som herefter skal betegnes som »konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964, ved protokol af 16. november 1982 og ved protokol af ...«.
- b) Denne protokol skal ratificeres, accepteres eller godkendes. Instrumenter for ratifikation, accept eller godkendelse af denne protokol deponeres hos generalsekretæren for Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling.
- c) De stater, som undertegner denne protokol, og som allerede har ratificeret eller tiltrådt konventionen, erklærer, at de har til hensigt at ratificere, acceptere eller godkende denne protokol så snart som muligt. De øvrige stater, som undertegner denne protokol, forpligter sig til at ratificere, acceptere eller godkende den samtidig med, at de ratificerer konventionen.
- d) Denne protokol er åben for tiltrædelse efter bestemmelserne i konventionens artikel 21. Tiltrædelser af konventionen godtages kun, hvis de ledsages af en tiltrædelse af denne protokol.
- e) Denne protokol træder i kraft efter bestemmelserne i konventionens artikel 20.
- f) Generalsekretæren for Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling underretter alle signatarstater og tiltrædende regeringer om modtagelse af instrumenter for ratifikation, accept, godkendelse eller tiltrædelse af denne protokol.

PROTOKOL

om ændring af Tillægskonventionen af 31. januar 1963 til konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982

REGERINGERNE i Forbundsrepublikken Tyskland, Kongeriget Belgien, Kongeriget Danmark, Kongeriget Spanien, Republikken Finland, Den franske Republik, Den italienske Republik, Kongeriget Norge, Kongeriget Nederlandene, Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, Republikken Slovenien, Kongeriget Sverige og Det schweiziske Forbund, er

UNDER HENSYN TIL, at visse bestemmelser i Konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982, er blevet ændret ved protokol afsluttet i Paris den 12. februar 2004, og som de har undertegnet,

UNDER HENSYN TIL, at det også er ønskeligt at ændre Tillægskonventionen af 31. januar 1963 til konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982,

BLEVET ENIGE om følgende:

I.

Tillægskonventionen af 31. januar 1963 til konventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982, ændres på følgende måde:

A. Andet afsnit i præamblen erstattes af følgende tekst:

    som er parter i den den 29. juli 1960 inden for rammerne af Organisationen for Europæisk Økonomisk Samarbejde, nu Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling, afsluttede konvention om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, som ændret ved tillægsprotokol afsluttet i Paris den 28. januar 1964, ved protokol afsluttet i Paris den 16. november 1982 og ved protokol afsluttet i Paris den 12. februar 2004 (herefter benævnt ”Pariskonventionen”),

B. Artikel 2 erstattes af følgende tekst:

Artikel 2

a) Den ved denne konvention fastlagte ordning finder anvendelse på nuklear skade, for så vidt ansvaret i medfør af Pariskonventionen påhviler indehaveren af et nukleart anlæg, som anvendes til fredelige formål, og som er beliggende på territorium hørende til en i denne konvention deltagende part (i det følgende kaldet ”kontraherende part”), og skaden er lidt

- i) på en kontraherende parts territorium, eller
- ii) på eller over havområder, der ligger uden for en kontraherende parts søterritorium,
  - 1. om bord i eller af et skib, der sejler under en kontraherende parts flag, eller om bord i eller af et luftfartøj registreret på en kontraherende parts territorium, eller på eller af en kunstig ø, et kunstigt anlæg eller en kunstig konstruktion under en kontraherende parts jurisdiktion, eller
  - 2. af en statsborger i en kontraherende part,

dog ikke skade lidt i eller over søterritorium tilhørende en stat, der ikke er en kontraherende part, eller

- iii) i eller over en kontraherende parts eksklusive økonomiske zone eller på en kontraherende parts kontinentalsokkel i forbindelse med udnyttelse eller udforskning af den eksklusive økonomiske zones eller kontinentalsoklens naturrigdomme,

og under forudsætning af, at en kontraherende parts domstole er kompetente i medfør af Pariskonventionen.

b) Enhver signatarmagt eller tiltrædende regering kan ved sin undertegnelse eller tiltrædelse af denne konvention eller ved deponeringen af sit ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrument erklære, at fysiske personer eller visse kategorier heraf, som efter dens lovgivning anses for at have deres normale opholdssted på dens territorium, er ligestillede med dens egne statsborgere, for så vidt angår anvendelsen af denne artikels litra a), pkt. ii), nr. 2.

c) I denne artikel indbefatter udtrykket ”statsborger i en kontraherende part” en kontraherende part og dens forvaltningsmæssige underafdelinger såvel som alle offentlige og private selskaber, stiftelser og foreninger, som er hjemmehørende på en kontraherende parts territorium.

C. Artikel 3 erstattes af følgende tekst:

Artikel 3

- a) De kontraherende parter garanterer under de i denne konvention fastlagte vilkår, at erstatning for den i artikel 2 omhandlede nukleare skade vil blive ydet indtil et beløb af 1.500 millioner euro for hver nuklear ulykke, dog med forbehold af anvendelsen af artikel 12a.
- b) Sådan erstatning skal tilvejebringes:
- i) indtil et beløb på ikke under 700 millioner euro fastsat ved lov i den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, af midler hidrørende fra forsikring eller anden økonomisk sikkerhed eller fra offentlige midler tilvejebragt i medfør af Pariskonventionens artikel 10, litra c), som indtil 700 millioner euro fordeles i overensstemmelse med Pariskonventionen;
  - ii) mellem det i denne artikels litra b), pkt. i), nævnte beløb og 1.200 millioner euro, af offentlige midler, som stilles til rådighed af den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende;
  - iii) mellem 1.200 millioner euro og 1.500 millioner euro, af offentlige midler, som stilles til rådighed af de kontraherende parter i overensstemmelse med de i artikel 12 fastsatte bidragsregler, idet dette beløb forhøjes i overensstemmelse med den i artikel 12a omhandlede mekanisme.
- c) Hver kontraherende part skal til dette formål enten:
- i) i sin lovgivning fastsætte, at indehaverens ansvar ikke er under det i denne artikels litra a) omhandlede beløb, samt bestemme, at ansvaret dækkes af alle de i denne artikels litra b) omhandlede midler, eller
  - ii) i sin lovgivning fastsætte indehaverens ansvar til et beløb af mindst samme størrelse som det i medfør af denne artikels litra b), pkt. i), eller Pariskonventionens artikel 7, litra b), fastsatte samt for så vidt angår beløb ud over det således fastsatte og indtil det i denne artikels litra a) omhandlede beløb bestemme, at de i denne artikels litra b), pkt. i), ii) og iii), omhandlede offentlige midler skal stilles til rådighed på anden måde end som dækning for anlægsindehaverens ansvar, dog således at de i denne konvention fastsatte materielle og processuelle bestemmelser ikke berøres derved.
- d) Indehaverens forpligtelse til at betale erstatning, renter og omkostninger af offentlige midler, der er tilvejebragt i overensstemmelse med denne artikels litra b), pkt. ii) og iii), og litra g), skal kun kunne gennemtvinges mod indehaveren, såfremt og når sådanne midler virkelig er stillet til rådighed.
- e) Hvis en stat gør brug af den efter Pariskonventionens artikel 21, litra c), fastsatte valgmulighed, kan den kun blive en kontraherende part i denne konvention, hvis den drager omsorg for, at der vil være midler til rådighed til dækning af forskellen mellem det beløb, som indehaveren er ansvarlig for, og 700 millioner euro.

f) De kontraherende parter forpligter sig til ved gennemførelsen af denne konvention at undlade at gøre brug af den i artikel 15, litra b), i Pariskonventionen hjemlede adgang til at anvende særlige vilkår, bortset fra de i denne konvention hjemlede særlige vilkår, med hensyn til erstatning for nuklear skade tilvejebragt af de i denne artikels litra a) nævnte midler.

g) De i Pariskonventionens artikel 7, litra h), omhandlede renter og sagsomkostninger skal betales ud over de i denne artikels litra b) nævnte beløb. De skal bæres af

- i) den ansvarlige indehaver, for så vidt de vedrører erstatning af de i denne artikels litra b), pkt. i), nævnte midler;
- ii) den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, op til det beløb, der stilles til rådighed af denne kontraherende part, for så vidt de vedrører erstatning af de i denne artikels litra b), pkt. ii), nævnte midler;
- iii) de kontraherende parter i fællesskab, for så vidt de vedrører erstatning af de i denne artikels litra b), pkt. iii), nævnte midler.

h) De beløb, som nævnes i denne konvention, omregnes til den kontraherende parts nationale valuta, hvis domstole er kompetente, i overensstemmelse med værdien af denne valuta på datoen for den nukleare ulykke, medmindre der for en given ulykke ved aftale mellem de kontraherende parter er fastsat en anden dato.

D: Artikel 4 slettes.

E: Artikel 5 erstattes af følgende tekst:

Artikel 5

Hvor den ansvarlige indehaver har regresret ifølge Pariskonventionens artikel 6, litra f), skal de kontraherende parter i denne konvention have samme regresret i det omfang, hvori offentlige midler er stillet til rådighed i henhold til artikel 3, litra b) og g).

F: Artikel 6 erstattes af følgende tekst:

Artikel 6

Ved beregningen af de offentlige midler, der skal tilvejebringes i medfør af denne konvention, skal der kun tages hensyn til erstatningskrav, som gøres gældende inden 30 år fra tidspunktet for den nukleare ulykke i tilfælde af dødsfald eller personskade, og ti år fra tidspunktet for den nukleare ulykke i alle andre tilfælde af nuklear skade. Denne frist forlænges endvidere i de tilfælde og på de vilkår, der omhandles i Pariskonventionens artikel 8, litra e). Ændringer i fremsatte krav efter den nævnte periodes udløb skal ligeledes tages i betragtning under de i Pariskonventionens artikel 8, litra f), nævnte betingelser.

E. Artikel 7 erstattes af følgende tekst:

Artikel 7

I tilfælde, hvor en kontraherende part gør brug af den ved Pariskonventionens artikel 8, litra d), hjemlede beføjelse, skal fristen være tre år enten fra det tidspunkt, da skadelidte kendte såvel skaden som den ansvarlige indehaver, eller fra det tidspunkt, da han med rimelighed burde have haft sådant kendskab.

B. Artikel 8 erstattes af følgende tekst:

Artikel 8

Enhver, som er berettiget til at nyde godt af denne konventions bestemmelser, har krav på fuld erstatning i overensstemmelse med national ret for nuklear skade, der påføres ham. Såfremt den samlede skade overstiger eller kan formodes at ville overstige 1.500 millioner euro, kan enhver kontraherende part dog fastsætte rimelige kriterier for fordeling af det erstatningsbeløb, der er til rådighed ifølge konventionen. Disse kriterier skal anvendes uden hensyn til midlernes oprindelse og – med forbehold af bestemmelserne i artikel 2 – uden forskelsbehandling begrundet i skadelidtes nationalitet, bopæl eller opholdssted.

I. Artikel 9 erstattes af følgende tekst:

Artikel 9

a) Den kontraherende part, hvis domstole er kompetente, fastsætter udbetalingsreglerne for de offentlige midler, der ifølge konventionen skal stilles til rådighed.

b) Enhver kontraherende part skal drage omsorg for, at personer, der har lidt nuklear skade, kan gennemføre deres erstatningskrav uden at måtte anlægge forskellige søgsmål under hensyn til oprindelsen af de midler, som erstatningen skal betales med.

c) En kontraherende part er forpligtet til at stille de i artikel 3, litra b), pkt. iii), omhandlede midler til rådighed, så snart erstatningsbeløbet i medfør af konventionen når summen af de i artikel 3, litra b), pkt. i) og ii), nævnte beløb, uanset om de midler, der skal tilvejebringes af indehaveren, stadig er til rådighed, eller om indehaverens ansvar ikke er beløbsbegrænset.

J. Artikel 10 erstattes af følgende tekst:

Artikel 10

a) Den kontraherende part, hvis domstole er kompetente, skal underrette de andre kontraherende parter om en indtruffen nuklear ulykke og omstændighederne ved denne, så snart det fremgår, at den af ulykken forvoldte nukleare skade overstiger eller kan formodes at ville overstige summen

af de i artikel 3, litra b), pkt. i) og ii), fastsatte beløb. De kontraherende parter skal uden opsættelse tage alle fornødne skridt til at fastsætte fremgangsmåden for afviklingen af deres indbyrdes forhold i denne henseende.

b) Den kontraherende part, hvis domstole er kompetente, er alene berettiget til at anmode de øvrige kontraherende parter om at stille de i artikel 3, litra b), pkt. iii), og litra g) omtalte offentlige midler til rådighed og har alene kompetence til at udbetale sådanne midler.

c) Den ovenfor nævnte kontraherende part skal i påkommende tilfælde gøre den i artikel 5 omhandlede regresret gældende for de andre kontraherende parter, som har stillet offentlige midler til rådighed i henhold til artikel 3, litra b), pkt. iii), og litra g).

d) Forlig, der i overensstemmelse med de ved national lovgivning fastsatte betingelser indgås med hensyn til betaling af erstatning for nuklear skade med de i artikel 3, litra b), pkt. ii) og iii), omtalte offentlige midler, skal anerkendes af de øvrige kontraherende parter, og domme afsagt af de kompetente domstole vedrørende sådan erstatning skal kunne fuldbyrdes på de andre kontraherende parters territorium i overensstemmelse med bestemmelserne i Pariskonventionens artikel 13, litra i).

K. Artikel 11 erstattes af følgende tekst:

Artikel 11

a) Såfremt påkendelsesretten tilkommer domstolene i en anden kontraherende part end den, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, stilles de i artikel 3, litra b), pkt. ii), og litra g) omhandlede offentlige midler til rådighed af den førstnævnte kontraherende part. Den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, refunderer den anden kontraherende part de udbetalte beløb. De to kontraherende parter træffer aftale om den nærmere fremgangsmåde ved refusionen.

b) Hvis mere end en kontraherende part skal stille offentlige midler til rådighed i henhold til artikel 3, litra b), pkt. ii), og litra g), finder bestemmelserne i den artikels litra a) anvendelse *mutatis mutandis*. Grundlaget for refusionen er det omfang, hvori den enkelte indehaver har bidraget til den nukleare ulykke.

c) Efter at en nuklear ulykke er sket, skal den kontraherende part, hvis domstole er kompetente, rådføre sig med den kontraherende part, på hvis territorium den ansvarlige indehavers nukleare anlæg er beliggende, med hensyn til udfærdigelse af lovbestemmelser eller forvaltningsforskrifter vedrørende erstatningens beskaffenhed, form og omfang, den nærmere fremgangsmåde, efter hvilken de i artikel 3, litra b), pkt. ii), og litra g), omtalte offentlige midler skal stilles til rådighed, og – om nødvendigt – kriterier for fordeling af midlerne. Den skal endvidere træffe alle foranstaltninger, som er nødvendige for at give sidstnævnte part adgang til at intervenere i retsforhandlingerne og til at deltage i ethvert forlig om erstatning.

L. Artikel 12 erstattes af følgende tekst:

Artikel 12

a) De kontraherende parter skal stille de i artikel 3, litra b), pkt. iii), omhandlede offentlige midler til rådighed efter følgende fordelingsregler:

- i) 35 pct. af ydelsen fordeles på grundlag af forholdet mellem hver enkelt kontraherende parts bruttonationalprodukt efter gældende priser og summen af samtlige kontraherende parters bruttonationalprodukter efter gældende priser, således som disse bruttonationalprodukter er angivet i den af Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling offentliggjorte officielle statistik for året forud for det år, hvori den nukleare ulykke indtræffer;
- ii) 65 pct. af ydelsen fordeles på grundlag af forholdet mellem den termiske effekt af de på hver enkelt kontraherende parts territorium værende reaktorer og den samlede termiske effekt af de på alle de kontraherende parters territorier værende reaktorer. Udregningen heraf foretages på grundlag af reaktorenes termiske effekt, således som den på ulykkens tidspunkt står opført i de i artikel 13 omtalte fortegnelser; en reaktor kan dog kun medtages i sådan udregning fra den dag, hvor den for første gang bliver kritisk, og en reaktor skal udelukkes fra udregningen, når alt nukleart brændsel permanent er fjernet fra reaktorkernen og er sikkert oplagret i overensstemmelse med godkendte procedurer.

b) Ved ”termisk effekt” forstås i denne konvention:

- i) før meddelelsen af endelig tilladelse til drift, den beregnede termiske effekt;
- ii) efter meddelelsen af sådan tilladelse, den af de kompetente nationale myndigheder godkendte termiske effekt.

M. Efter artikel 12 indsættes følgende nye artikel 12a:

Artikel 12a

a) I tilfælde af tiltrædelse til denne konvention forhøjes de i artikel 3, litra b), pkt. iii), nævnte offentlige midler med:

- i) 35 pct. af et beløb, der fastsættes ved på ovennævnte beløb at anvende forholdet mellem den tiltrædende parts bruttonationalprodukt efter gældende priser og summen af samtlige kontraherende parters bruttonationalprodukter efter gældende priser undtagen den tiltrædende parts bruttonationalprodukt, og
- ii) 65 pct. af et beløb, der fastsættes ved på ovennævnte beløb at anvende forholdet mellem den termiske effekt af de på den tiltrædende parts territorium værende reaktorer og den samlede termiske effekt af de på alle de kontraherende parters territorier værende reaktorer undtagen den for den tiltrædende part gældende termiske effekt.

b) Det i litra a) omhandlede forhøjede beløb rundes op til det nærmeste beløb udtrykt i tusind euro.

c) Den tiltrædende parts bruttonationalprodukt bestemmes i overensstemmelse med den af Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling offentliggjorte officielle statistik for året forud for det år, hvori tiltrædelsen træder i kraft.

d) Den tiltrædende parts termiske effekt bestemmes i overensstemmelse med den fortegnelse over nukleare anlæg, som partens regering tilstiller den belgiske regering i medfør af artikel 13, litra b); en reaktor kan dog kun medtages i udregningen af bidragene i medfør af denne artikels litra a), pkt. ii), fra den dag, hvor den for første gang bliver kritisk, og en reaktor skal udelukkes fra udregningen, når alt nukleart brændsel permanent er fjernet fra reaktorkernen og er sikkert oplagret i overensstemmelse med godkendte procedurer.

N. Litra a), b), f) og i) i artikel 13 erstattes af følgende tekst:

Artikel 13

a) Hver kontraherende part skal drage omsorg for, at alle på dens territorium beliggende nukleare anlæg, som anvendes til fredelige formål, og som omfattes af definitionen i Pariskonventionens artikel 1, opføres i en fortegnelse.

b) Til dette formål skal enhver signatarmagt eller tiltrædende regering ved deponeringen af sit ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrument meddele den belgiske regering detaljerede oplysninger om sådanne anlæg.

f) Såfremt en kontraherende part mener, at de af en anden kontraherende part meddelte oplysninger eller en ændring, som skal foretages i fortegnelsen, ikke opfylder bestemmelserne i denne artikel, kan den kun fremsætte indsigelser ved at stille dem til den belgiske regering inden tre måneder fra det tidspunkt, på hvilket den har modtaget meddelelse i overensstemmelse med denne artikels litra h).

i) Den i denne artikel omtalte fortegnelse består af samtlige i denne artikels litra b), c), d) og e) omhandlede oplysninger og ændringer; dog skal indsigelser fremsat i overensstemmelse med denne artikels litra f) og g), såfremt de godtages, have tilbagevirkning til det tidspunkt, da de blev rejst.

O. Artikel 14 erstattes af følgende tekst:

Artikel 14

a) Hvor intet andet er fastsat i denne konvention, kan enhver kontraherende part udøve de beføjelser, der er tillagt den i medfør af Pariskonventionen, og bestemmelser truffet i henhold hertil kan gøres gældende mod de øvrige kontraherende parter som grundlag for, at de i artikel 3, litra b), pkt. ii) og iii), omtalte offentlige midler skal stilles til rådighed.

b) Bestemmelser, som er truffet af en kontraherende part i henhold til Pariskonventionens artikel 2, litra b), og som medfører, at de i artikel 3, litra b), pkt. ii) og iii), nævnte offentlige midler skal stilles til rådighed, kan ikke gøres gældende mod nogen anden kontraherende part, som ikke har givet sit samtykke dertil.

c) Intet i denne konvention er til hinder for, at en kontraherende part træffer bestemmelser, der går ud over Pariskonventionens og denne konventions anvendelsesområde; sådanne bestemmelser kan dog ikke påføre de kontraherende parter yderligere forpligtelser, for så vidt angår deres offentlige midler.

d) Såfremt alle de kontraherende parter i denne konvention ratificerer, accepterer, godkender eller tiltræder en anden international overenskomst om supplerende erstatning for nuklear skade, kan en kontraherende part i denne konvention anvende de midler, der skal tilvejebringes ifølge artikel 3, litra b), pkt. iii), i denne konvention, til at opfylde en forpligtelse, som den i medfør af en sådan anden overenskomst måtte have til at tilvejebringe supplerende erstatning for nuklear skade af offentlige midler.

P. Artikel 15 erstattes af følgende tekst:

Artikel 15

a) Enhver kontraherende part kan indgå overenskomst med en stat, som ikke er kontraherende part i denne konvention, om erstatning af offentlige midler for skade forvoldt ved en nuklear ulykke. Enhver kontraherende part, som har til hensigt at indgå en sådan overenskomst, skal give de andre kontraherende parter meddelelse herom. Den belgiske regering skal underrettes om indgåede overenskomster.

b) I det omfang, hvori erstatningsbetingelserne efter en sådan overenskomst ikke er gunstigere end de, som følger af regler, som den pågældende kontraherende part benytter ved anvendelsen af Pariskonventionen og denne konvention, kan skader, som er forvoldt ved en nuklear ulykke, der omfattes af denne konvention, og som skal erstattes efter en sådan overenskomst, tages i betragtning ved beregningen af den samlede ved ulykken forvoldte skade, hvor der skal ske fordeling efter reglen i artikel 8, 2. punktum.

c) Bestemmelserne i denne artikels litra a) og b) skal i intet tilfælde berøre de i artikel 3, litra b), pkt. ii) og iii), omhandlede forpligtelser for så vidt angår de kontraherende parter, der ikke har givet deres samtykke til en sådan overenskomst.

Q. Artikel 17 erstattes af følgende tekst:

Artikel 17

a) I tilfælde af, at der opstår en strid mellem to eller flere kontraherende parter om denne konventions fortolkning eller anvendelse, skal stridens parter rådføre sig med hinanden med henblik på at afgøre striden ved forhandling eller på anden mindelig måde.

b) Hvis en i litra a) omhandlet strid ikke er afgjort senest seks måneder fra det tidspunkt, hvor stridens eksistens anerkendes af en af stridens parter, skal de kontraherende parter mødes for at bistå stridens parter med at nå til en mindelig afgørelse.

c) Hvis der ikke er opnået en løsning på striden senest tre måneder efter det i litra b) omhandlede møde, skal striden på begæring af en af stridens parter forelægges den Europæiske Domstol vedrørende Nuklear Energi, der er oprettet ved konventionen af 20. december 1957 om tilvejebringelse af sikkerhedskontrol på atomenergiens område.

d) Hvis en nuklear ulykke giver anledning til en strid mellem to eller flere kontraherende parter om fortolkningen eller anvendelsen af Pariskonventionen eller denne konvention, skal proceduren for afgørelse af en sådan strid være den i artikel 17 i Pariskonventionen fastsatte procedure.

R. Artikel 18 erstattes af følgende tekst:

Artikel 18

a) Forbehold med hensyn til en eller flere af denne konventions bestemmelser kan tages på et hvilket som helst tidspunkt forud for dens ratifikation, accept eller godkendelse, såfremt deres ordlyd udtrykkeligt er godkendt af alle signatarmagterne eller, ved tiltrædelse eller ved anvendelse af bestemmelserne i artikel 21 og 24, såfremt deres ordlyd udtrykkeligt er godkendt af alle signatarmagter og tiltrædende regeringer.

b) Sådan godkendelse skal dog ikke kræves af en signatarmagt, som ikke selv har ratificeret, accepteret eller godkendt denne konvention inden for et tidsrum af tolv måneder efter det tidspunkt, da den belgiske regering i overensstemmelse med artikel 25 har underrettet den pågældende signatarmagt om et sådant forbehold.

c) Ethvert forbehold, der er godkendt i henhold til denne artikels litra a), kan på et hvilket som helst tidspunkt tilbagekaldes ved meddelelse stilet til den belgiske regering.

S. Artikel 20 erstattes af følgende tekst:

Artikel 20

a) Tillægget til denne konvention skal udgøre en integrerende bestanddel af konventionen.

b) Denne konvention skal ratificeres, accepteres eller godkendes. Ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenterne skal deponeres hos den belgiske regering.

c) Denne konvention træder i kraft tre måneder efter deponeringen af det sjette ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrument.

d) For hver signatarmagt, der ratificerer, accepterer eller godkender denne konvention efter deponeringen af det sjette ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrument, træder konventionen i

kraft tre måneder efter tidspunktet for deponeringen af den pågældende stats ratifikations-, accept eller godkendelsesinstrument.

T. Artikel 21 erstattes af følgende tekst:

Artikel 21

Ændringer i denne konvention skal vedtages ved overenskomst mellem alle de kontraherende parter. De træder i kraft, når alle kontraherende parter har ratificeret, accepteret eller godkendt dem.

U. Artikel 25 erstattes af følgende tekst:

Artikel 25

Den belgiske regering skal give meddelelse til alle signatarmagter og tiltrædende regeringer om modtagelsen af ethvert ratifikations-, accept-, godkendelses-, tiltrædelses- eller udtrædelsesinstrument. Den skal endvidere underrette dem om denne konventions ikrafttrædelsesdag, om ordlyden af ændringer i den og om sådanne ændrings ikrafttrædelsesdag, om forbehold taget i henhold til artikel 18, om enhver forhøjelse af den erstatning, der skal tilvejebringes i medfør af artikel 3, litra a), som følge af anvendelsen af artikel 12a, og alle meddelelser, som den har modtaget.

V. Tillægget erstattes af følgende tekst:

Tillæg

TIL TILLÆGSKONVENTIONEN AF 31. JANUAR 1963 TIL PARISKONVENTIONEN AF 29. JULI 1960 OM ANSVAR OVER FOR TREDJEMAND PÅ DEN NUKLEARE ENERGIS OM-RÅDE, SOM ÆNDRET VED TILLÆGSPROTOKOL AF 28. JANUAR 1964, VED PROTOKOL AF 16. NOVEMBER 1982 OG VED PROTOKOL AF 12. FEBRUAR 2004

De kontraherende parters regeringer erklærer, at erstatning for nuklear skade forvoldt ved en nuklear ulykke, der ikke omfattes af Tillægskonventionen, udelukkende fordi det pågældende nukleare anlæg på grund af sin anvendelse ikke er optaget på den i Tillægskonventionens artikel 13 nævnte fortegnelse (herunder indbefattet det tilfælde, at en eller flere, men ikke alle regeringerne, anser anlægget som faldende uden for Pariskonventionen)

- skal ydes, uden at der gøres forskel mellem statsborgerne i de i Tillægskonventionen kontraherende parter; og
- ikke må begrænses til et beløb under 1.500 millioner euro.

Endvidere vil disse regeringer, såfremt det ikke allerede er tilfældet, bestræbe sig på at udvirke, at reglerne for erstatning til personer, som lider skade forvoldt af sådanne ulykker, kommer til

at svare så nøje som muligt til de regler, som gælder for nukleare ulykker, der indtræffer i forbindelse med nukleare anlæg, som omfattes af Tillægskonventionen.

II.

- a) I forholdet mellem de parter, som har tiltrådt denne protokol, skal protokollens bestemmelser udgøre en integrerende del af Tillægskonventionen af 31. januar 1963 til Pariskonventionen af 29. juli 1960 om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område, som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964 og ved protokol af 16. november 1982 (i det følgende benævnt "Konventionen"), som herefter skal betegnes som "Tillægskonventionen af 31. januar 1963 til Pariskonventionen af 29. juli 1960, som ændret ved tillægsprotokol af 28. januar 1964, ved protokol af 16. november 1982 og ved protokol af 12. februar 2004".
- b) Denne protokol skal ratificeres, accepteres eller godkendes. Ratifikations-, accept- eller godkendelsesinstrumenter vedrørende denne protokol skal deponeres hos den belgiske regering.
- c) De stater, som undertegner denne protokol, og som allerede har ratificeret eller tiltrådt Konventionen, udtrykker deres hensigt om at ratificere, acceptere eller godkende denne protokol så snart som muligt. De øvrige stater, som undertegner denne protokol, forpligter sig til at ratificere, acceptere eller godkende den samtidig med, at de ratificerer Konventionen.
- d) Denne protokol er åben for tiltrædelse i henhold til bestemmelserne i artikel 22 i Konventionen. Tiltrædelser af Konventionen accepteres kun, såfremt de sker i forbindelse med tiltrædelse af denne protokol.
- e) Denne protokol træder i kraft i henhold til reglerne i artikel 21 i Konventionen.
- f) Den belgiske regering skal underrette alle signatarstater og tiltrædende regeringer om modtagelsen af ratifikations-, accept-, godkendelses- eller tiltrædelsesinstrumenter.